

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att gränsbevakningslagen, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet, sjöräddningslagen, polislagen, tullagen, utlänningslagen, lagen om verkställighet av böter och vägtrafiklagen ändras.

Principbestämmelserna i gränsbevakningslagen ska kompletteras och preciseras. Bestämmelserna om maktmedel ska preciseras med bestämmelser om beredskap för användning av maktmedel och varning om användningen samt om användning av skjutvapen. I lagen ska tas in en bestämmelse om en gränsbevakningsmans befogenheter i uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i sampatruller med en gränsbevakningsman och polisman som sker under polisens ledning.

Det föreslås att bestämmelserna om brottsbekämpning i gränsbevakningslagen ändras så att de blir tydligare.

Det föreslås att exaktare bestämmelser än tidigare ska fastställas om kroppsvisitation för att genomföra gränskontroll. Det föreslås att gränsbevakningsmän ska ha rätt att utföra säkerhetsvisitationer även i samband med andra åtgärder än frihetsbegränsande åtgärder.

För att garantera gränsbevakningsväsendets funktioner som är nödvändiga för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten ska ägaren eller innehavaren till ett mark- eller vattenområde vara skyldig att tillåta att

gränszonens bakre gräns anges på mark- och vattenområdena. Ägaren eller innehavaren till ett mark- eller vattenområde ska vara skyldig att tillåta att växtlighet röjs från gränsöppningen och stråket i gränszonen samt att smärre konstruktioner som möjliggör gränsbevakningsväsendets färdslar byggs på stråket.

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen tas in bestämmelser om handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som omfattar militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte på havsområdet.

Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem och uniform samt gränsbevakningsmännens emblem ska bli straffbar. Dessutom föreslås en mera omfattande skadestandsreglering än tidigare i gränsbevakningslagen.

Utlänningslagen föreslås bli ändrad så att påföljdsavgiften för transportörer för underlåtenhet att lämna uppgifter om passagerare i fordon som passerar den yttre gränsen utsträcks till att gälla även yrkesmässig fartygs- och tågtrafik.

Till sjöräddningslagen ska fogas bestämmelser om deltagande i räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss. I fortsättningen ska det vara möjligt att i sjöräddningsregistret föra in identifieringsuppgifter för nödsändare och kontaktuppgifter som innehavarna meddelat med tanke på olyckor.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	5
1 INLEDNING	5
Landskapet Åland	5
2 NULÄGE	6
Allmänna principer för gränsbevakningsväsendets verksamhet	6
Tjänstetecken för och identifiering av en gränsbevakningsman	6
Gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet	7
Maktmedel	8
Nödvärn	8
Befogenheter i fråga om brottsbekämpning	9
Kroppsvisitation vid gränskontroll	10
Fotografering och registrering av uppgifter som anknyter till gränskontroller	10
Utplacering av utrustning för teknisk övervakning	11
Arrangemang vid gränsövergångsställen	12
Säkerhetsvisitation	12
Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden	12
Befogenheter i säkerhetsuppgifter	13
Underhåll av gränsöppningar	13
Gränszonens bakre gräns	13
Gränszonens stråk	14
Gränszonstillstånd	15
Gripande av en efterlyst person	16
Verkställighet av en förverkandepåföljd	16
Handräckning som omfattar militära maktmedel till polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte	16
Straffbestämmelser	17
Skadeståndsbestämmelser	17
Stoppande av fordon och reglering av trafiken på en olycksplats	18
Undantag från trafikreglerna	18
Övervakning av terrängtrafiken	18
Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen	19
Sjöräddning	19
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	21
Allmänna principer för gränsbevakningsväsendets verksamhet	21
Gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet	21
Maktmedel och nödvärn	22
Befogenheter i fråga om brottsbekämpning	22
Kroppsvisitation vid gränskontroll	22
Fotografering och registrering av uppgifter som anknyter till gränskontroller	23
Säkerhetsvisitation	23

	Gränszon och gränsöppning	23
	Handräckning som omfattar militära maktmedel till polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte	24
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	25
4.1	Ekonomiska konsekvenser	25
4.2	Konsekvenser för myndigheterna	25
4.3	Könsrelaterade konsekvenser	26
4.4	Samhälleliga konsekvenser	26
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1	Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2	Remissyttranden och hur de har beaktats	26
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	29
	DETALJMOTIVERING	31
1	LAGFÖRSLAG	31
1.1	Gränsbevakningslagen	31
	1 kap. Allmänna bestämmelser	31
	2 kap. Allmänna principer i fråga om gränsbevakningsväsendets verksamhet	32
	3 kap. Bestämmelser som gäller gränskontroll	33
	4 kap. Bestämmelser om uppgifter och åtgärder	34
	5 kap. Bestämmelser om befogenheter	36
	6 kap. Förebyggande och utredning av brott	45
	7 kap. Bestämmelser om gränszon	48
	8 kap. Bemötande av personer som berövats sin frihet	49
	9 kap. Särskilda bestämmelser om säkerheten när det gäller gränsbevaknings- väsendets verksamhet och objekt	49
	10 kap. Straffbestämmelser	52
	11 kap. Särskilda bestämmelser	52
1.2	Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	56
	2 kap. Gränsbevakningsväsendets förvaltning och personal samt tjänstemän- nens särskilda rättigheter och skyldigheter	56
1.3	Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet	57
	1 kap. Allmänna bestämmelser	57
	2 kap. Specialbestämmelser om behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter	57
	5 kap. Särskilda bestämmelser	58
1.4	Sjöräddningslagen	58
1.5	Polislagen	61
	2 kap. Allmänna befogenheter	61
1.6	Tullagen	61
1.7	Utlänningslagen	61
	11 kap. Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift	61
	12 kap. Straffbestämmelser	62
1.8	Lagen om verkställighet av böter	63
	4 kap. Förverkandepåföljd	63
1.9	Vägrafiklagen	63
	2 kap. Trafikregler	63
	7 kap. Trafikövervakning	63
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	63

3	IKRAFTTRÄDANDE	63
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	63
	LAGFÖRSLAG	70
	1. Lag om ändring av gränsbevakningslagen	70
	2. Lag om ändring av 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	87
	3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet	87
	4. Lag om ändring av sjöräddningslagen	89
	5. Lag om ändring av 2 kap. 17 och 21 § i polislagen	92
	6. Lag om ändring av 14 a § i tullagen	92
	7. Lag om ändring av utlänningslagen	93
	8. Lag om ändring av 38 och 42 § i lagen om verkställighet av böter	94
	9. Lag om ändring av vägtrafiklagen	95
	BILAGA	96
	PARALLELLTEXT	96
	1. Lag om ändring av gränsbevakningslagen	96
	2. Lag om ändring av 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	131
	3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet	132
	4. Lag om ändring av sjöräddningslagen	135
	5. Lag om ändring av 2 kap. 17 och 21 § i polislagen	140
	6. Lag om ändring av 14 a § i tullagen	141
	7. Lag om ändring av utlänningslagen	141
	8. Lag om ändring av 38 och 42 § i lagen om verkställighet av böter	144
	9. Lag om ändring av vägtrafiklagen	145

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Målet för gränsbevakningsväsendets verksamhet är att upprätthålla gränssäkerheten. Dessutom utför gränsbevakningsväsendet särskilt föreskrivna övervakningsuppgifter, brottsbekämpning, polisuppgifter, tulluppgifter samt efterspanings- och räddningsuppgifter och deltar i det militära försvaret.

Totalreformen av gränsbevakningslagstiftningen trädde i kraft den 1 september 2005. Gränsbevakningslagen (578/2005), lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005, nedan gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag) ersatte lagen om gränsbevakningsväsendet (320/1999).

Riksdagen förutsatte i sitt svar till regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet och gränssonen (RP 6/2005 rd - RSv 92/2005 rd) att regeringen ger akt på hur lagstiftningen verkställs. Riksdagen förutsatte även att förvaltningsutskottet före utgången av 2008 får en detaljerad skriftlig utredning om hur lagstiftningen fungerar och tillämpas. Den av riksdagen förutsatta utredningen samt regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om gränsbevakning (RP 219/2008 rd) gavs 2008. Riksdagens förvaltningsutskott konstaterade i sitt utlåtande om utredningen att totalreformen 2005 hade genomförts väl och att dess syften hade uppnåtts.

De senaste ändringarna i gränsbevakningslagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2014 (RP 92/2013 rd - RSv 217/2013 rd och RP 66/2012 rd - RSv 216/2013 rd). Ändringarna i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (1229/2013) gäller bl.a. studiesociala förmåner för studerande på grundkursen för gränsbevakare. I och med ändringarna i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag (1230/2013) delas gränsbevakningsväsendets register för tillstånds- och övervakningsärenden upp i ett register för tillståndsärenden och ett register för övervakningsärenden.

Dessutom godkändes 2011 vissa nödvändiga tekniska ändringar i gränsbevakningslagstiftningen (875/2011, 876/2011 och 877/2011), i samband med att den nya förundersökningslagen (805/2011), den nya tvångsmedelslagen (806/2011) och den nya polislagen (872/2011) stiftades. Nämda ändringar trädde i kraft den 1 januari 2014.

Landskapet Åland

Gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland bestäms enligt gränsbevakningslagen, självstyrelselagen för Åland (1144/1991) samt republikens presidents förordning om gränsbevakningsväsendets uppgifter i landskapet Åland (420/2004, nedan överenskommelseförordningen). Till gränsbevakningsväsendet hör på Åland gränsovervakningsuppgifter samt, vid sidan av Tullen, landskapets tulluppgifter. Dessutom svarar gränsbevakningsväsendet för landskapets sjöräddning och utför handräckningsuppdrag på begäran av Ålands polis.

I 18 § 6 punkten i självstyrelselagen för Åland föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om allmän ordning och säkerhet, med de undantag som anges i 27 § 27, 34 och 35 punkten i självstyrelselagen, samt i fråga om brand- och räddningsväsendet. I 18 § 12 punkten föreskrivs det att landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet i fråga om hälso- och sjukvård, med de undantag som anges i 27 § 24, 29 och 30 punkten i självstyrelselagen. Enligt 18 § 16 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet bl.a. i fråga om jakt och enligt 21 punkten bl.a. fråga om vägtrafik. Enligt 18 § 25 punkten beslutar landskapet om beläggande med straff och om storleken av straff inom de rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Gränsbevakningsväsendets befogenhet att sköta uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på Åland baserar sig endast på överenskommelseförordningen. Förslagen i denna proposition om en gränsbevakningsmans befogenheter när det gäller uppgifter för att upprätthålla allmän ordning

och säkerhet gäller inte inom landskapet. Inte heller andra förslag som gäller sådana rättsområden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, såsom vägtrafiklagstiftningen, den prehospitala akutsjukvården eller jaktlagstiftningen, gäller Åland.

Landskapet har varit demilitariserat sedan 1856. Demilitariseringen och neutraliseringen av Åland baserar sig på konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering (FördrS 1/1922) och på fördraget mellan Finland och de Socialistiska Rådsrepublikernas Förbund angående Ålandsöarna (FördrS 24/1940).

I september 2013 tillsatte statsrådet en parlamentarisk kommitté för att revidera självstyrelselagen för Åland. Kommitténs uppgift är att föreslå reformer av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen som föranleds av samhällsutvecklingen samt att bereda ett förslag till modern självstyrelselagstiftning. Kommittén ska även föreslå åtgärder för utvecklandet av det ekonomiska självstyret.

Enligt statsrådets redogörelse för Finlands säkerhets- och försvarspolitik 2012 (SRR 6/2012 rd) utreder statsrådet hur landskapet Ålands särställning också framöver ska beaktas i samband med eventuella oljekatastrofer och andra krissituationer, och hur man ska säkerställa att de berörda myndigheterna har tillräcklig beredskap.

2 Nuläge

Allmänna principer för gränsbevakningsväsendets verksamhet

Bestämmelser om de allmänna principer som ska iakttas i gränsbevakningsväsendets verksamhet finns i 5—11 § i gränsbevakningslagen. Bestämmelserna betonar respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och deras stora betydelse. Även om skyldigheten att respektera och iakttä de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna följer direkt av grundlagen och de internationella förpliktelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, samt av de högsta laglighetsövervakarnas beslutspraxis, främjar de nämnda

bestämmelserna respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i gränsbevakningsväsendets verksamhet. Det bör observeras att förverkligandet av rättigheterna anknyter till användningen av befogenheterna i de enskilda fallen. De bestämmelser av principiell natur som ska iakttas i gränsbevakningsväsendets verksamhet bör preciseras särskilt när det gäller principen om ändamålsbundenhet och proportionalitetsprincipen som styr verksamheten.

Tjänstetecken för och identifiering av en gränsbevakningsman

Bestämmelser om en gränsbevakningsmans skyldighet att vid tjänsteutövning medföra ett tjänstetecken och att visa upp tjänstetecknet finns i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (651/2005). Bestämmelserna om en gränsbevakningsmans skyldighet att uppge sin ställning och om identifiering av en gränsbevakningsman ska med stöd av 80 § 1 mom. i grundlagen finnas i lag, eftersom de gäller individens rättigheter och skyldigheter.

Det att gränsbevakningsman uppger sin ställning och identifierar sig är ägnat att främja ett tillbörligt genomförande av uppgifterna samt rättssäkerheten för den person som är objektet för åtgärderna. Enligt 118 § i grundlagen svarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Även riksdagens justitieombudsman har bl.a. i sitt avgörande om Smash Asem-demonstrationen år 2007 (1836/2/07) uppmärksammat en parts rättsskydd i samband med tjänsteutövning. Identifierbarheten behövs, förutom för möjligheten att förverkliga tjänsteansvaret, även för att uppehålla förtroendet för tjänsteutövningen. På detta sätt visas det även utåt att tjänstemannen personligen bär ansvar för sina handlingar.

I allmänhet är det inte nödvändigt för en gränsbevakningsman att uppge sin tjänstställning. Skyldigheten kunde gälla sådana situationer där gränsbevakningsmannen inte bär tjänsteuniform. Då kunde gränsbevakningsmannen uppge sin ställning även muntligt. Ställningen som gränsbevakningsman kan uppges även på andra sätt än genom att

visa upp ett tjänstetecken. Biträdande justietiekanslern har i sitt avgörande OKV/1757/1/2010 om polisens tjänstemärke konstaterat, att syftet med polisens tjänstemärke inte endast är att visa att den person som uppger sig vara polis verkligen är en polisman. Tjänstemärket har betydelse även i sådana situationer där tjänstedräkten eller polisens tjänstebil som är försedd med polisens emblem tillräckligt väl utvisar att de berörda personerna är poliser. Tjänstemärket innehåller åtminstone information om polismannens personuppgifter, enhet och tjänsteställning och på basis av denna information kan man sluta sig till hur omfattande tvångsmedel polismannen kan fatta beslut om. Enbart tjänstedräkten eller en polisbil med polisens emblem kan därmed inte ersätta tjänstemärket.

Gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Enligt statsminister Jyrki Katainens regeringsprogram förbättras säkerheten inom glest bebyggda områden genom att man effektiviserar myndighetssamarbetet och tar i bruk bästa praxis från pilotprojekten i hela landet. I Harva-projektet som pågick 2009–2010 strävade man efter att effektivisera tillgången till snabb hjälp inom glest bebyggda områden även vid långa avstånd särskilt genom att utveckla samarbetet mellan polisen och gränsbevakningsväsendet. Ett av pilotobjekten i Harva-projektet var sampatrullering. Försöket visade att sampatrullering ökar tillgången till säkerhetstjänster samt myndigheternas synlighet, eftersom patrulleringens omfattning skulle vara mindre utan en sammanslagning av personalresurserna. Med sampatrullering kan man inte kompensera resursbrister hos de myndigheter som deltar i den sampatrulleringen, utan dess syfte är att ge mervärde genom att tillgången till och omfattningen av myndigheternas säkerhetstjänster växer. Genom att man bildar sampatruller av olika myndigheter skapar man för verksamhetsområdet patruller som klarar av omfattande säkerhetsuppgifter.

Polisens och gränsbevakningsväsendets sampatruller används för förebyggande uppgifter och övervakningsuppgifter. En gräns-

bevakningsman och polisman handlar i dessa situationer enligt sina egna befogenheter. Enligt statistiken utförde en gränsbevakningsman och en polisman sampatrullering cirka 450 gånger år 2011 och cirka 500 gånger år 2012.

En gränsbevakningsmans befogenheter i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet när han arbetar tillsammans med en polisman är bristfälliga. I 21 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om brådskande polisuppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Enligt 1 mom. kan gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som hör till befälet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisuppgifter som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 2 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. Bestämmelsen gäller dock närmast sådana situationer där en patrull som uteslutande består av gränsbevakningsväsendets tjänstemän utför en åtgärd eller åtgärder enligt begäran av en polisman som tillhör befälet. Exempelvis kan nämnas en sådan situation där polisen begär gränsbevakningsväsendets patrull att fara till en trafikolycksplats när polisens patrull befinner sig långt från olycksplatsen. Ordalydelsen i 21 § 1 mom. i gränsbevakningslagen passar inte väl på situationer där en polisman och en gränsbevakningsman arbetar i sampatrull.

Enligt 21 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan en gränsbevakningsman när han eller hon konfronteras med en situation sköta en i 1 mom. nämnd uppgift även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska då utan dröjsmål underrättas om åtgärden. Dessutom ska gränsbevakningsmannen på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd. Enligt tolkningen av lagens ordalydelse kan 2 mom. inte heller riktigt tillämpas på situationer med sampatruller.

I praktiken betyder detta att en gränsbevakningsman i en sampatrull med en polisman för tillfället kan delta i polisens åtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet endast i enlighet med bestämmelsen i 9 kap. 5 § i polislagen om befogenheter för den som bistår en polisman. Vid sampatrulle-

ring är det dock fråga om åtgärder, inklusive användning av maktmedel, av tjänstemän hos två olika säkerhetsmyndigheter som har skollats för sina uppgifter. Därför ska det uttryckligen föreskrivas i gränsbevakningslagen om en gränsbevakningsmans befogenhet att tillsammans med en polisman vidta sådana nödvändiga åtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som nämns i 2 och 3 kap. i polislagen.

Maktmedel

I 35 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt att använda maktmedel. Enligt 1 mom. får en gränsbevakningsman i ett tjänsteuppdrag, om inte annat bestäms någon annanstans i lag, för att bryta ner motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, förhindra att någon som berövats sin frihet flyr, avlägsna ett hinder eller avvärja ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse använda sådana nödvändiga maktmedel som kan anses vara försvarliga. Det huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Bestämmelserna motsvarar i sak 2 kap. 17 § i polislagen. Dessutom finns det i 35 § i gränsbevakningslagen bestämmelser om den s.k. principen om lindrigaste medel, dvs. om det är nödvändigt att använda maktmedel ska de endast användas i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för utförandet av det lagstadgade tjänsteuppdraget.

Inrikesministeriets förordning om gränsbevakningsväsendets metoder vid stoppande av fortskaffningsmedel och användning av maktmedel (656/2005) har utfärdats med stöd av 84 § 2 mom. i gränsbevakningslagen. Bestämmelserna i 6—9 § i förordningen gäller beredskap för användning av maktmedel och varning därom, val och användning av maktmedel, användning av skjutvapen samt begränsning av rörelse- och handlingsfriheten. Om dessa frågor bör föreskrivas i lag på grund av deras betydelse och för att man in-

griper i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Nödvärn

I nya polislagen har i fråga om maktmedel tagits in nya bestämmelser om en polismanns rätt till nödvärn i tjänsteutövning. Enligt 2 kap. 17 § 2 mom. har en polisman i tjänsteutövning utöver andra maktmedel rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen (39/1889). I sådana fall av nödvärn handlar polismannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav som kan ställas på polismannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet beaktas.

I 33 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppgifter. I paragrafen hänvisas till befogenheterna enligt 2 kap. i polislagen, i vilka det alltså från och med den 1 januari 2014 även ingår rätt till nödvärn i tjänsteutövning. Däremot behandlades en gränsbevakningsmans rätt till nödvärn i tjänsteutövning inte i övrigt i samband med reformen av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen. Den nuvarande regleringen grundar sig på att en gränsbevakningsman som har rätt att använda maktmedel även har allmän rätt, som tillhör alla, till nödvärn och nödtillståndshandlingar.

Det konstaterades även i samband med reformen av polislagen att det inte kan anses vara tillfredsställande med tanke på en heltäckande reglering att det endast konstateras i motiveringen till regeringens proposition att rätten till nödvärn föreligger. Högsta domstolen har i sin beslutspraxis om polisverksamhet (HD 1993:50 och HD 2004:75) konstaterat att man vid bedömningen av om det är berättigat att en polisman använder maktmedel i en nödvärnssituation med fog kan ställa högre krav på en polisman än på en vanlig medborgare. Detta gäller möjligheterna att lösa en situation med andra medel än maktmedel.

En gränsbevakningsman kan i tjänsteuppdrag råka i situationer där det inte längre är fråga om att utföra ett visst tjänsteuppdrag, utan om en situation där ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen

ska avvägras så, att det inte kan anses vara fråga om användning av maktmedel i syften som anges i 35 § 1 mom. i gränsbevakningslagen. Som exempel kan nämnas en situation där en gränsbevakningsman som under tjänstetid går på gatan utsätts för ett oväntat angrepp. Det är då varken fråga om utförande av ett tjänsteuppdrag, brytande av motstånd eller avvärjande av ett överhängande brott. En nödvärnssituation kan även uppstå i samband med tjänsteutövning när det inte enbart är fråga om brytande av motstånd (t.ex. gripande av en person) för att möjliggöra utförandet av ett tjänsteuppdrag, utan om avvärjande av ett redan påbörjat obehörigt angrepp mot en gränsbevakningsman eller någon annan person som sker i samband med tjänsteutövningen.

Det konstateras även i motiveringen till den nya polislagen att det är svårt att motivera varför en tjänsteman som utövar offentlig makt inte skulle handla under tjänsteansvar i nödvärnssituationer. Också en gränsbevakningsman har i regel på grund av sin utbildning och erfarenhet bättre förutsättningar än vanliga medborgare att i en nödvärnssituation anpassa användningen av maktmedel till den aktuella situationen. Man kan inte heller utifrån en polismans eller gränsbevakningsmans uppgifter härleda någon motivering för en annorlunda reglering av rätten att använda maktmedel. Riksdagens förvaltningsutskott fäste i samband med behandlingen av polislagen uppmärksamhet vid att lagändringen särbehandlar myndigheter med samma myndighetsuppgifter eftersom bestämmelserna enbart skulle gälla polismän och inte gränsbevakningsmän (FvUB 42/2010 rd).

Med stöd av det som anförts ovan är det nödvändigt att i gränsbevakningslagen ta in bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt till nödvärn i tjänsteutövning.

I samband med behandlingen av polislagen ansåg riksdagens förvaltningsutskott att det är ett dilemma att rätten för en polisman att tillgripa nödvärn särskiljs från den nödvärnsrätt andra myndigheter och medborgare har genom att koppla ihop den med handlande under tjänsteansvar. Enligt utskottet kan lagändringen försäkra polismännens rättssäkerhet och den lämnar rum för tolkning. Den kan också leda till orimligheter för polisman-

nen när denne på det sätt som avses i 4 kap. 4 § i strafflagen avvärjer ett obehörigt angrepp mot en medborgare. Riksdagen gav i samband med behandlingen av den nya polislagen ett utlåtande (RP 224/2010 rd - RSv 371/2010 rd) enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen noga ger akt på hur bestämmelserna om en polismans rätt till nödvärn fungerar och i förekommande fall vidtar åtgärder för att ändra lagstiftningen.

Befogenheter i fråga om brottsbekämpning

År 2010 fastställdes en gränsbevakningsmans rätt till teleavlyssning och teleövervakning för utredning samt teleövervakning för förebyggande av grovt ordnande av olaglig inresa samt därmed sammanhängande människohandelsbrott. Man önskade begränsa utvidgandet av befogenheterna endast till dessa brott (RP 219/2008 rd).

I samband med totalreformen av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen ändrades gränsbevakningslagen så att till en gränsbevakningsmans befogenheter fogades inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teknisk spårning av en person och förtäckt inhämtande av information. Teknisk spårning av en person och förtäckt inhämtande av information kan användas av en gränsbevakningsman vid förebyggande eller utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller av nämnda brott samt därmed sammanhängande människohandelsbrott. Inhämtande av information i stället för teleavlyssning kan användas av en gränsbevakningsman vid utredning av nämnda brott.

Teleövervakning och teknisk spårning av en person är befogenheter med vilka man ingriper avsevärt i integritetsskyddet för den person som är objekt för handlingarna. Användningen av befogenheterna kommer i fråga först när de uppgifter som fås kan antas vara av synnerlig vikt för förebyggande eller utredande av ett brott. En proportionell användning av befogenheterna är en del av professionell brottsbekämpning.

Vid en prövning av användningen av befogenheterna tillämpas vid varje förundersökningsmyndighet samma bestämmelser och principer. I sista hand är det fråga om prövning av den undersökningsledare som leder

den brottsbekämpningsåtgärd som ska vidtas. Utbildning av myndighetens personal, dess kunnande samt ett fungerande system för handledning stöder och säkerställer att befogenheterna används på rätt sätt.

Vissa tillvägagångssätt i anknytning till jaktbrott har ansetts vara så klandervärda att lagstiftningen ändrades 2011. Det bestämdes att polisen ska ha rätt att utföra teleövervakning för att förebygga eller utreda ett grovt jaktbrott och för att utreda grovt döljande av olagligt byte. Motsvarande rätt för gränsbevakningsväsendet att utföra teleövervakning utreddes inte i detta sammanhang.

I jaktlagen (615/1993) bestäms det att gränsbevakningsväsendet ska utöva tillsyn över att lagen iakttas. Enligt 42 § i gränsbevakningslagen undersöker gränsbevakningsväsendet underlåtenheter att följa en bestämmelse eller föreskrift vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet ska övervaka.

Eftersom teleövervakning redan har fogats till befogenheterna för att förebygga och övervaka grova jaktbrott och för att utreda grovt döljande av olagligt byte, skulle det med tanke på brottsbekämpningens effektivitet vara motiverat att teleövervakning även kunde användas när gränsbevakningsväsendet utreder brotten i fråga. På motsvarande sätt bör teknisk spårning av en person kunna utföras av gränsbevakningsväsendet när ett grovt jaktbrott förebyggs och utreds. Detta skulle även vara motiverat för ett effektivt ingripande i tjuvjakt i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering.

Kroppsvisitation vid gränskontroll

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, nedan kodexen om Schengengränserna, kan även transportmedel och föremål som medförs av personer vid gränspassagen kontrolleras. Vid all kroppsvisitering och genomsökning ska den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning tillämpas. Enligt 28 § i gränsbevakningslagen ska vid kroppsvisitation som företas i samband med gränskontroll iakttas bestämmelserna i tvångsme-

delslagen i tillämpliga delar. De bestämmelser som det hänvisas till låter det dock förbli delvis oklart, vilka av tvångsmedelslagens bestämmelser om förfarandet som tillämpas vid in- och utresekontroller och särskilt vem som beslutar om företagande av kroppsvisitation.

Eftersom man vid kroppsvisitation kan ingripa avsevärt i en persons integritet, bör bestämmelserna om förfarandet och särskilt om beslutsfattandet vara detaljerade.

Enligt regeringens proposition med förslag till den nya tvångsmedelslagen (RP 222/2010 rd) ingår i kroppsvisitation en viss grad av "rotande" i resgods och även andra föremål. Sådana åtgärder är rutinmässiga och motsvarar i hög grad t.ex. bestämmelsen om genomsökning av fordon i 28 § 1 mom. 6 punkten och om säkerhetskontroller i 68 § i gränsbevakningslagen. I båda befogenheterna ingår en möjlighet även till kontroll av saker, men det finns inga bestämmelser om skyldighet att föra protokoll.

Biträdande justitieombudsmannens ställföreträdare fäste år 2012 i sina beslut (besluten 17 juli 2012 dnr 2596/4/11, 2602/4/11 och 2626/4/11) uppmärksamhet vid att det alltid ska göras upp ett tillbörligt protokoll över kroppsvisitationer i samband med gränskontroller.

Vid in- och utresekontroller kan bärbara anordningar utnyttjas, med vilka verksamheten effektiviseras och snabbas upp. En gränskontroll kan utföras även så att de som reser in i landet inte behöver stiga ut ur fordonet. Trots detta skulle en skyldighet att föra protokoll över alla fall fördröja en smidig in- och utresekontrollverksamhet. För att gränsövergångstrafiken ska löpa smidigt är det motiverat att skyldigheten att föra protokoll endast skulle gälla sådana former av kroppsvisitation som ingriper mera i individens grundläggande fri- och rättigheter, såsom t.ex. avklädning.

Fotografering och registrering av uppgifter som anknyter till gränskontroller

Uppgifter som anknyter till gränskontroller kan registreras i registret för övervakningsärenden, som uppfyller kraven i gränsbevak-

ningsväsendets personuppgiftslag. Bestämmelsen har ansetts möjliggöra inskrivning och registrering av nödvändiga uppgifter. För tydlighetens skull bör det dock uttryckligen föreskrivas om befogenheten att registrera uppgifter som anknyter till gränskontroller.

Biträdande justitieombudsmannens ställföreträdare fäste år 2012 i sina beslut (besluten 17 juli 2012 dnr 2596/4/11, 2602/4/11 och 2626/4/11) uppmärksamhet vid att det inte finns uttryckliga bestämmelser om fotografering i samband med gränskontroller.

I gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden kan även registreras fotografier både som personuppgifter och som uppgifter om övervakning av land- och sjögränsen. I det senare fallet är det fråga om uppgifter som hör till området för teknisk övervakning. Ett fotografi som registreras i samband med teknisk övervakning sammanfogas för tillfället inte systematiskt med andra personuppgifter.

I 16 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag finns bestämmelser om elektroniska identifikationsuppgifter som fogats till resedokument. Gränsbevakningsväsendet har rätt att jämföra de elektroniska identifikationsuppgifterna i samband med in- och utresekontroller med personen i fråga, men identifikationsuppgifterna får inte registreras i personregistret. I samband med identifikation tas även andra fotografier som det inte är förbjudet att registrera. Fotografier som tas i samband med jämförelse är en bild på personens ansikte och en bild av passets personuppgiftssida.

Alla finländska passinnehavares fotografier finns i passregistret och står därmed till förfogande även vid in- och utresekontroller. Vid passage genom automatiska gränskontroller får vissa fotografier registreras, men endast en del av passagerarna använder automaterna. Medborgare i länder utanför Europeiska unionen och EES passerar genom den traditionella in- och utresekontrollen, och av dessa passagerare registreras fotografier endast i samband med teknisk övervakning.

Det skulle inte vara nödvändigt att registrera fotografier från automatiska gränskontroller om resenären hade ett resedokument som beviljats av en finländsk myndighet. Behovet av registrering gäller i princip medborgare i

andra länder, om vilka uppgifter även annars registreras i gränsbevakningsväsendets personregister.

Utplacering av utrustning för teknisk övervakning

Med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen företar gränsbevakningsväsendet teknisk övervakning som anknyter till gränsbevakningen i närheten av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet inom områden som allmänheten har tillträde till. Övervakningen kan inte riktas till ett område som omfattas av hemfriden. Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränzonen ges genom lämplig skyltning. Bestämmelsen omfattar såväl bestående teknisk övervakning med fast utrustning som tillfällig övervakning med flyttbar utrustning.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 219/2008 rd) beror platsen för teknisk övervakning i närheten av gränsen på de lokala förhållandena. I områden med bosättning i närheten av gränsen företas teknisk övervakning högst cirka fem kilometer från gränzonen bakre gräns. I avlägset belägna områden företas teknisk övervakning högst cirka 20 kilometer från gränzonen bakre gräns.

På gränsen mellan Finland och Ryssland finns permanent teknisk övervakning på en sträcka om sammanlagt cirka 70 km. På 60 km av den sträckan används kameraövervakning och på resten används radarövervakning.

Det ska avtalas med ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden om utplacering av utrustning för teknisk övervakning. Med tanke på upprätthållandet av gränssäkerheten och gränsordningen kan utplaceringen av utrustning dock inte bero på ett samtycke av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Därför ska det i gränzonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet vara möjligt att placera ut utrustning för teknisk övervakning även utan nämnda samtycke. På andra områden som avses i 31 §, dvs. i närheten av gränsen, kunde teknisk övervakning företas tillfälligt utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Ägaren eller inneha-

varen av ett mark- eller vattenområde ska betalas ersättning enligt gängse pris för skador och olägenheter som orsakats av utplaceringen av övervakningsutrustningen.

Arrangemang vid gränsövergångsställen

Under de senaste åren har trafikidkarna strävat efter att inleda gränsövergångstrafik mycket snart efter att de gjort förhandsanmälan till myndigheterna. Vid planeringen av myndigheternas verksamhet och ekonomi har man på grund av avsaknad av information inte kunnat beakta gränsövergångstrafiken. Problemen framhävs särskilt vid sådana gränsövergångsställen som enligt statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (901/2006) är gränsövergångsställen, men där det inte har funnits någon trafik över de yttre gränserna. En transportör ska på förhand meddela gränsbevakningsväsendet om inledande av gränsövergångstrafik samt om nya rutter eller turer som passerar den yttre gränsen.

Kodexen om Schengengränserna kräver funktionsmässiga arrangemang vid gränsövergångsställena för att separera trafiken vid den inre gränsen från trafiken vid den yttre gränsen. I praktiken har det också visat sig finnas behov av flexibla arrangemang för att göra passagerartrafiken mer smidigare. Detta förutsätter att gränskontrollmyndigheten vid gränsövergångsstället kan styra hur passagerare samt trafikmedlens personal rör sig på gränsövergångsstället.

Säkerhetsvisitation

Enligt 65 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och en handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet, kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han eller hon medför för att försäkra sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han eller hon kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara. Farliga föremål och ämnen ska vid behov tas ifrån den som visiteras.

Sättet för att genomföra kroppsvisitationen har i paragrafen definierats vagt i jämförelse med bestämmelserna om kroppsvisitation i tvångsmedelslagen. Enligt tvångsmedelslagen omfattar en kroppsvisitation en undersökning av vad den visiterade har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig. Med tanke på skyddet för liv och hälsa bör en säkerhetsvisitation möjliggöra ett likadant ingripande i en persons grundläggande fri- och rättigheter som en kroppsvisitation enligt tvångsmedelslagen möjliggör.

I den nu gällande paragrafen beaktas inte sådana situationer där det ännu inte förligger förutsättningar för en tjänsteåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet, men där det förekommer en grundad anledning att säkerställa en gränsbevakningsmans säkerhet i arbetet på grund av omständigheterna eller preliminär information som en gränsbevakningsman innehar. Detta kan framkomma t.ex. i transportsituationer eller när en gränsbevakningsman hamnar i ett slutet utrymme tillsammans med en person som är föremål för en polisiär åtgärd.

I samband med säkerhetsvisitationer kan det hittas föremål eller ämnen som det är straffbart att inneha men som inte nödvändigtvis är sådana farliga föremål eller ämnen som avses i 65 § i gränsbevakningslagen (t.ex. narkotika). För tydligheten skall bör det föreskrivas om att den visiterade ska fräntas sådana föremål eller ämnen som det enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag annars är förbjudet att inneha.

Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden

Enligt 67 § i gränsbevakningslagen kan säkerhetskontroller ordnas i gränsbevakningsväsendets lokaler för att trygga säkerheten och ordningen samt för att skydda egendom. Vid en säkerhetskontroll kan alla som kommer till eller befinner sig i lokalen kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. Till gränsbevakningslagen ska även fogas en uttrycklig bestämmelse om kontroll av fordon som önskar tillträde till gränsbevak-

ningsväsendets lokaler och ett område som gränsbevakningsväsendet besitter.

Befogenheter i säkerhetsuppgifter

Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets säkerhetsuppgifter finns i 23 § i gränsbevakningslagen. Gränsbevakningsväsendet kan för statens räkning genomföra transporter som kräver säkerhetsarrangemang. Gränsbevakningsväsendet kan vid behov utse en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning (säkerhetsman) att garantera säkerheten för statsledningen och säkerheten i samband med statsbesök samt säkerheten för gränsbevakningsväsendets tjänstemän och personer som är gäster hos eller transporteras av gränsbevakningsväsendet och som behöver särskilt skydd, eller för att skydda särskilda tillgångars immunitet. Gränsbevakningsväsendet utför nämnda uppdrag särskilt till havs, där gränsbevakningsväsendet har lämplig transportutrustning. Bestämmelser om utbildningen av säkerhetsmän vid gränsbevakningsväsendet finns i inrikesministeriets förordning (385/2006).

I en säkerhetsuppgift kan det t.ex. vara fråga om att skydda en transport, stoppa ett fordon, reglera trafiken, skydda en person på en tillställning och vid behov avlägsna personen från platsen.

Det finns inga uttryckliga bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter vid säkerhetsuppgifter. Till exempel är det möjligt att stanna ett fordon endast i samband med de uppgifter som nämns i 38 § i gränsbevakningslagen, till vilka säkerhetsuppgifter inte hör.

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om befogenheterna i samband med säkerhetsuppgifter för en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning. En gränsbevakningsman ska i samband med säkerhetsuppgifter ha rätt att spärra av platser och områden som är i allmänt bruk samt att skydda mot brott och störande beteende, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dessa befogenheter.

Det föreslås att det i 38 § i gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt att stoppa fordon och

reglera trafiken i samband med säkerhetsuppgifter och transporter för statens räkning.

Underhåll av gränsöppningar

Vid gränsen mellan Finland och Ryssland är en gränsöppning i allmänhet ett åtta eller tio meter brett område som har huggits ut i skogen så att området sträcker sig till hälften in på båda avtalsslutande parternas område. Enligt definitionen i 2 § 4 punkten i gränsbevakningslagen är en rågata ett område som sträcker sig från gränsöppningens kant till gränslinjen. Rågatan på Finlands sida är alltså den del av gränsöppningen som är på Finlands sida.

Enligt artikel 7 i överenskommelsen mellan republiken Finlands Regering och Socialistiska Rådsrepublikernas Förbunds Regering angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960, nedan gränsordningsöverenskommelsen) ska rågatan till hela sin bredd, sådan den utstakats vid rågång av gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och fastställts i handlingar, hållas i vederbörligt skick samt vid behov rensas från buskar och annan växtlighet som inverkar störande på sikten. Vardera fördragsslutande parten utför rensning av rågatan på sitt territorium efter att ha underrättat varandra om inledande av rensningsarbeten på förhand senast tio dagar innan arbetena påbörjas.

I gränsbevakningslagen finns inte någon bestämmelse om gränsbevakningsväsendets rätt att utan markägarens eller markinnehavarens tillstånd avlägsna växtlighet som stör sikten från gränsöppningen. För att fullgöra skyldigheterna enligt gränsordningsöverenskommelsen föreslås det att markägaren eller markinnehavaren är skyldig att, på statens bekostnad, tillåta avlägsnande av växtlighet som stör sikten från en gränsöppning vid Finlands riksgräns.

Gränazonens bakre gräns

Enligt 49 § i gränsbevakningslagen kan en gränzon inrättas vid den yttre gränsen, om det är nödvändigt för övervakning av gränsordningen och upprätthållande av gränssä-

kerheten. Gränszonen kan på land sträcka sig högst tre kilometer och till havs högst fyra kilometer från Finlands riksgräns, sådan den avses i internationella avtal som är bindande för Finland. Gränszonen får inte fastställas så att den är bredare än vad som är nödvändigt för att gränsövervakningen ska kunna genomföras. Under år 2013 har gränsbevakningsväsendet kontrollerat var gränszonens bakre gräns löper. Gränszonen ska göras ännu smalare på de områden där arrangemangen för upprätthållande av gränssäkerheten möjliggör det. Allas rörelsefrihet ökar på området till följd av att gränszonen görs smalare.

Närmare bestämmelser om inrättande av gränszonen och om zonens bredd och läge utfärdas genom förordning av statsrådet (statsrådets förordning om gränszon och om gränszonens bakre gräns 653/2005). I 6 § i förordningen definieras det var gränszonens bakre gräns löper via punkter på kartan och punkter i terrängen. Enligt 3 § i förordningen anges gränszonens bakre gräns med markägarens samtycke i terrängen så att en gul ring målas eller fästs runt träd som växer vid den bakre gränsen eller runt stolpar som satts upp där eller genom att bommar satts upp vid vägar och andra färdleder. I vattenområden anges gränszonens bakre gräns med gula prickar eller gula bojar. Vid vägar, stigar och andra färdleder samt vid behov även på andra ställen ska det i markeringarna av den bakre gränsen nämnas att det är fråga om en gränszon.

Angivande av gränszonens bakre gräns på ett mark- eller vattenområde kräver samtycke av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Angivandet av gränszonens bakre gräns har dock betydelse med tanke på övervakningen av gränssordningen och upprätthållandet av gränssäkerheten. Enligt 52 § i gränsbevakningslagen krävs det tillstånd för att få röra sig inom gränszonen. Bestämmelser om straff för den som olovligt rör sig inom gränszonen finns i 72 §. Rättssäkerheten för personer som rör sig i närheten av gränszonen kräver att det område där rätten att röra sig har begränsats kan observeras tydligt. Därför kan man inte låta angivandet av området vara beroende av ett samtycke av mark- eller vattenområdets ägare eller inne-

havare. Ägaren eller innehavaren ska vara skyldig att tillåta att gränszonens bakre gräns anges på ett mark- eller vattenområde. Angivandet av gränszonens bakre gräns och underhållet av märkena medför i allmänhet inte olägenhet eller skada för ägaren eller innehavaren, men om så skulle ske, ska olägenheten och skadan ersättas enligt gängse pris.

Gränszonens stråk

Enligt 39 § i gränsbevakningslagen har en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet samt värnpliktiga och personer i frivillig militärtjänst som anlitats för att stödja gränsbevakningsväsendets verksamhet rätt att röra sig på annans mark- och vattenområde till fots, på skidor och med gränsbevakningsväsendets fordon, om det är nödvändigt för utförande av gränsbevakningsväsendets uppgifter. Färdsl på gårdsområden och därmed jämförbara områden som reserverats för ett särskilt ändamål ska dock undvikas, om det inte finns något tvingande skäl att röra sig där med anledning av en uppgift som ankommer på gränsbevakningsväsendet. För skada och olägenhet som orsakas av färdsl på någon annans mark- och vattenområde betalas till områdets ägare eller innehavare ersättning enligt gängse pris.

I gränszonen, i omedelbar närhet av gränsoppningen och vid gränszonens bakre gräns, löper hela vägen längs med gränsen mellan Finland och Ryssland ett stråk som gränsbevakningsväsendet använder vid gränsövervakningen, totalt cirka 3000 kilometer. Stråket möjliggör gränsbevakningsväsendets patrullering dvs. det att gränsbevakningsmännen rör sig till fots, på skidor och med terrängfordon i samband med gränsövervakningen. På stråket har man på uppdrag av gränsbevakningsväsendet och med markägarnas tillstånd byggt tiotals kilometer med spänger och flera tiotals broar. Stråket kan även vara en del av en skogsbilväg om vars användning det har avtalats med markägaren eller markinnehavaren, i allmänhet Forsstyrelsen.

Enligt 51 § i gränsbevakningslagen är det inom gränszonen förbjudet att närmare gränslinjen än 50 meter uppföra stängsel och motsvarande konstruktioner som försvarar

gränsbevakningsväsendets patrullverksamhet och annan verksamhet som är nödvändig för upprätthållandet av gränssäkerheten. Träd och annan växtlighet som gör det svårt att röra sig på stråket kan dock behöva avlägsnas för att man ska kunna röra sig där. För att man ska kunna röra sig på stråket kan det krävas smärre konstruktioner såsom spänger och ledstänger samt broar som är nödvändiga för att man ska kunna korsa vattendrag.

Av denna anledning föreslås det att markägaren eller markinnehavaren ska vara skyldig att tillåta att träd och annan växtlighet avlägsnas på statens bekostnad på det stråk som behövs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter inom gränazonen och vid gränzonen bakre gräns. På motsvarande sätt föreslås det att ett mark- eller vattenområdes ägare eller innehavare ska vara skyldig att tillåta byggande av smärre konstruktioner, såsom spänger och broar, på stråket i gränazonen och vid gränzonen bakre gräns för sådan färdsl som behövs med tanke på gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter. På stråket används terrängfordon, dvs. snöskotrar och terränghjulingar. Det föreslås att stråket inte får byggas bredare än vad som nödvändig färdsl på stråket förutsätter. Gränsbevakningsväsendet ska fortfarande avtala med markägaren eller markinnehavaren om användningen av skogsbilvägar i gränazonen och vid gränzonen bakre gräns.

Gränzonstillstånd

Enligt 53 § 2 mom. i gränsbevakningslagen kan gränzonstillståndet förenas med sådana villkor för färdsl inom gränazonen som är nödvändiga för upprätthållandet av gränssordningen och gränssäkerheten. Termen färdsl beskriver inte så väl de krav som ställs för verksamheten i gränzonstillståndet. Till exempel är det vid jakt nödvändigt att begränsa valet av skjutplats i gränzonstillståndet redan på grund av att enligt gränssordningsöverenskommelsen ska vardera parten övervaka det, att det i närheten av gränslinjen inte tillåts skottlossning över gränsen under jakt. Sådana villkor som är nödvändiga för upp-

rätthållandet av gränssordningen och gränssäkerheten och som ska inkluderas i gränzonstillståndet kunde gälla färdsl inom gränazonen och den verksamhet som utövas där.

Muntligt beviljande av gränzonstillstånd i brådskande fall bör utsträckas till att gälla förutom innehav och användning av skjutvapen och liknande föremål, även vistelse inom gränazonen, färdsl i gränsvatten om dagen och färdsl på en rågata. För tillfället kan det t.ex. i ett brådskande fall där ett djur ska avlivas ges ett muntligt tillstånd att använda skjutvapen, men inte ett tillstånd till vistelse inom zonen i samma situation.

I enlighet med 56 § 3 mom. i gränsbevakningslagen avgörs ett ärende som gäller gränzonstillstånd av den regionala myndighet vars verksamhetsområde ansökan gäller. En förvaltningsenhet vid gränsbevakningsväsendet kan fatta ett beslut i ett ärende som gäller gränzonstillstånd endast till den del det är fråga om det egna verksamhetsområdet. Det föreslås, för att tillståndsförfarandet ska bli enklare, att ansökan avgörs av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ansökan huvudsakligen gäller efter att dessförinnan ha hört de andra berörda gränsbevakningsmyndigheterna.

Begränsningarna i fråga om färdsl på en rågata eller i gränsvatten gäller inte i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens och försvarsmaktens tjänsteuppdrag eller i räddningsverksamhet. Av dessa krävs inte heller gränzonstillstånd eller gränzonsanmälan i tjänsteuppdrag. Enligt 3 § i lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005) finns för jakt- och fiskeövervakningen vid Forststyrelsens enhet för offentliga förvaltningsuppgifter jakt- och fiskeövervakare som är anställda i tjänsteförhållande. Behörighetsvillkor för en tjänst som jakt- och fiskeövervakare är grundexamen för polis och förtrogenhet med jakt- och fiskeövervakning. Med jakt- och fiskeövervakning avses i lagen bl.a. tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om jakt, fiske, naturskydd, behandling av vilda djur, uppgörande av öppen eld och nedskräpning, övervakningen av terrängtrafiken och övervakningen av bestämmelserna om skjutvapen. Det föreslås att det för utförande av dessa

tillsynsuppgifter ska tillåtas avvikelser från de begränsningar som gäller gränzonen även för Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare när de utför sina tjänsteuppgifter.

Gripande av en efterlyst person

I 37 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om gripande av en efterlyst person. Enligt paragrafen ska en person som gripits utan dröjsmål lämnas till polisen om han eller hon inte omedelbart ska frigges. Regleringen bör kompletteras så att en gränsbevakningsman skulle ha möjlighet att ålägga en efterlyst person att infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där sådana åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Gränsbevakningsväsendet kan även efterlysa personer t.ex. på grund av att ett brott misstänks. Då kan en person i samband med en gränsskontroll åläggas att infinna sig på en polisstation t.ex. för upptagande av signalement.

Verkställighet av en förverkandepåföljd

I 47 a § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter vid verkställigheten av en förverkandepåföljd i sådana brottmål som utreds av gränsbevakningsväsendet. Avsikten med lagändringen var att minska behovet av polisens medverkan vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och vid återlämnande av beslagtagna föremål. I bestämmelsen bör preciseras den aktör vid gränsbevakningsväsendet som fattar beslut om sådan försäljning av beslagttaget föremål som avses i tvångsmedelslagen samt om verkställigheten av förverkandepåföljder som avses i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Enligt 42 § i lagen om verkställighet av böter bestämmer Polisstyrelsen om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad och Tullstyrelsen om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål. Det föreslås att även staben för gränsbevakningsväsendet ska kunna ge motsvarande förordnanden i fråga om brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet.

Handräckning som omfattar militära maktmedel till polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte

Enligt lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980, nedan handräckningslagen) har polisen rätt att av försvarsmakten få nödvändig handräckning som kräver användning av maktmedel, om det är nödvändigt för att förhindra ett brott eller avbryta begående av brott som begås i terroristiskt syfte som avses i 34 a kap. i strafflagen, om det inte är möjligt att förhindra eller avbryta brottet med polisens egen utrustning och personal. Handräckning kan omfatta användning av militära maktmedel, om det är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet. Med militära maktmedel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen som lämpar sig för polisuppgifter.

Enligt 22 § i gränsbevakningslagen kan gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som tillhör befälet tillhandahålla utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster för polisens bruk, om det på grund av ett särskilt hot är nödvändigt i syfte att avvärja ett brott som är avsett att begås i terroristiskt syfte, att gripa en farlig person, att skingra en folkmassa som genom att obehörigen samlas äventyrar allmän ordning och säkerhet eller utgör hinder för trafiken eller att skydda mot brott och störande beteende. Det är inte nödvändigt att samtycka till polisens begäran, utan när det fattas beslut om deltagandet beaktas bl.a. det hur viktigt uppdraget är och hur deltagandet påverkar skötseln av gränsbevakningsväsendets centrala uppgifter. I 33 § finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter i uppgifter som avses i 22 §.

Enligt 77 § i gränsbevakningslagen är gränsbevakningsväsendet skyldigt att lämna bl.a. polisen handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som gränsbevakningsväsendet har och som poli-

sen just då inte har tillgång till. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet.

Polisen kan alltså av gränsbevakningsväsendet få sådan hjälp som kräver användning av maktmedel eller handräckning i syfte att avvärja ett brott som är avsett att begås i terroristiskt syfte med stöd av 22 och 77 § i gränsbevakningslagen. I samband med brott som är avsedda att begås i terroristiskt syfte kan dock sådan hjälp eller handräckning som gränsbevakningsväsendet lämnar polisen inte innefatta användning av militära maktmedel.

Gränsbevakningsväsendet har sådan handlingsförmåga till havs som har byggts upp för sjöräddningstjänstens behov och vars beredskap och prestationsförmåga är god. Gränsbevakningsväsendet har särskilt på havsområdet fartygsmateriel som kan förses med beväpning avsedd för användning av militära maktmedel. Gränsbevakningsväsendet bereder sig på exceptionella situationer till havs, varav ett delområde är brott som är avsedda att begås i terroristiskt syfte. Det är möjligt att de allvarligaste terroristdåden genomförs med hjälp av sådana medel för vars bekämpning det krävs användning av militära maktmedel. För att förbättra den totala säkerheten föreslås det att gränsbevakningsväsendet på samma sätt som försvarsmakten ska kunna lämna polisen handräckning som innefattar militära maktmedel i samband med brott som är avsedda att begås i terroristiskt syfte. Gränsbevakningsväsendets handräckning i dylika situationer skulle med beaktande av materielen begränsas till exceptionella situationer till havs.

I territorialövervakningslagen (755/2000) finns bestämmelser om Finlands territoriella integritet och tryggheten av den. Territorialövervakningsmyndigheter är bl.a. gränsbevakningsväsendet och försvarsmakten. Enligt territorialövervakningslagen är dessa de enda myndigheterna som har rätt att använda militära maktmedel för att trygga Finlands territoriella integritet. Med militära maktmedel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av militärpersonens personliga vapen. I territorialövervakningslagen föreskrivs om användning av militära maktmedel

när målet är en främmande stats örlogsfartyg, militära luftfartyg eller militärfordon. Där emot hör bekämpning av det hot som förorsakas av terrorism till polisen, eftersom gärningsmännen inte kan identifieras som någon stats militärpersoner, utan är brottslingar enligt 34 a kap. strafflagen.

Straffbestämmelser

Gränsbevakningsväsendet har särskilda befogenheter som tillåter ingripande i en persons grundläggande fri- och rättigheter. Gränsbevakningsväsendets uppgifter sköts av gränsbevakningsmän, som identifieras med hjälp av gränsbevakningsväsendets uniform, gränsbevakningsväsendets emblem och andra emblem för gränsbevakningsmän. Fullgörandet av de uppgifter som föreskrivits för gränsbevakningsväsendet förutsätter att gränsbevakningsmännen handlar på ett förtroendeingivande sätt. Detta ställer krav på en gränsbevakningsmans uppförande även under fritiden.

Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och eller därtill hörande persedlar samt gränsbevakningsmännens emblem som anger gränsbevakningsmannens ställning förbjuds i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, men ett brott mot bestämmelsen är inte straffbart. Straffbestämmelser skulle behövas, så att man kunde förebygga missbruk och ingripa i dem på ett effektivt sätt.

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen fogas straffbestämmelser om obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och gränsbevakningsmännens emblem. För uppsåtlig eller grovt oaktsam obehörig användning ska dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

Skadeståndsbestämmelser

Av en ogrundad eller lagstridigt utförd tjänsteåtgärd av gränsbevakningsväsendet som riktar sig mot en privatperson kan följa skadeståndsansvar för staten och den tjänsteman som utfört åtgärden eller som har fattat beslut om den, samt straffrättsligt ansvar för tjänstemannen. En grundläggande be-

stämmelse om detta finns 118 § 3 mom. i grundlagen. Enligt bestämmelsen har var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag, enligt vad som bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget.

Skadeståndslagen (412/1974) är en allmän lag som gäller ersättande av skada. Enligt 3 kap. 2 § 1 mom. i skadeståndslagen är ett offentligt samfund skyldigt att ersätta en skada som har förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Enligt 2 mom. i paragrafen föreligger ett i 1 mom. avsett ansvar för samfundet dock endast om de krav blivit åsidosatta, som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av åtgärden eller uppgiften.

I 80 § i gränsbevakningslagen finns bestämmelser om förfarandet vid utredning av person- och egendomsskador. I paragrafen finns bestämmelser om anmälan om skadefallet, undersökning av det samt om ordnande av vård för en person som skadats i samband med utförandet av ett tjänsteuppdrag och om ersättning av kostnaderna i samband med vården. Dessutom finns det i 39 § 2 mom. i gränsbevakningslagen bestämmelser om ersättning för skada och olägenhet som orsakas av färdselein på någon annans mark- och vattenområde.

Skadeståndsbestämmelserna i gränsbevakningslagen behöver kompletteras med noggrannare bestämmelser särskilt om den skadelidandes medverkan, utredande av skadan och betalning av ersättningen. I lagen ska bestämmas att person- och sakskador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som gränsbevakningsväsendet vidtagit ska ersättas av statens medel. Bestämmelserna ska inte begränsa den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen eller någon annan lag.

I lagen ska även föreskrivas om den skadelidandes medverkan, tjänstemäns och arbetstagares ansvar, utredande av skadan och betalningen av ersättningen. Den förvaltningsenhet vid gränsbevakningsväsendet inom

vars område åtgärden eller huvuddelen av den har vidtagits ska besluta om ersättning av en person- och sakskada och om betalningen av ersättningen.

Vid finansministeriet pågår ett projekt för revidering av bestämmelserna om offentliga samfunds skadeståndsansvar (FM122:00/2011). När projektet framskrider är det skäl att se över även skadeståndsbestämmelserna i skadeståndslagen.

Bestämmelser om betalning av ersättning i samband med sjöräddningsverksamhet finns i sjöräddningslagen (1145/2001).

Stoppande av fordon och reglering av trafiken på en olycksplats

En gränsbevakningsman har rätt att reglera trafiken på en trafikolycksplats endast om polisen förordnar honom eller henne att reglera trafiken med stöd av 49 § 3 mom. 8 punkten i vägtrafiklagen (267/1981). Gränsbevakningsväsendets patrull är ofta första patrullen vid en trafikolycksplats t.ex. på basis av principen om närmaste patrull i larmuppdrag. Därför bör det till gränsbevakningslagen fogas en bestämmelse om rätt för en gränsbevakningsman att stoppa ett fordon och att reglera trafiken på en trafikolycksplats.

Undantag från trafikreglerna

Enligt 48 § 5 mom. i vägtrafiklagen har en polisman, en tullman och en gränsbevakningsman i observationsuppgifter och en polisman och en tullman i tekniska observationsuppgifter med iakttagande av särskild försiktighet samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljud- och ljussignaler att avvika från bestämmelserna i lagen. Enligt gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman befogenhet att vidta teknisk observation. Därför bör även en gränsbevakningsman ha rätt till undantag från trafikreglerna i samband med uppgifter inom teknisk observation.

Övervakning av terrängtrafiken

Enligt terrängtrafiklagen (1710/1995) övervakas användningen av motordrivna for-

don i terräng och på snöskoterleder av polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet. Användning av terrängfordon på väg är förbjudet enligt vägtrafiklagen. Gränsbevakningsväsendet och Tullen kan inte övervaka förbudet mot att köra med terrängfordon på väg eftersom de inte har allmän behörighet att övervaka vägtrafiken. Med tanke på helhetsövervakningen av användningen av terrängfordon skulle det vara motiverat att en gränsbevakningsmans och tullmans befogenheter utvidgas till att gälla övervakningen av förbudet mot att köra med terrängfordon på väg.

Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen

I 19 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag finns bestämmelser om skyldigheten att lämna passagerar- och besättningsförteckningar eller andra motsvarande uppgifter om fordon som passerar den yttre gränsen. Skyldigheten gäller föraren av ett fordon, befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare. Det har inte föreskrivits någon tidsfrist för när förteckningarna ska lämnas, så till den del det inte finns bestämmelser om saken någon annanstans, ska de uppvisas senast vid ankomsten till in- och utresekontrollen. I paragrafen räknas upp de uppgifter som ska framkomma av förteckningen.

I praktiken har gränskontrollmyndighetens rätt enligt 19 § att få uppgifter inte förverkligats till fullo. För försummelse att iaktta bestämmelserna i paragrafen kan dömas till böter för utlänningsförseelse med stöd av 185 § i utlänningslagen (301/2004). Uppsåt eller grov oaktsamhet krävs för att straff ska kunna utdömas, och straff kan endast utdömas till fysiska personer.

I 20 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag finns bestämmelser om transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare. Bestämmelserna gäller endast yrkesmässig flygtrafik och de baserar sig på rådets direktiv 2004/82/EG. Detaljerade uppgifter om passagerare inom flygtrafiken ska lämnas till gränskontrollmyndigheten på dess begäran omedelbart efter incheckning.

För försummelse av en skyldighet som föreskrivs i paragrafen tas ut en påföljdsavgift för transportör, om vilken det finns bestämmelser i 179 § i utlänningslagen. Påföljdsavgiften kan tas ut av en fysisk eller juridisk person, och detta kräver inte uppsåt eller oaktsamhet.

I bilaga VI till kodexen om Schengengränserna finns bestämmelser om vissa förpliktelser i anknytning till fartygstrafik. Enligt bestämmelserna ska passagerar- och besättningsförteckningarna lämnas in senast 24 timmar före fartygets ankomst till hamnen, eller senast när fartyget lämnar föregående hamn, om resan kommer att vara mindre än 24 timmar. Försummelse av de ovannämnda förpliktelserna är inte sanktionerad. I praktiken leder försummelse att översända uppgifterna endast till en anmärkning av gränskontrollmyndigheten.

För att effektivisera förpliktelserna att lämna information skulle det vara ändamålsenligt att utsträcka transportörens påföljdsavgift till att gälla även yrkesmässig fartygstrafik och tågtrafik. Det föreslås att det till gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag fogas en uttrycklig bestämmelse om skyldigheten för en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesmässig transport av personer eller varor sjövägen eller per järnväg att på förhand till gränskontrollmyndigheten lämna uppgifter om färdmedlets passagerare och besättning. Tillämpningsområdet för påföljdsavgiften för transportörer utsträcks till att gälla underlåtenhet att på förhand lämna uppgifter om passagerare och besättning även i yrkesmässig fartygstrafik och tågtrafik.

Enligt den rapport som Europeiska unionens kommission sammanställde 2012 är ett system för skyldighet att lämna uppgifter för de lufttrafikföretag som transporterar passagerare motsvarande direktivet 2004/82/EG i bruk inom sjötrafiken i Danmark, Spanien och Storbritannien.

Sjöräddning

I samband med myndighetsverksamhet får man ofta reda på uppgifter som har betydelse för en persons egen säkerhet eller myndigheternas säkerhet i arbetet (säkerhetsinforma-

tion). Sådana uppgifter kan t.ex. vara en uppgift om att ett objekt är farligt eller att en person är farlig eller oberäknelig. Enligt gällande lagstiftning lagras säkerhetsinformation främst i nödcentralsdatasystemet och i informationssystemet för polisärenden. Enligt 20 § i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) finns i sjöräddningslagen och i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag bestämmelser om gränsbevakningsväsendets rätt att få information ur nödcentralsdatasystemet med hjälp av teknisk anslutning. Bestämmelserna i sjöräddningslagen ger dock inte rätt att erhålla säkerhetsinformation, även om informationen skulle ha en central roll i skötandet av sjöräddningsuppgifter.

Med stöd av den nu gällande lagstiftningen om personregister har gränsbevakningsväsendet rätt att erhålla säkerhetsinformation som lagrats i informationssystemet för polisärenden genom teknisk anslutning för vissa användningsändamål. Bestämmelserna täcker inte sjöräddningstjänstens uppgifter och inte heller i sjöräddningslagen finns bestämmelser om rätt att få uppgifter ur polisens personregister. På motsvarande sätt har gränsbevakningsväsendet inte rätt att i sjöräddningsverksamhet få säkerhetsinformation som lagrats i Tullens register.

Det föreslås att gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att för utförandet av sjöräddningens uppgifter få information som lagrats i nödcentralsdatasystemet samt ur polisens och Tullens personregister och som är behövliga med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet. Det skulle vara möjligt att få uppgifterna med hjälp av teknisk anslutning.

Enligt sjöräddningslagen ersätts ett olycksfall till den som frivilligt har vidtagit uppgifter inom sjöräddningen eller som har fått order att delta i en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som deltar i sjöräddningen såsom medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning. Däremot kan med stöd av sjöräddningslagen inte ersättas olycksfall som inträffat i samband med en sjöräddningsövning som leds av gränsbevakningsväsendet, även om övningarna är en central del av sjöräddningsverksamheten. På motsvarande sätt har privata aktörer som deltar i sjöräddningsövningar inte rätt att få er-

sättning för arbetsredskap, kläder och utrustning som förstörts eller försvunnit i samband med övningen. Till lagen ska fogas en bestämmelse om ersättning av person- och sakskador som inträffar i samband med sjöräddningsövningar som leds av gränsbevakningsväsendet.

Enligt sjöräddningslagen har gränsbevakningsväsendet rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få uppgifter av Kommunikationsverket ur registret över radiotillstånd om radioanläggningar och deras ägare och innehavare, som behövs för planeringen av sjöräddningstjänstens beredskap samt på motsvarande sätt i kritiska lägen för att utföra uppgifter inom sjöräddningstjänsten. I registret över radiotillstånd antecknas bl.a. tillståndsuppgifter för sjöfartens nödsändare och privata nödsändare. Gränsbevakningsväsendet har även rätt att från registret över luftfartens nödradiosändare få uppgifter om ett luftfartyg samt om luftfartygets ägare och innehavare.

Sjöräddningscentralen som leds av gränsbevakningsväsendet tar emot alarm från nödsändare och inleder nödvändiga åtgärder på grund av alarman. På grund av alarmet är det ofta bra att kontrollera om personen eller fartyget behöver hjälp eller om alarmet har utlösts t.ex. av misstag eller på grund av ett tekniskt fel i anordningen. Detta är särskilt nödvändigt i fråga om alarm från privata nödsändare, eftersom personen kan bära nödsändaren med sig var som helst. För att kunna kontrollera hjälpbehovet skulle det vara ändamålsenligt att gränsbevakningsväsendet hade tillgång till de kontaktuppgifter som nödsändarens ägare eller innehavare har meddelat för att saken ska kunna utredas.

Kommunikationsverket har med tanke på upprätthållandet av registret över radiotillstånd och frekvensförvaltningen inget behov att samla in och lagra nödkontaktuppgifter för sjöfarten och innehavare av privata nödsändare. Därför ska nödkontaktuppgifter kunna lagras i sjöräddningsregistret som upprätthålls av gränsbevakningsväsendet. På motsvarande sätt ska i registret kunna lagras eventuella nödkontaktuppgifter för luftfartens nödsändare.

I syfte att upprätthålla sjöräddningstjänstens aktionsberedskap ska det i sjöräddnings-

registret kunna föras in identifieringsuppgifter för sjöfartens, luftfartens och privata nödsändare samt kontaktuppgifter som innehålls meddelat med tanke på olyckor. Identifieringsuppgifter för sjöfartens nödsändare och privata nödsändare ska i enlighet med nu gällande bestämmelser fås ur Kommunikationsverkets register över radiotillstånd och identifieringsuppgifter för luftfartens nödsändare ur ett register som förs av en leverantör av flygtrafikledningstjänster. Nödkontaktuppgifter ska lagras till den del som nödsändarens innehavare frivilligt har meddelat dem till gränsbevakningsväsendet.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Allmänna principer för gränsbevakningsväsendets verksamhet

Det föreslås att de bestämmelser om gränsbevakningsväsendets verksamhet som är av principiell natur ska preciseras genom att principen om ändamålsbundenhet fogas till gränsbevakningslagen. Enligt principen får befogenheter användas endast för det ändamål som de har föreskrivits för. Kravet på ändamålsbundenhet baserar sig på 2 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilken all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas.

Innehållet i proportionalitetsprincipen i gränsbevakningslagen ska preciseras så att den motsvarar bestämmelserna i den nya polislagen. Med proportionalitetsprincipen avses det att en åtgärd ska kunna försvaras i förhållande till bl.a. hur viktigt uppdraget är och det mål som eftersträvas. Formuleringen av proportionalitetsprincipen i polislagen baserar sig på bestämmelserna om proportionalitetsprincipen i nya förundersökningslagen och i nya tvångsmedelslagen. Dessutom har i formuleringen beaktats såsom en faktor som anknyter till tillämpningen av polislagen, att i en tillämpningssituation kan uppdragets farlighet och det hur den person som är objekt för åtgärderna uppför sig ha betydelse, vilket för sin del kan ha betydelse vid en bedömning av huruvida polisens användning av maktmedel ska kunna försvaras. Formuleringen av proportionalitetsprincipen i enlig-

het med polislagen passar även väl på gränsbevakningsväsendets verksamhet och kan därmed tas in i gränsbevakningslagen.

Även paragrafen om respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ska formuleras tydligare.

Gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen ska föreskrivas om en gränsbevakningsmans polisåtgärder i enlighet med polislagen när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning. En gränsbevakningsman ska då ha de befogenheter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som bestäms i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

De föreslagna befogenheterna för en gränsbevakningsman i samband med sampatrullering med en polisman innebär att gränsbevakningsmannens befogenheter enligt 2 och 3 kap. i polislagen ökar från brådslande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet enligt 21 § i gränsbevakningslagen till att gälla även motsvarande icke-brådslande åtgärder. Vid bedömningen av de ökade befogenheterna är det väsentligt att befogenheterna ska kunna användas av gränsbevakningsmannen endast i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid sampatrullering med en polisman. Förslaget betyder inte heller att en gränsbevakningsmans befogenheter ökas från vad som har föreskrivits vara gränsbevakningsväsendets uppgift. I sampatrull med en polisman får en gränsbevakningsman använda endast t.ex. de behörigheter för trafikövervakning om vilka det uttryckligen har föreskrivits. Vid sampatrullering i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet har polisen ledningsansvaret, eftersom polisen svarar för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Betydelsen av gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering är störst i glesbygden och i skärgården. Sampatrulleringen ska dock inte begränsas geografiskt endast till glesbygden och skärgården, utan det ope-

rativa behovet och en ändamålsenlighetsbedömning ska avgöra om sampatrullering används. Bestämmelser om den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet finns i 4 § i gränsbevakningslagen. Enligt paragrafen verkar gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll eller utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendets befogenhet är inte allmän såsom polisens, utan den är begränsad till gränsbevakningsväsendets lagstadgade uppgifter och till den handräckning som begärs. Den sampatrullering som gränsbevakningsväsendet utför tillsammans med polisen begränsas i enlighet med detta genom en behovs- och ändamålsbundenhetsprövning som har samband med den inre säkerheten. I praktiken koncentreras sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet till glesbygden nära gränsen och till skärgårdsområdena.

Maktmedel och nödvärn

I gränsbevakningslagen ska tas in nya bestämmelser om beredskap för och varning om användning av maktmedel, användning av skjutvapen och användning av fängsel. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i den nya polislagen, vilket är motiverat eftersom grundprinciperna för polisens och gränsbevakningsväsendets verksamhet och användning av maktmedel är snarlika.

I paragrafen om användning av maktmedel ska fogas en bestämmelse om en gränsbevakningsmans rätt till nödvärn vid tjänsteutövning enligt 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn skulle gränsbevakningsmannen handla under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på gränsbevakningsmannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

Befogenheter i fråga om brottsbekämpning

Det föreslås att bestämmelserna om brottsbekämpning i gränsbevakningslagen ska änd-

ras så att de blir tydligare och begripligare. Till de åtgärder för brottsbekämpning som gränsbevakningsväsendet vidtar ska fogas avslöjande av brott. I denna uppgift ska dock inte behörigheterna till hemligt inhämtande av information att vara tillgängliga.

I propositionen föreslås det att en gränsbevakningsman ska ha rätt till teleövervakning och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen i samband med förbyggande och utredning av ett grovt jaktbrott. En gränsbevakningsman ska ha rätt till teleövervakning enligt tvångsmedelslagen vid utredning av grovt döljande av olagligt byte. I praktiken skulle den ökade befogenheten gälla endast ett litet antal brott per år.

Bestämmelserna om vilka brottmål gränsbevakningsväsendet undersöker ska göras lagtekniskt tydligare. Till de brottmål som undersöks ska fogas häleribrott och häleriförseelser som uppdagats i samband med gränskontroller. Genom bestämmelserna skulle den flertydighet som uppkommit i samband med lagändringar korrigeras.

Till lagen ska fogas bestämmelser om skyldighet att underrätta polisen om åtgärder för att förebygga och utreda brott samt om användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel, samt om överföring av brott som ska förebaggas till en annan PTG-myndighet.

Till gränsbevakningslagen ska fogas bestämmelser om övervakning av användningen av hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Regleringen skulle motsvara bestämmelserna i den nya polislagen och den nya tvångsmedelslagen.

Kroppsvsitation vid gränskontroll

Det föreslås att exaktare bestämmelser än tidigare ska fastställas om kroppsvsitation för att genomföra gränskontroll. I befogenhetsbestämmelsen ska det hänvisas till tvångsmedelslagen endast till den del det är fråga om begreppets innehåll och vissa omständigheter som gäller förfarandet. Till gränsbevakningslagen ska fogas en ny paragraf i vilken det ska föreskrivas om de personer som fattar beslut om kroppsvsitation samt om skyldigheten att föra protokoll över kroppsvsitationen.

Den gränsbevakningsman som utför in- och utresekontrollen ska dock oberoende av sin tjänstställning kunna besluta om kroppsvisitation när kroppsvisitationen inriktas på en persons ytterkläder eller personens medhavda bagage eller om kroppsvisitationen utförs manuellt eller med en teknisk anordning. Med manuell undersökning avses att med klappande rörelser känna på kroppen utanpå kläderna. En sådan kroppsvisitation motsvarar i sak en säkerhetskontroll enligt 68 § i gränsbevakningslagen och är mycket rutinmässig. En mera djupgående kroppsvisitation såsom avklädning skulle kräva ett beslut av den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

För att säkerställa smidiga in- och utresekontroller föreslås det att protokoll upprättas över kroppsvisitationen endast när kroppsvisitation kräver ett beslut av den gränsbevakningsman som är chef för gränsövergångsstället eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Kroppsvisitationer ska alltid registreras i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden.

Fotografering och registrering av uppgifter som anknyter till gränskontroller

Det föreslås att det till gränsbevakningslagen fogas uttryckliga bestämmelser om fotografering av personer i samband med gränskontroll och om registrering av uppgifter som fåtts i samband med gränskontroller i gränsbevakningsväsendets personregister. Genom bestämmelserna preciseras de redan nu gällande befogenheterna att fotografera och registrera uppgifter.

I gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden skulle ett fotografi vara en av personuppgifterna och det skulle användas i enlighet med kravet på ändamålsbundenhet. Gränsbevakningsväsendet har rätt att vid ett gränsövergångsställe utföra automatisk identifiering av ett fotografi som uppkommit vid teknisk övervakning. På motsvarande sätt kan en bild som lagras i samband med gränskontroll användas i framtiden för identifiering av resenärer som reser in i landet eller ut ur landet. Bilduppgiften kunde ha betydelse

exempelvis vid misstanke om att någon annan än resedokumentets faktiska innehavare använder det. Dessutom kunde bilduppgifter ha betydelse vid utvecklandet av flexibiliteten och snabbheten vid gränskontrollerna i samband med den ökande passagerartrafiken. Fotografierna kan användas för identifiering av personer vid gränskontroll, brottsbekämpning samt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i enlighet med användningsändamålet för registret för övervakningsärenden.

I nuläget fås bilduppgifter från resedokument endast ur Finlands passregister vad gäller resedokument som beviljats av en finländsk myndighet.

Säkerhetsvisitation

Det föreslås att en gränsbevakningsman ska ha rätt att utföra säkerhetsvisitationer även i samband med andra åtgärder än frihetsbe-gränsande åtgärder, om det av grundad anledning behövs för att säkerställa säkerheten i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget. Det föreslås att gränsbevakningslagens bestämmelser om säkerhetsvisitation ska preciseras även till andra delar bl.a. genom att uttryckligen föreskriva om förfarandet för utförande av säkerhetsvisitation. Vid en säkerhetsvisitation ska man på samma sätt som i samband med en kroppsvisitation enligt tvångsmedelslagen även kunna kontrollera vad personen har i sina kläder eller annars på sig.

Gränsszon och gränsöppning

Gränsbevakningsväsendet ska förhandla och avtala med mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare om angivande av gränsszonens bakre gräns på mark- och vattenområden. Gränsbevakningsväsendet förhandlar även med områdets markägare och markinnehavare om avlägsnande av växtlighet från gränsöppningen samt om byggande och underhåll av stråket i gränssonen. I allmänhet når man vid förhandlingarna samförstånd om åtgärderna samt om ersättning för skador och olägenheter. Med tanke på övervakningen av gränsordningen och upprätthållandet av gränssäkerheten är det dock fråga

om en så väsentlig angelägenhet för utförandet av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter, att saken inte kan lämnas att bero av ett samtycke av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Vägande samhälleliga intressen kräver att ett mark- eller vattenområdes ägare eller innehavare ska vara skyldig att tillåta att gränszonens bakre gräns anges på mark- eller vattenområdet. På motsvarande sätt ska ett mark- eller vattenområdes ägare eller innehavare vara skyldig att tillåta avlägsnande av växtlighet på statens bekostnad från gränsoppningen och på stråket i gränazonen samt att tillåta uppförande av sådana konstruktioner som är nödvändiga på stråket på gränazonen och vid gränzonens bakre gräns. Rättigheten att avlägsna träd och annan växtlighet på stråket och från gränsoppningen ska inte gälla på gårdsplaner och i trädgårdar. Markägaren och markinnehavaren ska i god tid på förhand meddelas om avlägsnande av träd och växtlighet. Den skada och olägenhet som dessa åtgärder orsakat ett mark- eller vattenområdes ägare eller innehavare ska ersättas enligt gängse pris.

Handräckning som omfattar militära maktmedel till polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte

Terrorism är verksamhet som synnerligen allvarligt hotar samhällets grundläggande verksamhet, rättsordningen samt människors trygghet, liv och hälsa. Förhindrande eller avbrytande av sådan terroristisk verksamhet kan i extremfall kräva användning av militära maktmedel. Det föreslås att det för förhindrande eller avbrytande av brott som begås i terroristiskt syfte i gränsbevakningslagen tas in bestämmelser om lämnande av sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som innebär användning av militära maktmedel i exceptionella situationer till havs som kan klassificeras som brott i terroristiskt syfte. Även om det inte är särdeles sannolikt att sådana handlingar skulle riktas mot Finland, ska bestämmelserna möjliggöra omedelbara motåtgärder för att stävja situationen och för att avbryta den brottsliga verksamheten. De föreslagna bestämmelserna ska

motsvara handräckningslagen så långt som möjligt.

Det föreslås att det i gränsbevakningslagen ska bestämmas om polisens rätt att av gränsbevakningsväsendet få nödvändig handräckning som innebär användning av militära maktmedel för att förhindra eller avbryta ett brott som utgör ett allvarligt hot mot viktiga samhällsfunktioner på finskt havsområde och i Finlands ekonomiska zon. Sådana gärningar som avses ovan skulle vara brott som begåtts i terroristiskt syfte, så som det föreskrivs om deras straffbarhet i 34 a kap 1 § 1 mom. 2—7 punkten och 2 mom. i strafflagen.

Enligt 34 a kap. 6 § i strafflagen begås ett brott som redan annars definieras som straffbart i terroristiskt syfte om gärningsmannen har för avsikt att

- injaga allvarlig fruktan hos en befolkning,

- obehörigen tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något,

- obehörigen upphäva eller ändra en stats konstitution eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller

- tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada.

En förutsättning för användningen av militära maktmedel ska vara att användningen är nödvändig för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Beslutsfattandet om lämnande av handräckning som omfattar användning av militära maktmedel ska bibehållas på så hög politisk nivå som möjligt. Det föreslås att inrikesministeriet fattar beslut om begärande av handräckning och att statsrådets allmänna sammanträde beslutar om lämnande av handräckning. Eftersom det är möjligt att man får kännedom om en hotande terroristattack helt överraskande eller med så kort varsel att statsrådet inte hinner bli beslutsfört kan beslutet om lämnande av handräckning i en sådan situation fattas av inrikesministeriet. I

sådana fall ska statsrådet och republikens president omedelbart meddelas om begäran om handräckning och om beslut som har fattats angående det. Statsrådet ska kunna ingripa i en pågående situation genom att besluta om att fortsätta lämna handräckning eller att avsluta den.

De föreslagna bestämmelserna ska inte inverka på beslutsförfarandet enligt handräckningslagen.

I alla handräckningssituationer är det den som begär handräckning som svarar för åtgärdernas laglighet och för användningen av maktmedel i enlighet med begäran.

I både polislagen och gränsbevakningslagen ska tas in en särskild bestämmelse om befogenheten att använda militära maktmedel för att förhindra eller avbryta ett terroristbrott. Användningen av befogenheten ska bindas till de krav och begränsningar som nu föreslås i gränsbevakningslagen beträffande militär handräckning till polisen i samband med brott som begåtts i terroristiskt syfte.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Rätten för ett mark- eller vattenområdes ägare eller innehavare att få ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet som orsakats i anslutning till angivande av gränsozonens bakre gräns, röjande av gränsöppningen och stråket i gränsozonen och byggande av stråket samt utplacering av utrustning för teknisk övervakning kan öka ersättningarna i någon mån. Redan nu betalas till markägare ersättningar för frivilligt röjande och förlorad nytta.

Det uppskattas att antalet påföljdsavgifter ökar åtminstone i det inledande skedet till följd av att tillämpningsområdet för påföljdsavgiften för transportörer utsträcks till att gälla även yrkesmässig fartygstrafik och tågtrafik.

Det att bestämmelser om räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss fogas till sjöräddningslagen ökar inte kostnaderna för den kommunala räddningstjänsten, eftersom en del av den regionala räddningstjänsten redan nu frivilligt deltar i verksam-

heten och det inte finns något större tryck att utvidga verksamheten från nuläget.

Rätten att få ersättning för person- och sakskador som skett i samband med sjöräddningsövningar som leds av gränsbevakningsväsendet orsakar inte betydande tilläggskostnader. Avsikten med bestämmelsen är att täcka de enskilda fall som gäller privata aktörer och i vilka det inte finns möjlighet att få ersättning med stöd av någon annan lag.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Med tanke på myndigheternas verksamhet är det väsentliga, att uppgifterna och behörigheterna är mera precist och omfattande reglerade, vilket främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt rättssäkerheten.

Mera precisa bestämmelser om kroppsvisitation i samband med gränskontroll minskar oklarheter särskilt i fråga om beslutsförfarandena och registreringsförfarandena i anslutning till kroppsvisitationer. På motsvarande sätt skulle det att bestämmelserna om säkerhetskontroller och säkerhetsvisitationer ses över göra procedurerna klarare och för sin del förbättra säkerheten i arbetet vid gränsbevakningsväsendet.

Ändringarna i förfarandet för beviljande av gränsonstillstånd förenklar ansökandet om och beviljandet av tillstånd.

Utvidgandet av tillämpningsområdet för påföljdsavgiften för transportörer torde öka myndigheternas arbetsmängd något, men det bedöms även att utvidgandet effektiviserar tillsynen över iakttagandet av förpliktelser som föreskrivs i lag.

Det att bestämmelser om räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss fogas till sjöräddningslagen ökar inte kommunernas skyldigheter från nuläget, utan klargör den nationella beredskapen för fartygsolyckor till havs. Samma verksamhetsmodell kunde utnyttjas i samband med större fartygsolyckor på inre vattenvägar. De nya bestämmelserna skulle även precisera räddningsväsendets beredskapsskyldighet i fråga om fartygsbränder till havs, kemikalieolyckor och andra exceptionella situationer i vilka räddningsväsendet har operativt kunnande.

Utvidgandet av gränsbevakningsväsendets rätt att få information i uppgifter inom sjöräddningstjänsten förbättrar myndigheternas beredskap att sköta sina uppgifter självständigt.

4.3 Könsrelaterade konsekvenser

Propositionen har inga direkta könsrelaterade konsekvenser och den leder inte heller till särbehandling av könen.

Det föreslås att det i gränsbevakningslagens allmänna principbestämmelser ska föreskrivas om principen om främjande av lika-behandling som ska iakttas vid utförandet av gränsbevakningsväsendets uppgifter. Enligt motiveringen till paragrafen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas t.ex. på grund av kön.

I fråga om säkerhetskontroller som utförs i gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden ska den så kallade könsregeln gälla, enligt vilken en person som utför en dylik visitation ska vara av samma kön som den som visiteras.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

De allmänna principerna i gränsbevakningslagen betonar respekten för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och deras stora betydelse i gränsbevakningsväsendets verksamhet. Även det, att det föreskrivs noggrannare och mera precist om myndigheternas befogenheter samt det att bestämmelserna om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter lyfts upp från förordningsnivå till lagnivå, inverkar stärkande på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Det straff som ska föreskrivas för obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform samt gränsbevakningsmännens emblem kan bedömas förebygga missbruk. Bestämmelserna inverkar för sin del på bevarandet av bilden av gränsbevakningsväsendet i offentligheten och på förtroendet för myndigheternas verksamhet.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Utkastet till proposition har utarbetats på inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Som stöd för arbetet tillsatte inrikesministeriet den 5 september 2012 en arbetsgrupp. Representerade i arbetsgruppen var inrikesministeriet, justitieministeriet, Polisstyrelsen och Tullen och dessutom fanns en gemensam representant för gränsbevakningsväsendets personalorganisationer.

Arbetsgruppen sammanträdde sex gånger. På grund av den snäva tidtabellen och det omfattande propositionsutkastet kunde arbetsgruppen inte behandla hela propositionsutkastet grundligt. Utkastet färdigställdes som tjänstearbete.

Under beredningen ordades ett diskussions-tillfälle för berörda referensgrupper och intresseorganisationer om arrangemangen på gränsövergångsställena. Våren 2013 har man på webbsidan otakantaa.fi kunnat ta ställning till de förslag som gäller gränzonen. Dessutom behandlades propositionsutkastet våren 2013 i gränsbevakningsväsendets samarbetsförfarande.

Inrikesministeriet bad 84 myndigheter, organisationer och sammanslutningar inkomma med yttranden om utkastet till regeringens proposition med förslag till justering av gränsbevakningslagstiftningen. Sammanlagt 42 myndigheter och andra aktörer inkom med yttranden. Dessutom meddelade 9 remissinstanser att de inte kommer att yttra sig om utkastet. En sammanställning av yttrandena har publicerats och finns tillgänglig på inrikesministeriets webbplats www.intermin.fi.

Efter remissomgången indelades propositionsutkastet i två delar, varav den första gavs till riksdagen i september 2013 (RP 92/2013 rd).

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Remissutlåtanden över förslaget till regeringens proposition gavs av justiekanslern, riksdagens biträdande justitieombudsman,

jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriets migrationsavdelning, inrikesministeriets räddningsavdelning, inrikesministeriets polisavdelning, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet, Ålands förvaltningsdomstol, Ålands landskapsregering, Nödcentralsverket, Trafikverket, Polisstyrelsen, Finlands viltcentral, Dataombudsmannens byrå, Tullen, Riksåklagarväsendet, Finavia, Finnair Abp, Heliflite Oy, Helsingfors stads räddningsverk, Helsingfors Hamn, Trafikskyddet, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Maanomistajain Liitto - Jordägarernas Förbund r.y., Löntagarorganisationen Pardia rf, Gränssäkerhetsunionen rf, Finlands Advokatförbund r.f., Finlands Kommunförbund rf, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund r.y., Finlands Polisorganisationers Förbund rf, Finlands Hamnförbund rf, Rederierna i Finland rf, Tullförbundet rf, Upseeriliitto ry och VR-Group Ab.

De föreslagna ändringarna understöddes i huvudsak. De ändringsförslag som framförts i yttrandena har huvudsakligen beaktats i propositionen. Andra preciseringar och ändringar som gjorts vid den slutliga bearbetningen av propositionen gäller förbättrande av propositionens förståbarhet och läsbarhet.

Riksdagens biträdande justitieombudsman konstaterade rörande skyldigheten enligt gränsbevakningslagen att underrätta polisen om åtgärder för att förebygga brott, att det inte i bestämmelsen eller i dess motiveringar nämns något om när underrättandet ska ske. Underrättandet bör dock ske i rätt tid för att det ska ha någon praktisk betydelse. Biträdande justitieombudsmannen fäste även uppmärksamhet vid de föreslagna bestämmelserna i gränsbevakningslagen om protokollföring av kroppsvisitation och om förstörande av föremål och ämnen av ringa värde. Motiveringarna till bestämmelserna har preciserats till dessa delar.

På basis av riksdagens biträdande justitieombudsmans utlåtande har förslaget att hålla en person inlåst för att förhindra att personen avlägsnar sig från in- och utresekontrollen strukits ur propositionen.

Justitieministeriet menade att förslaget om sampatrullering skulle innebära en avsevärd utvidgning av gränsbevakningsväsendets

uppgifter och befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Propositionen innehåller inga regionala begränsningar av befogenheterna och just inte heller några andra begränsningar. Enligt justitieministeriet uppfattning är detta problematiskt med tanke på 2 § 3 mom. i grundlagen och grundlagsutskottets tolkningspraxis. På basis av justitieministeriets utlåtande har propositionen kompletterats så, att till den har fogats ett krav på att sampatrullering ska planeras på förhand, att en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet ska ske under polisens ledning och att sampatrulleringen ska vara ändamålsenlig, vilket påverkar patrulleringsområdet för sampatrulleringen i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Enligt utkastet till proposition som sändes på remiss hade man kunnat placera ut flyttbar, tillfällig apparatur för teknisk övervakning som avses i gränsbevakningslagen utan mark- eller vattenområdets ägares eller innehavares tillstånd. På basis av utlåtandena observerades det att propositionen skulle ha låtit övervakning med permanent övervakningsapparatur alltid vara beroende av mark- eller vattenområdets ägares tillstånd. Detta skulle inte vara ändamålsenligt med tanke på upprätthållandet av gränssäkerheten. Av denna anledning preciserades propositionen så, att permanent och flyttbar övervakningsapparatur för teknisk övervakning kunde placeras ut i gränzonen och på gränsovergångsställen och deras omedelbara närhet utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare. På andra områden i närheten av gränsen kunde apparatur placeras ut endast tillfälligt utan nämnda tillstånd. Med tillfällighet skulle enligt motiven anses en tidsperiod på högst tre månader. Enligt den respons man fick under remissbehandlingen är det, på basis av den tekniska övervakningens användningstaktik-planer och erfarenheterna från användningen, inte ändamålsenligt att begränsa rätten till en tidperiod på några veckor.

På grundval av utlåtandena har till den föreslagna bestämmelsen i gränsbevakningslagen om tjänstemän som beslutar om användning av skjutvapen fogats en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad av orsaker som beror på gräns-

bevakningsverkets organisation för fältledning.

Trafikverket, Finavia och Helsingfors Hamn ansåg att de krav som ställs på gränsövergångsställenas konstruktioner enligt Schengenregelverket ska definieras noggrannare i lag. Förslaget beaktades inte i denna regeringsproposition, utan det överfördes till fortsatt beredning. På basis av de utlåtanden som fått har förslaget om funktionsmässiga arrangemang vid gränsövergångsställena preciserats så, att i stället för ett bemyndigande att utfärda förordning ska det i gränsbevakningslagen finnas bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe.

Ålands landskapsregering konstaterade att ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet utgör en riksangelägenhet enligt 27 § 34 punkt självstyrelselagen. Enligt detaljmotiveringen omfattar begreppet bland annat lagstiftning om bekämpning av terrorism (RP 73/1990, s. 77). Allmän ordning och säkerhet ankommer däremot på landskapet enligt 18 § 6 punkt självstyrelselagen. I utkastet ingår emellertid inte någon utredning om hur dessa bestämmelser om handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen som omfattar militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte på havsområdet i praktiken förhåller sig till Ålands demilitariserade och neutraliserade status. Landskapsregeringen anser att det i den fortsatta beredningen ska klargöras att Ålands demilitariserade och neutraliserade status respekteras. Detta bör även framgå av lagtexten eller motiveringen till denna. En benämning om att de internationella konventionerna som binder Finland bör iakttas, har tillägs i propositionens motivering.

Utifrån den respons som gavs under remissbehandlingen har även bestämmelserna i enlighet med utlänningslagen om uttagande av påföljdsavgift för transportör preciserats för att förbudet mot dubbelbestraffning ska iakttas.

På basis av utlåtanden från inrikesministeriets räddningsavdelning och Kommunförbundet har ordalydelserna i 2 och 4 § i sjöräddningslagen, som gäller räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss

(MIRG), setts över så att formuleringen inte leder till en ny lagstadgad skyldighet för räddningsverket. Av denna anledning har man frångått begreppet beredskapskrav. Dessutom har det i propositionen i motiveringen redogjorts för ledningsansvaret för MIRG-verksamheten och för räddningsverkens personals tjänsteställning och avtalsrättsliga ställning vid verksamheten.

De ändringsförslag som inte har beaktats beskrivs i det följande.

Löntagarorganisationen Pardia rf ansåg att myndigheterna har positiva erfarenheter av sampatrullering, men att det inte är behovligt att utvidga användningen av sampatrullering till att gälla andra uppgifter, särskilt sådana uppgifter som hör till ordnings- och kriminalpolisen. Finlands Polisorganisationers förbund rf ansåg att en militärmyndighets och civil myndighets verksamhetsområden och verksamhetsansvar inte borde blandas ihop på detta sätt.

Jord- och skogsbruksministeriet och Finlands viltcentral föreslog att gränsbevakningsväsendet ska ges motsvarande behörighet som finns i 25 § i polislagen (493/1995) att avliva ett djur som orsakar problem eller att annars ingripa i något djurs handlande. Förslaget togs inte med i propositionen, eftersom bestämmelserna i den nu gällande gränsbevakningslagen ansågs möjliggöra ett tillräckligt ingripande i situationer antingen på begäran av polisen eller i brådskande situationer även utan en begäran.

I sitt tilläggsutlåtande ansåg social- och hälsovårdsministeriet att gränsbevakningsväsendet ska delta i ordnandet av den prehospitala akutsjukvården på samma sätt som privata serviceproducenter. En jämlik behandling av gränsbevakningsväsendet och privata serviceproducenter kräver att båda serviceproducenterna omfattas av tillämpningen av social- och hälsovårdsministeriets förordning om taxan enligt 4 kap. 5 § i sjukförsäkringslagen gällande ersättande av resekostnader för anlitande av specialfordon (1337/2004). Detta kräver en ändring av nämnda förordning. Ärendet behandlas i den fortsatta beredningen.

Heliflite Oy ansåg att användningen av statens helikopterutrustning på landområden i de efterspanings- och räddningsuppgifter

som avses i gränsbevakningslagen ska begränsas till tillfällig stödverksamhet av engångsnatur i situationer när annan helikopterutrustning inte finns att tillgå. Förslaget genomfördes inte eftersom den bestämmelse om gränsbevakningsväsendets deltagande i prehospitalet akutsjukvård som föreslås i gränsbevakningslagen är en uppgiftsbestämelse och en mer detaljerad reglering av verksamheten på lagnivå inte är ändamålsenlig. Detaljerna när det gäller gränsbevakningsväsendets prehospitala akutsjukvård avtalas med sjukvårdsdistrikten.

Inrikesministeriets polisavdelning konstaterade beträffande förslaget om gränsbevakningsväsendets befogenheter i samband med brottsbekämpning, att hänvisningstekniken i fråga om behörigheterna har varit föremål för kritik av de allmänna laglighetsövervakarna och även av grundlagsutskottet. Polisavdelningen ansåg att man i regeringspropositionen i fråga om gränsbevakningslagen kunde för gränsbevakningsväsendets del se över behoven separat för varje informationshämtningsmetod och tvångsmedel och att man skulle föreskriva separat om befogenheterna. Detta förslag kunde inte genomföras enligt tidsplanen för beredningen, utan det får göras i ett separat projekt.

Finansministeriet och Tullen konstaterade att effektiviseringsmålen för PTG-samarbetet skulle främjas av likartade behörigheter inom brottsbekämpningen. Den nuvarande utvecklingen håller på att leda till att vissa nödvändiga befogenheter som behövs vid bekämpningen av de allra allvarligaste brotten håller på att begränsas till enbart polisens bruk.

Tullen ansåg att de föreslagna bestämmelserna i gränsbevakningslagen om skyldigheten att underrätta polisen om brottsförebyggande åtgärder och om överföring av en förundersökning till en annan förundersökningsmyndighet inte är behövliga.

Försvarsministeriet konstaterade i sitt utlåtande att en gränsbevakningsman skulle enligt 43 a § i gränsbevakningslagen i fråga om en förundersökning som gäller militära disciplinåtgärder ha mera omfattande möjligheter att använda hemliga tvångsmedel än vad som i motsvarande situationer är möjligt i försvarsmaktens truppförband och vid huvudstaben. I gränsbevakningsväsendets förvalt-

ningsenheter finns personal som gränsbevakningsväsendet särskilt har utbildat för brottsbekämpning inom verksamhetsområdet och till denna personals befogenheter hör i detta syfte även användning av hemliga tvångsmedel. Enligt 38 § i regeringens proposition till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (RP 30/2013 rd) kan huvudstaben dessutom be polisen utföra en sådan enskild åtgärd som huvudstaben inte har befogenhet att utföra. Således kan försvarsmakten använda nämnda hemliga tvångsmedel, och gränsbevakningsväsendets befogenheter att undersöka nämnda brott skulle inte vara mera omfattande. Av denna anledning skulle det vara onödigt att begränsa befogenheterna på ovan nämnda sätt.

Gränssäkerhetsunionen rf och Upseeriliitto ry ansåg att den handräckning som gränsbevakningsväsendet lämnar polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte och som innefattar användning av militära tvångsmedel har omotiverat begränsats till havsområden.

Inrikesministeriets polisavdelning och Polisstyrelsen ansåg att i en säkerhetsuppgift ska polisen meddelas inte endast om själva uppgiften, utan även om sådana åtgärder som i enlighet med den föreslagna 38 § i gränsbevakningslagen vidtas i samband med en säkerhetsuppgift för att stoppa fordon eller reglera trafiken. Det ansågs att planerade uppgifter i anslutning till reglering av trafiken redan på ett tillräckligt sätt ingår i ett meddelande som görs till polisen i enlighet med den föreslagna 34 a §, och det föreslagna tillägget gjordes inte.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ansåg att den skada som orsakats markägaren eller markinnehavaren till följd av åtgärder i gränssonen eller gränsoppningen ska ersättas enligt principen om full ersättning. I propositionen höll man sig till ersättning enligt gängse pris, som redan används i 39 § i gränsbevakningslagen.

6 Samband med andra propositioner

Riksdagen behandlar som bäst regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning

inom försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den (RP 30/2013 rd). I regeringspropositionen föreslås det att 48 § i vägtrafiklagen ändras, vilket även föreslås i denna proposition, något som det är skäl att beakta vid riksdagsbehandlingen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Gränsbevakningslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

3 §. Gränsbevakningsväsendets uppgifter. Enligt 1 mom. är målet för gränsbevakningsväsendets verksamhet att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter för att upprätthålla gränssäkerheten. Momentet föreslås bli preciserat så att upprätthållandet av gränssäkerheten är gränsbevakningsväsendets uppgift, inte enbart målet för dess verksamhet. Det föreslås att ett omnämnande av samarbete även med organisationer och invånare fogas till momentet, eftersom utförande av uppgifter med anknytning till gränssäkerhet förutsätter att dessa aktörers synvinkel beaktas. Det ska betonas att 3 § i gränsbevakningslagen inte är en befogenhetsbestämmelse. Den ger alltså inte gränsbevakningsmän befogenhet att vidta åtgärder för utförande av sina uppgifter, utan befogenheten ska alltid vara baserad på en uttrycklig bestämmelse.

I 2 mom. finns bestämmelser om gränsbevakningsväsendets tillsynsuppgifter om vilka det föreskrivs särskilt samt om åtgärder för brottsbekämpning. Till de åtgärder för brottsbekämpning som gränsbevakningsväsendet vidtar fogas avslöjande av brott. Med avslöjande av brott avses här åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns anledning att anta att ett brott har begåtts. På motsvarande sätt föreslås det att de uppgifter och befogenheter som gäller avslöjande av brott fogas till 6 kap. i gränsbevakningslagen som gäller förebyggande och utredning av brott.

Det är motiverat att foga avslöjande av brott till gränsbevakningsväsendets uppgifter inom brottsbekämpningen, eftersom de brott som utreds av gränsbevakningsväsendet omfattar många brott där gärningsformen är grov och sådana ska gränsbevakningsväsen-

det kunna ingripa i inte bara för förebyggande och utredning av brott, utan också när ett brott antas ha begåtts, men tröskeln för förundersökning ännu inte har överskridits. Enligt 5 kap. 3 § i polislagen används emellertid inte hemliga metoder för inhämtande av information vid avslöjande av brott som utreds av gränsbevakningsväsendet.

I 2 mom. används begreppet förande av brott till åtalsprövning i stället för väckande av åtal. Förande av brott till åtalsprövning är ett begrepp som används i polislagen och även i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet (687/2009, nedan PTG-lagen). För att begreppen ska vara enhetliga tas det också in i gränsbevakningslagen. Såsom det konstateras i förarbetena till polislagen (RP 224/2010 rd) ska man vid förande av brott till åtalsprövning understryka skyldigheten att handla opartiskt. Detta understryks också av det krav på opartiskhet som avses i 6 § i gränsbevakningslagen. Det är inte något självändamål att i anslutning till brottsbekämpningen föra brott till åtalsprövning, utan detta är resultatet av en förundersökning med iakttagande av principerna i gränsbevakningslagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen.

Det föreslås att till gränsbevakningsväsendets uppgifter i 3 mom. fogas den prehospitalkakutsjukvården enligt hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Hälso- och sjukvårdslagen förpliktar inte gränsbevakningsväsendet att delta i den prehospitalkakutsjukvården, utan sjukvårdsdistrikten och gränsbevakningsväsendet ska avtala separat om deltagandet på initiativ av sjukvårdsdistrikten. I praktiken kan gränsbevakningsväsendet enligt ett separat avtal sköta t.ex. sådan prehospital akut- och sjukvård som motsvarar första insatsen inom glest bebyggda områden. Hälso- och sjukvårdslagen gäller inte sådan första insats som hör till sjöräddningen, utan om den föreskrivs separat i sjöräddningslagen.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar innehållet.

2 kap. **Allmänna principer i fråga om gränsbevakningsväsendets verksamhet**

5 §. Utförande av uppgifter och uppgifternas viktighetsordning. I paragrafen föreslås en språklig ändring enligt vilken gränsbevakningsväsendets uppgifter ska utföras effektivt och ändamålsenligt. Enligt gällande 5 § ska uppgifterna utföras på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt.

6 §. Principerna om saklighet, opartiskhet och försonlighet. Det föreslås att paragrafen kompletteras så att till principerna om saklighet, opartiskhet och försonlighet fogas en verksamhetsstyrande princip om att sträva efter att upprätthålla gränssäkerheten i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar. Principen om likvärdigt bemötande föreslås bli ändrad till en princip om likabehandling för att bättre motsvara jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen. Gränsbevakningsmannen ska i sina uppgifter handla så att ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll.

7 §. Proportionalitetsprincipen. I paragrafen preciseras proportionalitetsprincipen. Åtgärderna ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. I likhet med den nya polislagen ändras ”motiverade” i den gällande 7 § till ”ska kunna försvaras”, vilket också motsvarar formuleringen av proportionalitetsprincipen i den nya förundersökningslagen och i den nya tvångsmedelslagen. Det föreslås att i bestämmelsen tas in beaktandet av omständigheter hos en person. Med uttrycket ”den person som är föremål för åtgärden” avses den person vars rättssfär en gränsbevakningsman ingriper i. Av de nya bedömningsgrunderna har uppdragets farlighet samband framför allt med det motstånd som en gräns-

bevakningsman möter eller eventuellt kommer att möta i ett uppdrag. Här har proportionalitetsprincipen en koppling till en sådan användning av maktmedel som avses i 35 § i gränsbevakningslagen. Farligheten sammanhänger däremot inte nödvändigtvis med en persons uppträdande utan kan gälla de förhållanden under vilka en åtgärd utförs. Tillämpningen av proportionalitetsprincipen kan också leda till avstående från åtgärder.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll. Den princip om minsta olägenhet som för närvarande finns i paragrafen föreslås bli en egen separat paragraf (7 a §).

7 a §. Principen om minsta olägenhet. Denna paragraf är ny. Det föreslås att den princip om minsta olägenhet som ingår i 7 § i gränsbevakningslagen ska avskiljas till en egen paragraf. Enligt den får man inte ingripa i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget. Paragrafen motsvarar i sak den första meningen i 7 § i gällande lag samt 1 kap. 4 § i polislagen.

7 b §. Principen om ändamålsbundenhet. Denna paragraf är ny. I gränsbevakningslagen föreskrivs inte om principen om ändamålsbundenhet, och därför föreslås denna centrala princip som styr utövandet av befogenheter bli fogad till lagen. I paragrafen föreskrivs att befogenheter får utövas endast i föreskrivna syften. Gränsbevakningsmannens befogenheter ska alltid vara baserade på en uttrycklig bestämmelse. Grunderna för när man kan ingripa i individers rättigheter och skyldigheter ska anges i lag. Principen om ändamålsbundenhet gäller gränsbevakningsväsendets verksamhet i dess helhet, också användningen av befogenheter vid förundersökning och i samband med användning av tvångsmedel.

8 §. Meddelande av grunden för en åtgärd. I paragrafens 1 mom. föreslås språkliga justeringar. I sak motsvarar ordalydelsen formuleringen i gällande moment. Grunderna för en frihetsbegränsande åtgärd ska enligt 1 mom. meddelas den som är föremål för åtgärden eller hans eller hennes företrädare så snart detta är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

I paragrafens 2 mom. föreslås språkliga justeringar. Innehållet i sak motsvarar formuleringen i gällande moment. Enligt momentet har, om inte något annat föreskrivs i lag, också en person som utsätts för andra än frihetsbegränsande åtgärder eller en företrädare för denne rätt att bli informerad om grunderna för en åtgärd så snart detta är möjligt utan att åtgärderna äventyras.

8 a §. Skyldighet att ange ställning som gränsbevakningsman samt identifiering av gränsbevakningsmän. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf som delvis motsvarar 52 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet. Enligt 1 mom. ska en gränsbevakningsman vid tjänsteutövning medföra ett tjänstetecken enligt 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. En gränsbevakningsman ska vid behov presentera sig som gränsbevakningsman för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstetecken, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras. Det räcker att gränsbevakningsmannen muntligen uppger sin ställning. Också utan begäran kan gränsbevakningsmannen visa upp sitt tjänstetecken. Tjänstetecknet ska på begäran alltid visas upp om detta kan ske utan att åtgärden äventyras. En åtgärd kan äventyras i synnerhet när det är fråga om hemligt inhämtande av information. Utgångspunkten är att uniformen visar att det är fråga om en gränsbevakningsman. I sista hand visar gränsbevakningsmannens tjänstetecken hans eller hennes ställning.

Enligt 2 mom. ska gränsbevakningsväsendet se till att en gränsbevakningsman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras. Identifieringsuppgifterna för en gränsbevakningsman som utfört en tjänsteåtgärd sammanhänger framför allt med möjligheterna att utreda tjänsteåtgärdernas laglighet. Identifieringen kan främjas bl.a. med en namnlapp på uniformen och med anteckning av uppdrag. De föreslagna ändringarna motsvarar bestämmelserna i polislagen.

11 §. Respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Enligt paragrafen ska en gränsbevakningsman respektera de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och när han eller hon utövar sina befo-

genheter välja det alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter. I paragrafen nämns inte längre att denna rättsnorm ska tillämpas endast vid val mellan de likvärdiga åtgärder som finns att tillgå, utan bestämmelsen gäller över huvud taget alla motiverbara alternativ till åtgärder. Betydelsen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna vid valet av åtgärd understryks ytterligare på detta sätt. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll. Den nuvarande rubriken gäller samordning av de principer som ska iakttas i gränsbevakningsväsendets uppgifter. Samordningen av olika principer (inkl. rättsprinciper) är endast en del av kravet på en tolkning som är positiv med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Paragrafen gäller gränsbevakningsväsendets hela verksamhet, såsom t.ex. förundersökningen.

3 kap. **Bestämmelser som gäller gränskontroll**

12 §. Gränsövergångsställen. Det föreslås att termen tullen i 1 mom. ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation (960/2012).

Den finska ordalydelsen i 2 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet (175/2003, 767/2013).

15 §. Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. Den finska ordalydelsen i 1 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

Det föreslås att termen tullverket i 2 mom. ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

15 a §. Begäran om utplacering av europeiska gränskontrollenheter. Rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrades 2011 genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1168/2011, så

att termen snabba gränsinsatsenheter ersattes med termen europeiska gränskontrollenheter. I paragrafen föreslås motsvarande terminologiska ändringar.

I den finska ordalydelsen av paragrafen ska termen "sisäasiainministeri" ersättas med termen "sisäministeri" till följd av en ändring av benämningen.

15 b §. Deltagande i europeiska gränskontrollenheter. Det föreslås att paragrafens ordalydelse omformuleras till följd av ändringen av förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, så att den snabba gränsinsatsenheten ersätts med den europeiska gränskontrollenheten.

I den finska ordalydelsen av paragrafen ska termen "sisäasiainministeri" ersättas med termen "sisäministeri" till följd av en ändring av benämningen.

16 §. Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe. Den finska ordalydelsen i 1 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

I 2 mom. föreslås en språklig ändring.

Det föreslås att termen tullverket i 3 mom. ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

4 kap. **Bestämmelser om uppgifter och åtgärder**

21 §. Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. I paragrafens 1 mom. föreslås endast en författningsteknisk justering. Enligt momentet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall på begäran av en polisman som hör till befälet sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som avses i 2 och 3 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. I den nya polislagen finns bestämmelserna om säkerhetskontroller i polisens lokaler i 3 kap., så för att bibehålla det rådande läget enligt lag krävs det att man i framtiden också hänvisar till 3 kap.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 2 mom. i den gällande lagen. I momentet föreslås en språklig ändring.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., i vilket det föreskrivs om sådana nödvändiga åtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen som en gränsbevakningsman under polisens ledning kan utföra vid nödvändigt upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman. Bestämmelsen gäller endast den sampatrullering mellan gränsbevakningsväsendet och polisen som görs för att utföra en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. I huvudsak används polisens och gränsbevakningsväsendets sampatrullering för förebyggande uppgifter och övervakningsuppgifter, varvid en gränsbevakningsman och en polisman agerar i enlighet med sina egna befogenheter.

Med stöd av momentet kan en gränsbevakningsman tillsammans med en polisman vid en sådan sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman som har planerats på förhand och som ska anses som ändamålsenlig, inom ett patrulleringsområde utföra alla de åtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som även en polisman får utföra. Utförandet av en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman begränsas territoriellt inte bara av kravet på ändamålsenlighet, utan också av gränsbevakningslagens 4 § som gäller den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet.

Polisen har ledningsansvaret för en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, eftersom polisen svarar för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. En ändamålsenlig gemensam patrullering kräver en gemensam förhandsplanering av verksamheten. De myndigheter som deltar i patrulleringen ska tillräckligt väl känna till varandras arbetsformer och taktik. Dessutom ska man vid planering och genomförande av gemensam patrullering beakta utbildnings- och arbetarskyddsaspekter.

I 33 § finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter i sådana polisuppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 21 §. En gränsbevakningsman har i dessa uppgifter sådana be-

fogenheter som anges för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte befogenheterna begränsas av en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef. En gränsbevakningsman svarar för de åtgärder som han eller hon vidtar under tjänsteansvar.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll, eftersom de uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i det nya 3 mom. inte nödvändigtvis är brådskande.

22 §. Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer. Det föreslås att till 3 mom. fogas en hänvisning till 77 a—77 d §, som gäller handräckning till polisen.

23 §. Säkerhetsuppgifter. Den finska ordalydelsen i 2 mom. ska ändras så att termen ”sisäasiainministeriö” ersätts med termen ”sisäministeriö” med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

24 §. Tulluppgifter. Det föreslås att termen tullverket ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

Enligt gällande 2 mom. kan gränsbevakningsväsendet på begäran av en tullman som hör till befälet sköta tullövervakning som avser personers in- och utresa även vid ett gränsovergångsställe där tullverket i övrigt sköter tullövervakningen. En gränsbevakningsman kan dessutom på en tullmans begäran delta i genomförandet av en enskild tullåtgärd.

I tullagstiftningen fastställs inte vad som avses med en tullman som hör till befälet. Det föreslås därför att bestämmelsen ändras till en hänvisning till en behörig tullman.

26 §. Deltagande i räddningsverksamhet, sjuktransporter och prehospital akutsjukvård. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket gränsbevakningsväsendet kan utföra sådan prehospital akutsjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen enligt vad som särskilt avtalas. Gränsbevakningsväsendet kan avtala om deltagande i prehospital akutsjukvård med sjukvårdsdistriktet på initiativ av sjukvårdsdistriktet i enlighet med gränsbevakningsväsendets resurser och uppgifternas svårighetsgrad. Främst är det fråga om att fungera som enhet för första insatsen i glest befolkade områden och i skärgården samt att gränsbevakningsväsendets helikopterenhet deltar i den prehospitala

akutsjukvården i glest befolkade områden och i skärgården. Det ska avtalas regionalt med sjukvårdsdistriktet om deltagande, materiel, personal och upprätthållande av yrkesskickligheten.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens nya innehåll.

27 §. Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa. Den allmänna hänvisningen till polisundersökning vid utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa i 1 mom. föreslås bli ändrad till hänvisningar till bestämmelserna om polisundersökning i polislagen. Det är fråga om en teknisk ändring. Vid gränsbevakningsväsendets utredning av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlännings ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd är det fråga om en sådan utredning som kan jämföras med polisundersökning. Vid utredningen ska i tillämpliga delar iakttas bestämmelserna om genomsökning för att få tag på en person som ska hämtas till polisundersökning i 2 kap. 4 § 1 och 2 mom. i polislagen, bestämmelserna om avspärning av platser och områden för att trygga polisundersökning i 2 kap. 8 § 1 och 4 mom. i polislagen samt bestämmelserna om polisundersökning i 6 kap. i polislagen. Detsamma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i gränsordningsöverenskommelsen.

Det föreslås att hänvisningen till förundersökningslagen slopas i bestämmelsen, eftersom det i den situation som beskrivs i momentet är fråga om annat än förundersökning av brott. Om det i ett sådant ärende ändå finns skäl att misstänka brott, ska de bestämmelser i förundersökningslagen som gäller förundersökning tillämpas. Gränstilldragelser innefattar inte nödvändigtvis ett brott. Utredningen av en gränstilldragelse kan ändå leda till att förundersökning inleds, t.ex. i fall av misstänkt riksgränsbrott. Det bör noteras att med stöd av 6 kap. 1 § i polislagen ska vid polisundersökning också bestämmelserna i förundersökningslagen iakttas i tillämpliga delar på det sätt som undersökningens art förutsätter. Således behövs i momentet ingen

separat hänvisning till förundersökningslagen.

I paragrafens 2 mom. föreslås en strykning av bestämmelserna om en persons rättigheter eller skyldigheter vid förundersökning, eftersom bestämmelser om detta finns i 6 kap. 2 § i polislagen. Genom den i 1 mom. föreslagna hänvisningen till 6 kap. i polislagen blir bestämmelserna om en persons rättigheter och skyldigheter tillämpliga i alla fall. Det är motiverat att procedurbestämmelserna om polisundersökning i sin helhet finns i 6 kap. i polislagen. I 2 mom. blir endast den nuvarande bestämmelsen om närvarons längd kvar, dvs. att den person som är föremål för undersökningen är skyldig att vara närvarande vid undersökningen högst 12 timmar åt gången. Det föreslås att bestämmelsen om närvarons längd ska bibehållas, eftersom det av tillämpningen av polislagen och förundersökningslagen inte blir fullständigt klart hur länge en person är skyldig att vara närvarande vid en undersökning.

Enligt 2 kap. 4 § 2 mom. i polislagen beslutar en polisman som hör till befälet om genomsökning för gripande av en person. En annan polisman kan utan beslut av en polisman som hör till befälet företa genomsökning i brådskande fall. Enligt 6 kap. 3 § 2 mom. i polislagen beslutar en polisman som hör till befälet om hämtning till förundersökning. Enligt 6 kap. 4 § 2 mom. i den lagen krävs det för tillträde till ett utrymme som används för stadigvarande boende ett förordnande av en polisman som hör till befälet. Enligt den nya 3 mom. jämföras i dessa situationer en polisman som hör till befälet med en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad vid gränsbevakningsväsendet.

5 kap. Bestämmelser om befogenheter

28 §. Befogenheter i fråga om gränskontroll. I gällande 1 mom. finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter att genomföra gränskontroller, in- och utresekontroller och gränsövervakning. Enligt kodexen om Schengengränserna omfattar begreppet gränskontroll även in- och utresekontroller och gränsövervakning, och därför fö-

reslås det att hänvisningarna till dem slopas såsom obehövliga.

I 1 mom. 9 punkten bestäms om en gränsbevakningsmans befogenhet att företa kroppsvisitation. Kroppsvisitation ska företas med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten, 31 och 33 § i tvångsmedelslagen. De bestämmelser till vilka det hänvisas låter det dock förbli delvis oklart, vilka av tvångsmedelslagens bestämmelser om förfarande som tillämpas vid in- och utresekontroller och särskilt vem som beslutar om företagande av kroppsvisitation.

Det föreslås att hänvisningen till tvångsmedelslagens 8 kap. 31 §, som gäller förutläggningarna för åtgärder på grund av brott, stryks i 1 mom. 9 punkten. Enligt det inledande stycket till 1 mom. får sådan kroppsvisitation som hänför sig till gränskontroll företas utan brottsmisstanke. I och med att hänvisningen slopas är det befogat att i punkten ta in en hänvisning till motsvarande bestämmelse i 8 kap. 31 § i tvångsmedelslagen om i vilka syften en kroppsvisitation får företas. En kroppsvisitation får även i framtiden företas för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter.

Till övriga delar kvarstår hänvisningarna till tvångsmedelslagen, eftersom vissa begrepp och vissa omständigheter som hänför sig till förfarandet är rätt etablerade. Sådana är t.ex. tillämpningen av könsregeln i vissa fall och användningen av maktmedel.

Av hänvisningsbestämmelserna i tvångsmedelslagen följer t.ex. att ett låst lastutrymme eller en låst resväska också kan öppnas med maktmedel. Så ska också en grundlig kroppsvisitation företas i ett separat rum som reserverats för ändamålet. I rummet får inte användas teknisk övervakning och inte heller får där installeras permanent möjlighet för upptagning av ljud eller bild. På detta sätt kan det säkerställas att visitationen bevitnas endast av de tjänstemän som anges i beslutet. Vid visitationen ska också den könsregel som nämns i tvångsmedelslagen beaktas.

Närmare bestämmelser om förfaranden för företagande av kroppsvisitation finns i den nya 28 a §.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en ny 10 punkt, i vilken bestäms om gränsbevaknings-

väsendets rätt att fotografera personer i samband med gränskontroll. Med fotografering avses tagande av ett eller flera fotografier, och bestämmelsen är inte bunden till vilken teknik som används.

Genom bestämmelsen preciseras den gällande befogenheten att fotografera och spara fotografier. Fotografering kan bli aktuellt t.ex. vid användning av automatiska hjälpmedel för in- och utresekontroll, varvid det fotografi som maskinen tagit jämförs med fotografiet i personens pass. Av de fotografier som de automatiska hjälpmedlen tagit införs i registret i praktiken endast fotografier av andra länders medborgare, eftersom de fotografier som finns i resedokument som beviljats av finska myndigheter finns tillgängliga i passregistret. Fotografierna kan användas för identifiering av personer vid gränskontroll, brottsbekämpning samt upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i enlighet med användningsändamålet för registret för övervakningsärenden. Fotografierna ska tas diskret i enlighet med ett förfarande som staben för gränsbevakningsväsendet godkänt.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en ny 11 punkt i vilken det finns bestämmelser om gränsbevakningsväsendets rätt att i personregister registrera uppgifter som fås i samband med sådan gränskontroll som avses i kodexen om Schengengränserna enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Uppgifterna ska inte få registreras om det i lag uttryckligen förbjuds att registrera uppgifterna i personregister. Ett sådant förbud finns bl.a. i 14 och 16 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. I praktiken registreras uppgifterna som uppgifter om övervakning av land- och sjögränsen i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden (9 § i lagen).

I gällande 3 mom. finns bestämmelser om vem som beslutar om sådant hindrande av en person från att avlägsna sig som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten. Det föreslås att beslut även får fattas av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

I 9 § finns bestämmelser om åtgärdsfördröjning och åtgärdseftergift. Enligt 1 mom. har en gränsbevakningsman rätt att avstå från en åtgärd, om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäligen med hänsyn

till det resultat som eftersträvas. Paragrafen är en allmän bestämmelse som omfattar hela gränsbevakningsväsendets verksamhet. I 28 § 4 mom. föreskrivs ändå separat om avbrytande av in- och utresekontroller. Enligt momentet avbryts in- och utresekontrollen, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga på grund av att ett hinder för passerande av gränsen framkommit eller av någon annan därmed jämförbar orsak. Enligt första delen av samma moment hindrar det att en person avstår från att passera gränsen inte att in- eller utresekontroll genomförs.

Det föreslås att den sista meningen i 4 mom. slopas såsom obehövlig. Om en person som har för avsikt att resa in i landet vill avstå från att passera gränsen, har en gränsbevakningsman alltid enligt 9 § som gäller åtgärdseftergift och enligt bestämmelsen i första delen av 4 mom. möjlighet att avstå från att genomföra inresekontroll. Om en person avstår från sin avsikt att passera gränsen redan innan eller under inresekontrollen, lämnar ordalydelsen i 4 mom. det öppna för provning huruvida inresekontrollen ska genomföras eller slutföras. Om en person som anländer till inresekontroll, trots att personen meddelats att hinder för inresa föreligger, fortfarande vill resa in i landet, ska gränsbevakningsmannen slutföra inresekontrollen. Då fattas tillbörliga beslut om nekad inresa, och det är inte längre möjligt att avbryta inresekontrollen.

28 a §. Kroppsvisitation vid gränskontroll. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf med bestämmelser om de förfaranden som tillämpas vid kroppsvisitation i samband med gränskontroll. Bestämmelserna påverkar inte den befogenhet att utföra kroppsvisitation som redan finns i gällande lag. Bestämmelsen anses således inte vara problematisk med hänsyn till rättsskyddet eller de övriga grundläggande fri- och rättigheterna.

Enligt 1 mom. beslutar den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad om kroppsvisitation. Som beslutsfattare skulle tilläggas även en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad eftersom befogenheterna enligt lagens 28 § 1 mom. är tillämpliga även vid

gränsövervakning på områden mellan gränsövergångsställen.

En gränsbevakningsman som utför in- eller utresekontroller kan dock besluta om kroppsvisitation som riktas mot en persons ytterkläder eller personens medhavda bagage eller som utförs manuellt eller med en teknisk anordning. Med manuell undersökning avses att med klappande rörelser känna på kroppen utanpå kläderna t.ex. för att söka efter ett föremål eller ett dokument. Om den visiterade måste ta av sig sina kläder krävs ett beslut av den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

Utgångspunkten är att en gränsbevakningsman som utför in- eller utresekontroller också kan besluta om användning av nödvändiga maktmedel. Det ska prövas från fall till fall om ärendet ska överlämnas till chefen för beslut. En gränsbevakningsman har ändå alltid rätt att slutföra in- eller utresekontrollen, om det inte finns grunder för att inte göra det. Att en person vägrar att t.ex. öppna bilens bagageutrymme leder inte till åtgärdsföretgift.

I 2 mom. finns bestämmelser om skyldigheten att föra protokoll över kroppsvisitation av vilket det med tillräcklig noggrannhet ska framgå förrättningens gång. Eftersom en kroppsvisitation är ett ingrepp mot individens grundläggande fri- och rättigheter, är det motiverat att föra protokoll och anteckna åtgärderna med tanke på både den visiterades och den visiterandes rättsskydd.

Protokoll ska föras bara över kroppsvisitationer som utförts med befogenheter av den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. I praktiken ger chefen för gränsövergångsstället eller gränsbevakningsmannen med minst löjtnants grad ett muntligt beslut, medan grunden för beslutet och vem eller vilka som har deltagit i ingripandet ska antecknas i protokollet. Protokollet ska registreras i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden som en av uppgifterna i registret.

För att säkerställa en smidig gränsövergångstrafik och smidiga in- och utresekon-

troller behöver protokoll inte upprättas om kroppsvisitationen utförs så att man endast undersöker vad den visiterade har i sina ytterkläder eller i sitt bagage eller om kroppsvisitationen utförs manuellt eller med en teknisk anordning. En sådan undersökning motsvarar i sak en säkerhetskontroll, över vilka separata protokoll inte förs, även om en myndighet är aktör. Undersökningen ingriper inte heller lika mycket i individens grundläggande fri- och rättigheter som t.ex. om den visiterade måste ta av sig sina kläder. Avståndet från kravet att föra protokoll vore ett undantag till det som bestäms i tvångsmedslagens 8 kap 33 § 1 mom. Över kroppsvisitationen ska även i dessa fall göras en anteckning i registret för övervakningsärenden.

Enligt lagens 28 § 1 mom. 9 punkt utförs kroppsvisitation i enlighet med vad som bestäms i tvångsmedslagens 8 kap. 30 § 1 punkt och 33 §. Enligt nämnda bestämmelser ska vid kroppsvisitation tillämpas bl.a. den så kallade könsregeln. Den visiterade ska dessutom muntligen upplysas om syftet med kroppsvisitationen och även genomsökningen, även om ett separat skriftligt beslut inte krävs.

29 §. Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. I gällande 29 § finns bestämmelser om användning av bilder och ljud som genereras vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och i 31 § finns bestämmelser om teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. Bestämmelserna kommer med tanke på lagens systematik i fel ordning, och därför föreslås det att bestämmelserna byter plats sinsemellan.

Det föreslås att i 29 §, på motsvarande sätt som i 31 § i den gällande lagen, föreskrivs om gränsbevakningsväsendets rätt att använda teknisk övervakning vid genomförande av gränskontroll. I 1 mom. föreslås en ändring av teknisk natur genom att i fråga om definierandet av omfattningen av hemfriden ta in en hänvisning till 24 kap. 11 § i strafflagen. Motsvarande bestämmelse finns i de berörda paragraferna i den nya polislagen och den nya tvångsmedslagen.

I 2 mom. finns bestämmelsen ur det gällande 31 § 2 mom. oförändrad.

Enligt det nya 3 mom. krävs det inte vid sådan teknisk övervakning som hänför sig till

gränskontroll mark- eller vattenområdets ägares eller innehavares tillstånd för utplacering av teknisk utrustning, om det är fråga om teknisk övervakning i gränzonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet.

Det ska i gränzonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet vara möjligt att placera ut utrustning för teknisk övervakning även utan mark- eller vattenområdets ägares eller innehavares samtycke. Installering av teknisk apparatur för upprätthållande av gränssäkerheten och gränsordningen får inte bero på ett samtycke. Ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden ska betalas ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet. Även i fortsättningen ska det avtalas i första hand med ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområdet om utplacering av utrustning för bestående övervakning. Det är vanligen inte möjligt att avtala om utplacering av flyttbar utrustning på grund av ärendets brådskande natur eller av taktiska orsaker i anslutning till övervakningen.

På andra områden som avses i 1 mom., dvs. i närheten av gränsen, får teknisk utrustning placeras ut endast tillfälligt utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. Med tillfälligt avses en övervakningsperiod på högst tre månader. Bestämmelsen möjliggör en effektiv användning av flyttbara tekniska övervakningsanordningar. I övrigt omfattas den tillfälliga tekniska övervakning som företas vid gränskontroll av förutsättningarna i 1 och 2 mom. Ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden ska betalas ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet.

I det nya 4 mom. finns en bestämmelse om att registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister ska göras i enlighet med gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Bestämmelsen är informativ, eftersom definitionen av teknisk övervakning enligt 4 kap. 1 § i polislagen även omfattar upptagning. I praktiken registreras uppgifterna i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden.

30 §. Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe. Under de senaste åren har trafikidkarna strävat efter att inleda grän-

sövergångstrafik mycket snart efter att de gjort förhandsanmälan till myndigheterna. Kodexen om Schengengränserna ställer ändå vissa villkor för in- och utresekontroller och gränsövergångsställen. Det föreslås att i paragrafen tas in ett nytt 2 mom., enligt vilket en trafikidkare på förhand ska meddela gränsbevakningsväsendet om inledande av gränsövergångstrafik samt om nya rutter eller turer som passerar den yttre gränsen. Inledandet av gränsövergångstrafik ska anmälas fyra månader och nya rutter som passerar den yttre gränsen samt betydande förändringar i tidtabellen senast två månader innan trafiken inleds.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens nya innehåll.

30 a §. En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe. Denna paragraf är ny. Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad har rätt att ange nödvändiga leder från trafikmedlet eller den yttre gränsen till den plats där in- och utresekontroller sker samt begränsningar för vistelse. Syftet för anvisandet av rutterna skulle vara att underlätta gränstrafikens och gränskontrollernas smidighet. Bestämmelserna är nödvändiga för att separera trafiken vid den inre gränsen från trafiken vid den yttre gränsen i enlighet med kodexen om Schengengränserna samt för att göra passagerartrafiken smidigare.

De tidsmässiga begränsningarna är viktiga i synnerhet i sådana situationer där samma byggnad (t.ex. en passagerarterminal) används för tjänster för passagerare i trafik såväl vid de inre som vid de yttre gränserna.

I Finland finns det många flygplatser samt hamnar och delar av hamnar som det av resurs- eller produktivitetsskäl inte är ändamålsenligt att bemanna med gränskontrollmyndigheter, när det inte förekommer trafik vid de yttre gränserna vid gränsövergångsstället eller en del av det. Gränskontrollmyndigheterna kommer när de fått veta att ett fartyg eller luftfartyg anländer. För sådana situationer är det med tanke på gränssäkerheten viktigt att vid behov kunna förplikta passagerarna och trafikmedlens personal att hållas i

trafikmedlet tills gränskontrollmyndigheten beviljar tillstånd att gå i land. Trafikmedlens personal har ändå rätt att utanför trafikmedlet utföra sådana nödvändiga åtgärder som trafikmedlets säkerhet och passagerarsäkerheten förutsätter, såsom åtgärder som hänför sig till att förtöja fartyget eller att kontrollera dess skick.

På motsvarande sätt ska gränskontrollmyndigheten vid avfärd ha rätt att förbjuda personer att gå ombord på trafikmedlet innan gränskontrollmyndigheten kan utföra utresekontroller och ge tillstånd till att gå ombord.

Vid behov skulle förhandlingar föras mellan gränsövergångsställets upprätthållare och trafikidkaren gällande arrangemangen. Till in- och utresekontroller kan man endast komma när gränsövergångsstället är öppet. Avsikten med paragrafen är inte att begränsa öppettiderna.

31 §. Användning av bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe. Denna paragraf motsvarar den gällande lagens 29 §, i vilken bestäms om automatisk identifiering vid ett gränsövergångsställe. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre beskriver bestämmelsens innehåll. I paragrafen föreskrivs till vad i 29 § avsedda bilder och ljud som skapas vid teknisk övervakning får användas. Precis som för närvarande gäller paragrafen endast sådana bilder och ljud som skapas vid teknisk övervakning vid ett gränsövergångsställe.

I sak motsvarar paragrafen i stort sett gällande bestämmelser. Det föreslås att hänvisningen till brottsbekämpningssyften slopas i 1 mom., eftersom bestämmelser om detta finns i 25 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Det föreslås att den sista meningen i 1 mom., som gäller begränsningar i användningen av automatisk identifiering, och 2 mom., som gäller skyldigheten att informera om automatisk identifiering, slopas såsom onödiga, eftersom bestämmelser om förutsättningarna för teknisk övervakning finns i 29 §.

Denna uppgift förs in i registret för övervakningsärenden som en gränsövervakningsuppgift som måste behandlas för fullgörande av sådana uppdrag som gränsbevakningsvä-

sendet har och som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i polislagen.

32 §. En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe. Enligt gällande paragraf ska de befogenheter som polismän som hör till befälet har enligt polislagen tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en anhållningsberättigad tjänsteman och på en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe.

Det föreslås att hänvisningen till anhållningsberättigad tjänsteman ändras till en hänvisning till en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad, eftersom begreppet anhållningsberättigad tjänsteman främst hänför sig till brottsbekämpning. En gränsbevakningsman med minst löjtnants grad kan anses motsvara en tjänsteman som hör till polisbefälet i fråga om såväl utbildning som arbetserfarenhet. En gränsbevakningsman med löjtnants grad har antingen en flerårig utbildning på högskolenivå eller utbildning på institutnivå och flera års arbetserfarenhet.

Det föreslås att hänvisningen till en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe slopas, eftersom chefen inte i fortsättningen kommer att jämföras med en tjänsteman som hör till polisbefälet.

33 §. En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppgifter. Jämfört med gällande 33 § föreslås det att i paragrafen stryks omnämnandet av att polisuppgifterna är brådskande, vilket redan i övrigt framgår av 21 § 1 och 2 mom. Det är dessutom vid sådan gemensam patrullering som avses i det föreslagna 21 § 3 mom. inte nödvändigtvis fråga om brådskande uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en hänvisning till 3 kap. i polislagen. I den nya polislagen finns bestämmelserna om säkerhetskontroller i polisens lokaler i 3 kap., så för att bibehålla det rådande läget krävs det att man i framtiden också hänvisar till 3 kap.

Enligt 2 kap. 4 § 2 mom. i polislagen beslutar en polisman som hör till befälet om genomsökning för gripande av en person. En annan polisman kan utan beslut av en polisman som hör till befälet företa genomsökning

i brådslande fall. Enligt 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen krävs det för tillträde i färo- och skadesituationer ett förordnande av en polisman som hör till befälet i andra än brådslande fall. Enligt 2 kap. 8 § 2 mom. i polislagen får en polisman som hör till befälet besluta om att spärra av eller utrymma ett område som omfattas av hemfrid eller offentlig frid, om detta är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och om de som finns på området inte annars kan skyddas. I brådslande fall fattas beslutet av en polisman. I de situationer som nämns ovan jämsställs en polisman som hör till befälet med en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om detta finns i det nya 2 mom.

34 a §. En gränsbevakningsmans befogenheter i säkerhetsuppgifter. Denna paragraf är ny. I paragrafen finns bestämmelser om befogenheterna för en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning (säkerhetsman) enligt 23 § 2 mom. när gränsbevakningsväsendet utför säkerhetsuppgifter som avses i 23 § 2 mom. att garantera säkerheten för statsledningen eller vid statsbesök samt för gränsbevakningsväsendets tjänstemän och personer som är gäster hos eller transporteras av gränsbevakningsväsendet och som behöver särskilt skydd, eller för att skydda särskilda tillgångars immunitet. En gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning har rätt att spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk samt begränsa eller förbjuda vistelse. En förutsättning är att åtgärden är nödvändig för att utföra en säkerhetsuppgift. Dessutom har en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning rätt att avlägsna en person från en plats, när det utifrån personens hotelser eller uppträdande i övrigt finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Dessa befogenheter har en gränsbevakningsman, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Befogenheterna motsvarar delvis befogenheterna i 2 kap. 8 och 10 § i polislagen.

Gränsbevakningsväsendet ska på förhand meddela polisen om utförande av säkerhetsuppgifter. På grund av anmälan kan en säkerhetsuppgift också utföras i samarbete med polisen eller så kan polisen besluta att utföra uppgiften själv.

Bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt att stoppa fordon och reglera trafiken i samband med säkerhetsuppgifter och transporter för statens räkning finns i 38 § i gränsbevakningslagen.

35 §. En gränsbevakningsmans maktmedel. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket en gränsbevakningsman i tjänsteuppdrag utöver andra maktmedel dessutom har rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn skulle gränsbevakningsmannen handla under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på gränsbevakningsmannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 17 § 2 mom. i den nya polislagen.

Förslaget innebär att en gränsbevakningsman under tjänstetid är i tjänsteutövning oberoende av om gränsbevakningsmannen för tillfället utför ett visst tjänsteuppdrag eller inte. En gränsbevakningsman måste anses vara i tjänsteutövning också när gränsbevakningsmannen blir tvungen att vidta åtgärder under sin fritid eller efter inställelse i tjänst.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att en gränsbevakningsman inte betraktas som civilperson vid nödvärn. Tjänsteansvaret innebär vidare att på en polisman, såsom konstateras i högsta domstolens avgörande HD 2004:75, vid bedömningen av rätten att använda maktmedel i en nödvärnssituation med fog kan ställas högre krav än på en vanlig medborgare. Så som det konstateras i motiveringen i regeringspropositionen om den nya polislagen så understryker reformen det allmännas ansvar i situationer där polisen handlar i nödvärn. I situationer där en gränsbevakningsman handlar i nödvärn eller vid excess vid nödvärn står gränsbevakningsmannen under laglighetskontroll. I och med att nödvärn sammankopplas med tjänsteansvar förbättras rättsskyddet för skadelidande, eftersom regleringen förtydligar och betonar

statens skadeståndsansvar. Tjänsteansvaret innebär också att excess i nödvärn kan bestraffas som tjänstebrott.

I situationer där en gränsbevakningsman handlar i nödvärn ska man beakta den tredje meningen i det föreslagna momentet, enligt vilken utgångspunkten är att det på en gränsbevakningsmans handlande i nödvärn kan ställas högre krav än på en vanlig medborgares, när det gäller såväl försvarshandlingar som dimensioneringen av sådana handlingar.

Enligt 4 kap. 4 § i strafflagen får nödvärnshandlingen inte uppenbart överskrida det som utifrån en helhetsbedömning ska anses försvarligt, med beaktande av angreppets art och styrka, försvararens och angriparens person samt övriga omständigheter. I 2 mom. finns bestämmelser om excess i nödvärn. I nödvärnssituationer tillämpas inte de grunder för bedömning av om maktmedlen är försvarliga som finns i 35 § 1 mom. i gränsbevakningslagen. I nödvärnssituationer ska inte heller tillämpas bestämmelserna i strafflagens 4 kap. 6 § 3 mom. om befrielse från straffansvar i sådana fall där de gränser som föreskrivs i 6 § 2 mom. har överskridits vid användningen av maktmedel.

35 b §. Beredskap för och varning om användning av maktmedel. Denna paragraf är ny. För närvarande finns bestämmelser om beredskap för och varning om användning av maktmedel i inrikesministeriets förordning 656/2005. Det föreslås att bestämmelserna om användning av maktmedel inklusive beredskap för och varning om användning av maktmedel tas in i lagen på grund av konsekvenserna för individens rättigheter och skyldigheter.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd enligt 35 § 1 mom. eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt ska bereda sig på användning av maktmedel. Momentet motsvarar i sak 2 kap. 18 § 1 mom. i polislagen. Jämfört med den gällande bestämmelsen i förordningen fogas till momentet ett omnämnande av obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen, på motsvarande sätt som till 35 § 4 mom. fogas en bestämmelse om nödvärn. Beredskapsskyldigheten gäller framför allt

nödvärnssituationer eftersom det i sådana fall kan bli nödvändigt att använda kraftiga maktmedel.

Det föreslås att i 1 mom. tas in en hänvisning till principen om lindrigaste medel enligt 35 § 1 mom. i gränsbevakningslagen samt till principerna i 2 kap. De principer som nämns i 2 kap. i gränsbevakningslagen har en särskild betydelse eftersom maktmedel i allmänhet innebär ingrepp i grundlagsfästa grundläggande rättigheter, i synnerhet i den personliga integriteten som avses i 7 § 3 mom. i grundlagen. En av de viktigaste principerna för styrningen av användningen av maktmedel är principen om minsta olägenhet, om vilken föreskrivs i den nya 7 a §. I samband med användningen av maktmedel kan det bli aktuellt att meddela grunden för en åtgärd (8 §) eller att ange sin ställning som gränsbevakningsman (den föreslagna nya 8 a §).

Enligt paragrafens 2 mom. ska en person som är föremål för ett tjänsteuppdrag varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt. Momentet motsvarar i sak 2 kap. 18 § 2 mom. i polislagen.

35 c §. Användning av skjutvapen. Denna paragraf är ny. Bestämmelser om användningen av maktmedel finns för närvarande i en förordning av inrikesministeriet. Det föreslås att bestämmelserna om användning av maktmedel inklusive användning av skjutvapen ändå tas in i lagen på grund av konsekvenserna för individens rättigheter och skyldigheter.

Enligt 1 mom. får skjutvapen användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådska och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller andra motsvarande hinder.

Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter. Momentet motsvarar 2 kap. 19 § 1 mom. i polislagen.

Enligt bestämmelserna i förordningen får en gränsbevakningsman inte använda skjutvapen för att bryta ner motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person eller förhindra att någon som berövats sin frihet flyr. Det finns ingen motsvarande begränsning i bestämmelserna om polisens användning av vapen. I praktiken har denna skillnad betydelse när polisen och gränsbevakningsväsendet samarbetar samt i vissa situationer när gränsbevakningsmän agerar självständigt på begäran av polisen eller i brådskande fall även utan en sådan begäran. För gripandet av en beväpnad person som inte hotar med vapen får en gränsbevakningsman inte hota med användning av skjutvapen annat än om situationen utvecklas till en sådan nödvärns-situation som avses i strafflagen. Det är motiverat att rätten att använda maktmedel för myndigheter som sköter samma uppgifter regleras på samma sätt. Därför är avsikten att frånga begränsningarna i gränsbevakningsmäns användning av skjutvapen. I utbildningen av gränsbevakningsmän beaktas redan för närvarande grunderna för polisens användning av skjutvapen.

De avgöranden av högsta domstolen som nämns i den allmänna motiveringen gäller situationer där skjutvapen använts i nödvärn. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har i flera mål tagit ställning till frågan om användning av skjutvapen. Europadomstolen har i sin rättspraxis rörande artikel 2 (rätten till liv) i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) bl.a. konstaterat att användning av skjutvapen i samband med att en person anhålls inte kan anses vara berättigad då man vet att personen i fråga och dennes uppträdande inte utgör någon fara för liv eller hälsa och det inte finns någon anledning att misstänka att personen gjort sig skyldig till våldsbrott (Tzekov mot Bulgarien, Europadomstolen 23.2.2006). Av Europadomstolens mål Huohvanainen mot Finland (Europadomstolen 13.3.2007) framgår det att användning av maktmedel i sådana fall som nämns i artikel 2.2 i Europakonventionen (exempelvis för att försvara någon mot olaglig våldsgärning) kunde vara berättigad då den är baserad på en uppriktig

uppfattning som på goda grunder kan anses vara korrekt vid händelsetidpunkten, trots att den senare visar sig vara felaktig. I annat fall påförs polismän ett orealistiskt ansvar som kan äventyra deras och andra personers liv. Enligt avgörandet är relevanta omständigheter framför allt förhållandena under händelseförloppet, situationens utveckling samt planeringen och övervakningen av polisoperationen på ett sådant sätt att myndigheterna visat tillräcklig omsorg för att försäkra sig om att alla risker för livsfara hade minimerats och att myndigheterna inte varit vårdslösa i sitt val av agerande. Vid bedömningen av om polisen handlat korrekt i samband med användningen av vapen ska beaktas om polisen uppmanat personen i fråga att ge sig och varnat för vapenanvändning samt om polisen först har utsatts för beskjutning (Kasa mot Turkiet, Europadomstolen 20.5.2008).

Enligt 2 mom. avses med användning av skjutvapen varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen (1/1998), hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen. Bestämmelsen föreslås bli intagen i lagen eftersom definitionen av begreppet användning av skjutvapen avviker från vad som i allmänhet avses med användning av skjutvapen. Momentet motsvarar 2 kap. 19 § 2 mom. i polislagen.

Enligt 3 mom. ska beslut om vapenhot och avlossande av skott fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet, biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommandörerna eller biträdande kommandörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion eller av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är. En gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad skulle vara en tjänsteman som har förordnats att ha jour i ärenden som gäller användningen av maktmedel vid gränsbevakningsväsendets förvaltningsenhet, som med godkänt resultat har genomgått den utbild-

ning som staben för gränsbevakningsväsendet beslutar om och svarar för ärenden som direkt påverkar förvaltningsenhetens aktionsberedskap samt för ledningen av den operativa fältverksamheten.

Bestämmelsen är ny och den motsvarar i sak 2 kap. 19 § 3 mom. i polislagen. Enligt det momentet ska beslut om vapenhot och avlossande av skott fattas av en polisman som hör till befälet, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är. Enligt 1 § i statsrådets förordning om polisen (1080/2013) är polismän som hör till polisbefälet bl.a. vid Polisstyrelsen polisöverdirektören, polisdirektörer, polisöverinspektörer, polisjurister, polisinspektörer, överkommisariater och kommissariater. Enligt förordningen ska den allmänna ledaren vara en polisman som hör till befälet.

I praktiken uppstår situationer som gäller användning av maktmedel snabbt och det är inte tillnärmelsevis alltid möjligt att få ett beslut av de tjänstemän som nämns ovan. Att varna om användning av skjutvapen är en del av användningen av skjutvapen. En gränsbevakningsman som använder vapen är ansvarig för detta redan enligt 2 mom.

35 d §. Användning av fängsel. Denna paragraf är ny. Enligt 1 mom. får rörelse- och handlingsfriheten för en person som är föremål för tjänsteuppdrag begränsas med handbojor, plastfängsel eller på något annat motsvarande sätt, om det är nödvändigt för att i samband med tjänsteuppdraget förhindra rymning, betvinga våldsamt uppträdande eller avvärja överhängande risk för våld. Momentet motsvarar 2 kap. 20 § 1 mom. i polislagen. På en person som uppträder lugnt ska inte utan vägande skäl användas anordningar som hindrar rörelse- eller handlingsfriheten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att begränsning av rörelse- eller handlingsfriheten inte får fortgå längre än nödvändigt. Begränsningen får inte orsaka den person som är föremål för åtgärden fara eller onödig smärta. Momentet motsvarar 2 kap. 20 § 2 mom. i polislagen.

Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar delvis 9 § i inrikesministeriets förordning 656/2005, men bestämmelserna är mer detaljerade och grundar sig på bestämmelserna om fängsel i

11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

Enligt 3 mom. föreskrivs i 11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen om användning av fängsel på gripna som hålls i förvar hos gränsbevakningsväsendet och på häktade. Momentet motsvarar delvis 2 kap. 20 § 3 mom. i polislagen. Momentet är informativt eftersom man enligt 61 § i gränsbevakningslagen inom gränsbevakningsväsendet i fråga om behandlingen av personer som berövats sin frihet iakttar bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

37 §. Gripande av efterlysta. Enligt 1 mom. har en gränsbevakningsman rätt att gripa en person som enligt efterlysning som utfärdats av en behörig myndighet ska gripas, anhållas eller häktas eller tas i förvar. En person som gripits ska utan dröjsmål lämnas till polisen om han eller hon inte omedelbart ska frigges. Momentet motsvarar gällande 1 mom. med undantag för små språkliga ändringar.

Enligt 2 mom. är en annan efterlyst än en sådan som avses i 1 mom. skyldig att på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Om personen i fråga inte iakttar uppmaningen eller om det är sannolikt att personen försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en gränsbevakningsman rätt att gripa personen för att en åtgärd som nämns i efterlysningen ska kunna vidtas. Bestämmelsen är ny och den motsvarar i sak 2 kap. 3 § 2 mom. i polislagen.

Med stöd av 1 mom. har en gränsbevakningsman rätt att gripa personer som efterlysts av vilken behörig myndighet som helst. Detta gäller även personer som efterlysts av gränsbevakningsväsendet. Paragrafens 2 mom. gäller däremot sådana personer som inte omfattas av motsvarande frihetsberövande åtgärder. Som exempel kan nämnas en situation där en person påträffas i samband med en in- eller utresekontroll och personen ges en kallelse till förhör med anledning av ett tidigare begånget misstänkt brott. Momentet är alltså nödvändigt för verkställande av både gränsbevakningsväsendets och andra myndigheters efterlysningar. Gränsbevakningsväsendet har inte i övrigt möjlighet att i

fråga om ärenden som det ska undersöka vidta sådana åtgärder som avses i efterlysningen.

I 3 mom. bestäms att om inte något annat föreskrivs i lag om tiden för de åtgärder som efterlysningen förutsätter, är den efterlysta skyldig att i högst 6 timmar från gripandet vara närvarande för dessa åtgärder. Momentet är nytt och det motsvarar 2 kap. 3 § 3 mom. i polislagen.

38 §. Stoppande av fordon och reglering av trafiken. Det föreslås att i paragrafen tas in befogenhet för en gränsbevakningsman att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas eller att flytta fordonet samt att reglera trafiken på en trafikolycksplats. I paragrafen tas också in en motsvarande befogenhet för en gränsbevakningsman att stoppa ett fordon och att reglera trafiken i sådana säkerhetsuppgifter som avses i 23 §. Befogenheten att reglera trafiken i en säkerhetsuppgift begränsas inte till gränsbevakningsmän som genomgått utbildning som säkerhetsman, eftersom genomförandet av en transport för statens räkning inte nödvändigtvis kräver utbildning som säkerhetsman.

40 §. En gränsbevakningsmans rätt att ge befallningar. I paragrafen föreskrivs att en gränsbevakningsman vid utövning av sina befogenheter enligt denna lag eller någon annan lag har rätt att i ett enskilt fall inom sitt ansvarsområde ge befallningar och meddela förbud som är förpliktande för var och en. Paragrafen motsvarar gällande 40 § i gränsbevakningslagen med undantag för små språkliga ändringar i den finska språkdräkten. I den finska språkdräkten föreslås att begreppet "toimivalta" ersättas med "toimivaltuus".

6 kap. **Förebyggande och utredning av brott**

41 §. Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid brottsbekämpning. I den gällande paragrafen föreskrivs det om gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott. Dessutom finns i 1 mom. en allmän bestämmelse om gränsbevakningsväsendets uppgifter vid brottsbekämpning. Det föreslås att regleringen förtydligas

genom att bestämmelserna om uppgifter och befogenheter delas upp i separata paragrafer.

Paragrafens nya ordalydelse innehåller de bestämmelser om uppgifter som för närvarande finns i 1 mom., men med vissa preciseringar. Det föreslås att till gränsbevakningsväsendets uppgifter vid brottsbekämpning fogas uttryckligen avslöjande av brott, vilket nämns som uppgift i 1 § i PTG-lagen. Bestämmelsen är ingen befogenhetsbestämmelse, utan preciserar gränsbevakningsväsendets nuvarande uppgifter vid brottsbekämpning. Även om gränsbevakningsväsendet enligt 5 kap. 3 § i polislagen inte får använda hemliga metoder för inhämtande av information för utredande av brott som de undersöker, är tillägget ändå motiverat. I vissa fall kan brott avslöjas även utan användande av särskilda befogenheter för hemligt inhämtande av information.

I paragrafen används begreppet föra brott till åtalsprövning i stället för begreppet väckande av åtal. Hänvisningen till undersökning av sådana brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) i gällande 1 mom. föreslås bli slopad såsom onödig, eftersom det i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning i detalj föreskrivs om tillämpningen av bestämmelserna om militär disciplin vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelserna ändras inte i sak.

42 §. Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet. Det föreslås att 1 mom. förtydligas genom att brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet räknas upp som egna underpunkter. Momentets innehåll förblir oförändrat i sak, men i ordalydelserna görs vissa preciseringar.

Enligt gällande 1 mom. undersöker gränsbevakningsväsendet brott i den mening som avses i 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen eller annanstans i lag mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns. I praktiken omfattar bestämmelsen endast riksgränsbrott, eftersom man 2010 frångick närmare bestämmelser om gränskontroll i den nationella lagstiftningen. Hänvisningen till en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns är inte heller aktuell längre. I enlighet med kodexen om Schengengränserna övervakar gränsbevakningsväsendet endast

Schengenområdet yttre gräns, men riksgränsbrott kan ske även vid de inre gränserna. På grund av detta hänvisas i bestämmelsen i framtiden endast till undersökning av riksgränsbrott.

Paragrafens 1 mom. 2—5 punkten motsvarar gällande 1 mom. Eftersom det i 1 punkten inte finns en uttrycklig hänvisning till brott mot bestämmelser om överskridande av gränsen, hänvisas i 6 punkten till underlåtelse att iakttä samtliga bestämmelser eller föreskrifter som övervakas av gränsbevakningsväsendet. Detta innefattar också t.ex. gränskontroll och därmed sammanhängande gränzsönsförseelse. Ändringen av bestämmelsen är i praktiken teknisk.

Det föreslås att 2 mom. förtydligas på motsvarande sätt som 1 mom. genom att man delar in momentet i flera underpunkter. Det föreslås att till de brott som ska undersökas av gränsbevakningsväsendet fogas sådana häleribrott och häleriförseelser som avses i 32 kap. 1—5 § i strafflagen och som upptäcks uttryckligen i samband med in- och utresekontroll.

I den regeringsproposition som gäller gränsbevakningslagen (RP 6/2005 rd) konstaterades att enligt 42 § och 19 § 3 mom. kan gränsbevakningsväsendet även undersöka häleribrott i samband med in- och utresekontroller. Enligt 19 § 3 mom. kunde kontrollen innefatta genomsökning av en persons bagage och fordon bl.a. för att man skulle försäkra sig om att personen inte förfogar över eller i sitt bagage eller fordon har egendom som har anskaffats genom brott. Bestämmelsen har upphävts genom lag 478/2010, vilket i praktiken har lett till tolkningsmöjligheter om gränsbevakningsväsendets befogenheter att undersöka häleribrott som upptäckts i samband med in- och utresekontroll. Kodexen om Schengengränserna förutsätter inte i sig att sådana undersökningar görs.

Gränsbevakningsväsendet har efter 2005 års lagstiftningsreform registrerat 69 anmälningar om häleribrott, 37 anmälningar om grova häleribrott, 4 anmälningar om yrkesmässiga häleribrott och 6 anmälningar om häleriförseelser i gränsbevakningsväsendets riksomfattande undersöknings- och handräkningsregister. Genom en ändring av 2

mom. korrigeras inexaktheten i fråga om befogenhet. I praktiken innebär bestämmelsen inte att gränsbevakningsväsendets befogenheter utvidgas jämfört med nuläget.

Gränsbevakningsväsendet informerar om de brottmål det undersöker i enlighet med 3 § 1 mom. i PTG-lagen genom att göra en anteckning om det i PTG-myndigheternas gemensamma register. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska man komma överens om behövliga åtgärder så att samarbetet ger det mest ändamålsenliga resultatet med tanke på det straffrättsliga ansvaret och beaktar varje PTG-myndighets huvuduppgifter och befogenheter. Om överenskommelse inte nås ska polisen besluta om åtgärderna. Polisen kan fortfarande besluta att själv undersöka häleribrott som gränsbevakningsväsendet undersökt.

Det föreslås att slutet av gällande 2 mom. delas in i två underpunkter, så att militärt disciplinförfarande och tjänstebrott som avses i 40 kap. i strafflagen utgör separata punkter.

43 a §. Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott. Det föreslås att i lagen tas in en ny paragraf, till vilken flyttas befogenhetsbestämmelserna i den gällande 41 §.

I 1 mom. finns den första meningen ur det gällande 41 § 2 mom. oförändrad. I momentet föreskrivs om gränsbevakningsmännens allmänna befogenheter för förebyggande och utredning av brott.

I 2 mom. finns andra meningen ur 41 § 2 mom., som trädde i kraft den 1 januari 2014, vars ordalydelse ändå förtydligas genom att man delar upp åtgärder enligt polislagen och enligt tvångsmedelslagen i separata meningar. En gränsbevakningsman har rätt till teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt polislagen vid förebyggande av grovt ordnande av olaglig inresa eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott. En gränsbevakningsman har rätt till teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt tvångsmedelslagen vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott.

Det föreslås att bestämmelsen kompletteras så att en gränsbevakningsman ska ges rätt till teleövervakning och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen i samband med förebyggande och utredning av ett grovt jaktbrott. En gränsbevakningsman ska dessutom ges rätt till teleövervakning enligt tvångsmedelslagen vid utredning av grovt döljande av olagligt byte.

Vid förebyggande av grovt jaktbrott och grovt döljande av olagligt byte får en gränsbevakningsman inte utnyttja den rätt till brådskaande lokalisering som avses i 5 kap. 8 § 3 mom. i polislagen eller den rätt att kortvarigt hindra användning av teleadresser eller teleterminalutrustningar som avses i 4 mom. på grund av de villkor som i momenten ställs för dessa åtgärder.

Paragrafens 3 mom. motsvarar gällande 41 § 3 mom. Enligt bestämmelsen har en gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en sådan metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet. Bestämmelsen ändras så att man hänvisar till de gemensamma spanings- och undersökningsgrupperna enligt PTG-lagen. Genom bestämmelsen preciseras det att rätten att behandla information även omfattar det skede som föregår förundersökningen, dvs. förebyggande och avslöjande av brott. Dessutom föreskrivs det att en gränsbevakningsman i enskilda fall också har rätt att behandla sådan information. En precisering av bestämmelsen möjliggör att utlämnande av information kan vara beroende på prövning och att mottagaren inte nödvändigtvis behöver veta vilka med vilka befogenheter informationen har fått.

I 4 mom. finns bestämmelsen ur det gällande 41 § 4 mom. oförändrad.

43 b §. Anmälningsskyldighet i samband med brottsbekämpning. Det föreslås att i lagen tas in en ny paragraf om anmälningsskyldighet i samband med förebyggande och utredning av brott samt användning av hemliga metoder för inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Enligt bestämmelsen ska gränsbevakningsväsendet underrätta polisen om att det vidtar åtgärder för att förebygga och utreda brott samt använder sådana

hemliga metoder för inhämtande av information och sådana hemliga tvångsmedel som avses i 43 a §.

Bestämmelsen kompletterar skyldigheten enligt 3 § i PTG-lagen att utan onödigt dröjsmål informera den PTG-myndighet till vars uppgiftsområde ärendet hör om brott och åtgärder i anslutning till brottet. Informerandet sker i praktiken genom en anteckning i PTG-myndigheternas gemensamma register. Om närmare förfaranden avtalas i praktiken med polisen.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa en tillräcklig informationsgång till polisen, så att polisen som allmän myndighet bl.a. kan se till att inga överlappande åtgärder vidtas eller själv överta ärendet för behandling enligt 44 §.

44 §. Överföring av förebyggande och utredning av brott till polisen eller Tullen. Det föreslås att paragrafen ändras så att den omfattar inte bara överföring av förundersökningar till en annan förundersökningsmyndighet, utan också överföring av förebyggandet av misstänkta brott till en annan PTG-myndighet. Gränsbevakningsväsendet kan överföra ett misstänkt brott till polisen och i tullbrottmål till Tullen redan innan förundersökningen inleds. Det föreslås därför att alla paragrafens hänvisningar till överföring av förundersökning ändras till överföring av förebyggande och utredning av brott. Det föreslås också att alla hänvisningar till förundersökningsmyndigheten ändras till hänvisningar till andra PTG-myndigheter, dvs. polisen och Tullen. Överföringen sker på samma grunder som enligt de gällande bestämmelserna, alltså om arten och omfattningen av ärendet eller de nödvändiga förundersökningsåtgärderna förutsätter det eller om en annan PTG-myndighet kräver det.

Informationsgången mellan PTG-myndigheterna när det gäller brott som de fått kännedom om och åtgärder i anslutning till brottet grundar sig för närvarande på 3 § i PTG-lagen. Dessutom får polisen i fortsättningen information om huruvida gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för att förebygga och utreda brott med stöd av anmälningsskyldigheten i den nya 43 b § som ska effektivisera informationsgången i fråga om brottsbekämpning.

Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll.

45 §. Övervakning av användningen av hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel. Till lagen fogas i stället för den paragraf som upphävdes genom lag 688/2009 en ny 45 §, i vilken föreskrivs om övervakning av användningen av hemliga tvångsmedel.

Enligt 1 mom. övervakar staben för gränsbevakningsväsendet samt de förvaltningsenheter inom gränsbevakningsväsendet som använder hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel det inhämtande av information och den användning av hemliga tvångsmedel som avses i gränsbevakningslagen. Bestämmelserna motsvarar gällande praxis, men det är motiverat att föreskriva om det i lag.

I 2 mom. föreslås en hänvisning till polislagen och tvångsmedelslagen, till den del inrikesministeriet i dessa lagar åläggs att överlämna berättelser om hemligt inhämtande av information och om användning av hemliga tvångsmedel till riksdagens justitieombudsman. Gränsbevakningsväsendet hör till inrikesministeriets förvaltningsområde, och således är bestämmelsen informativ.

47 a §. Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål. Det föreslås att till paragrafen fogas nya 2 och 3 mom., i vilka preciseras vem inom gränsbevakningsväsendet som fattar beslut om försäljning av det beslagtagna enligt 7 kap. 13 § i tvångsmedelslagen och om åtgärder för verkställighet av en förverkandepåföljd enligt 38 § i lagen om verkställighet av böter. Ett beslut enligt tvångsmedelslagen om försäljning av beslagttaget föremål fattas av förvaltningsenhetens chef. En förverkandepåföljd som avses i lagen om verkställighet av böter ska inom gränsbevakningsväsendet verkställas av den aktuella förvaltningsenheten.

7 kap. Bestämmelser om gränsszon

49 §. Gränsszon. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att tillåta att gränsszonens bakre gräns märks ut på mark- eller vat-

tenområdet på statens bekostnad samt att märkena underhålls. Att märka ut zonen och underhålla märkena innefattar åtgärder med vilka det säkerställs att märkena syns tillräckligt väl. Märkena skadar vanligen inte trädbeståndet eller den övriga växtligheten, men en lätt röjning kan krävas för att märkena ska synas.

Märkena görs enligt statsrådets förordning om gränsszon och om gränsszonens bakre gräns med gula ringar, prickar, bojar och bommar.

Skador och olägenheter som förorsakas av märkena och upprätthållandet av dem ersätts enligt gängse pris. Märkena görs så att de inte hindrar användning av egendomen. Så får t.ex. ettärke vid en åkerren inte hindra användningen av arbetsmaskiner på åkern. Om märket orsakar en skada eller olägenhet som inte kan undvikas, ska skadan eller olägenheten ersättas.

50 a §. Gränsöppningar och gränsszonens stråk. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf om avlägsnande av träd och växtlighet i gränsöppningen och gränsszonens stråk samt om sådana konstruktioner som krävs för färdsl inom gränsszonen. Enligt 1 mom. 1 punkten är ägare eller markinnehavare skyldiga att tillåta att de trädbestånd och den växtlighet som stör sikten från gränsöppningen avlägsnas på statens bekostnad. Enligt 2 punkten är markägare och markinnehavare skyldiga att tillåta att det trädbestånd och den växtlighet som utgör hinder för ett sådant stråk på gränsszonen och vid gränsszonens bakre gräns som är nödvändig för gränsbevakningsväsendets uppgifter avlägsnas på statens bekostnad. Enligt 3 punkten är ägare och innehavare av mark- eller vattenområden på motsvarande sätt skyldiga att tillåta att sådana mindre konstruktioner uppförs som behövs för att gränsbevakningsmän ska kunna röra sig på nämnda stråk. Med mindre konstruktioner avses t.ex. spänger, ledstänger och broar över vattendrag som behövs när man rör sig till fots, med skidor och terrängfordon.

Enligt 2 mom. ska ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden informeras om åtgärderna i god tid på förhand. Träd och växtlighet får inte avlägsnas från gårdsplaner och trädgårdar.

Enligt 3 mom. ska ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden betalas ersättning enligt gängse pris för skada och olägenhet som orsakas av avlägsnande av trädbestånd och växtlighet samt av anläggande av stråk.

53 §. Gränsonstillståndets giltighetstid och villkor. I 2 mom. preciseras bestämmelserna om sådana villkor som är nödvändiga för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten och som är förenade med gränsonstillståndet. Enligt gällande 2 mom. kan villkoren gälla färdsel inom gränsonen. Färdsel beskriver som term inte särskilt väl karaktären av de villkor som ställs t.ex. på ordnande av jakt eller användning av vapen. Därför föreslås det att i momentet tas in en hänvisning till villkor för verksamhet inom gränsonen. Ändringen är närmast teknisk, och påverkar inte nuvarande praxis när det gäller beviljande av eller villkor för gränsonstillstånd.

56 §. Behöriga myndigheter. Det föreslås att termen tullen i 1 mom. ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att ärenden som gäller gränsonstillstånd och varningar avgörs av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller. I enlighet med gällande 3 mom. kan en bevakningssektion fatta beslut i ett ärende som gäller gränsonstillstånd och varning endast till den del det är fråga om det egna verksamhetsområdet. Ändringen förenklar tillståndsförfarandet och tilldelandet av varning när den verksamhet som kräver gränsonstillstånd sker på flera än en bevakningssektions område. Innan ärendet avgörs ska bevakningssektionen höra de övriga bevakningssektioner vilkas område ansökan gäller.

58 §. Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränson. Det föreslås att paragrafen ändras så att det med avvikelse från de förbud som föreskrivs är tillåtet att röra sig i en gränsoppning och i gränsvatten också i Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag. Av Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare i tjänsteuppdrag krävs inte heller gränsonstillstånd och gränsonsansökan. Detta är motiverat för

att Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare, som handlar under tjänsteansvar, ska kunna utföra sina uppgifter även i en gränson.

60 §. Beslut som meddelas muntligen och ändringssökande. Det föreslås att 1 mom. ändras så att gränsonstillstånd i brådska fall kan ges muntligen även för vistelse, färdsel i gränsvatten om dagen och färdsel på en rågata. Enligt gällande bestämmelse kan gränsonstillstånd beviljas muntligen endast för innehav och användning av skjutvapen och motsvarande. Det kan t.ex. i ett brådska fall där ett djur ska avlivas, ges ett muntligt tillstånd att använda skjutvapen, men inte ett tillstånd till vistelse inom zonen i samma situation, vilket är motsägelsefullt. De muntliga besluten om gränsonstillstånd anses inte ha en negativ inverkan på upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten, eftersom informationen om vilka som ämnar röra sig inom gränsonen även då finns tillgänglig på förhand.

Det föreslås att i 2 mom. införs förfarandet med besvärstillstånd till högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med justitieministeriets projekt för utveckling av systemet med besvärstillstånd. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll.

8 kap. **Bemötande av personer som berövats sin frihet**

61 §. Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet. I paragrafens 1 mom. föreslås en teknisk justering.

9 kap. **Särskilda bestämmelser om säkerheten när det gäller gränsbevakningsväsendets verksamhet och objekt**

65 §. Säkerhetsvisitation. Enligt gällande 1 mom. har en gränsbevakningsman rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han eller hon medför för att försäkra sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han eller

hon kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara.

Det föreslås att 1 mom. preciseras i enlighet med 2 kap. 12 § i polislagen så att rätten till visitation omfattar det som personen har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig. Åtgärderna avgränsas inte heller till handräckningsåtgärder som riktar sig mot någons personliga frihet. Det föreslås också att en gränsbevakningsman i samband med tjänsteuppdrag får företa kroppsvisitation också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga gränsbevakningsmannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget. Ett sådant behov kan uppstå t.ex. inom sjöräddningen, där personer tas ombord på gränsbevakningsväsendets fartyg. Vid in- och utresekontroller är kroppsvisitation enligt 28 § fortfarande den primära åtgärden i förhållande till säkerhetsvisitation.

Det föreslås att bestämmelsen i 1 mom. om visitation av en person för att hitta dokument som behövs för identifiering av personen blir ett nytt 2 mom. I bestämmelsen tas in ett omnämnande av kontroll av saker som personen för med sig. Det preciseras dessutom att den visitation som avses i momentet kan utövas endast i samband med frihetsbegränsande åtgärder.

Det föreslås att det nya 3 mom. ska innehålla bestämmelsen i gällande 2 mom., enligt vilken farliga föremål och ämnen vid behov ska fräntas den visiterade. Bestämmelsen preciseras i enlighet med polislagen så att också sådana föremål och ämnen ska fräntas den visiterade som det annars enligt lag eller enligt bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.

65 a §. Verkställande av säkerhetsvisitation. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf, i vilken det föreskrivs om de förfaranden som hänför sig till verkställande av säkerhetsvisitation. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 13 § i polislagen.

Enligt 1 mom. verkställs säkerhetsvisitation manuellt, med tränad hund, med metall-detektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

Enligt 2 mom. får visitationen inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid visitationen ska också den diskretion iakttas som förhållandena kräver.

66 §. Omhändertagande av farliga föremål och ämnen. I paragrafen görs små författningstekniska ändringar. Det föreslås att gällande 2 och 3 mom. flyttas till den nya 66 a § som gäller hantering av omhändertagen egendom. Till paragrafen fogas en hänvisande bestämmelse till skjutvapenlagen till den del det är fråga om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler.

66 a §. Hantering av omhändertagen egendom. Det föreslås att i lagen tas in en ny paragraf, i vilken föreskrivs om hantering av egendom som omhändertagits enligt 65 och 66 §. Bestämmelsen motsvarar i stort sett 2 kap. 15 § i polislagen.

I 1 mom. finns en bestämmelse om återlämnande av omhändertagen egendom som i sak motsvarar det gällande 66 § 2 mom. I momentet hänvisas inte bara till skjutvapenlagen utan också till annan lagstiftning. Som exempel kan nämnas bestämmelserna i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) med stöd av vilka sprängämnen kan anmälas och överlämnas till polisen.

I 2 mom. finns bestämmelser om att en del av eller ett tillbehör till ett föremål som tagits om hand av gränsbevakningsväsendet alltid ska återlämnas, om gränsbevakningsväsendet inte redan tidigare tagit om hand hela föremålet.

Enligt 3 mom. får en sådan anhållningsberättigad tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen bestämma att ett föremål eller ämne av ringa värde ska förstöras. Förstöring av föremål och ämnen av ringa värde är således alltid möjligt. Det är inte heller en förutsättning för förstöring att de inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren eller ägaren, säljas för ägarens räkning eller överlåtas till en person som har rätt att inneha sådana föremål eller ämnen.

Med föremål av ringa värde avses sådan egendom som både ur innehavarens synvinkel och allmänt betraktat är värdelös och som

inte behöver lämnas till ägaren t.ex. som hittegods. Av ringa värde är också sådan egendom vars försäljningspris inte skulle överstiga auktionskostnaderna. Avsikten med förstöringen av egendom av ringa värde är att undgå förvarings- och hanteringskostnader som är orimliga i förhållande till egendomens art.

Enligt 4 mom. ska ägaren och innehavaren ges tillfälle att bli hörda före förstöringen av egendomen, om det inte är fråga om egendom av ringa värde. Över omhändertagandet och förstöringen ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling. Bestämmelsen motsvarar delvis det gällande 66 § 2 mom.

67 §. Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar i sak de gällande bestämmelserna. Det föreslås att bestämmelsen om personer som har rätt att utföra säkerhetskontroller i gällande 2 mom. blir ett nytt 4 mom. med vissa preciseringar av teknisk natur. Samtidigt blir gällande 4 mom. nytt 5 mom. i oförändrad form.

Det föreslås att i det nya 3 mom. ska finnas en uttrycklig bestämmelse om kontroll av alla fordon och personer som kommer till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som gränsbevakningsväsendet besitter, liksom även saker som de har med sig. Chefen för förvaltningsenheten avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller ska ordnas. Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 1 § 3 mom. i polislagen. Till skillnad från bestämmelsen i polislagen får även fordon kontrolleras. Detta är motiverat med tanke på hur vidsträckta områden gränsbevakningsväsendet besitter.

68 §. Utförande av säkerhetskontroller. Det föreslås att hänvisningen till gränsbevakningsman stryks såsom onödig i 1 mom. och att endast begreppet säkerhetskontrollör, som definieras i 67 §, används. Till momentet fogas i enlighet med det nya 3 mom. som föreslås i 67 § också rätten att kontrollera ett fordon som önskar tillträde till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler. I momentet föreslås också smärre språkliga justeringar.

Enligt 2 mom. kan en person kontrolleras för man ska kunna hitta sådana föremål eller

ämnen som avses i 1 mom. Det föreslås att i momentet ska tas in den s.k. könsregeln, enligt vilken en person som utför en visitation ska vara av samma kön som den som visiteras. Dessutom görs vissa språkliga preciseringar. Bestämmelsen motsvarar 3 kap. 2 § i polislagen.

69 §. Omhändertagande av föremål som påträffats vid en säkerhetskontroll. I paragrafens rubrik och 2 mom. föreslås smärre språkliga ändringar. Dessutom används i 1 mom., precis som i 68 § 1 mom., endast begreppet säkerhetskontrollör.

70 §. Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll. I paragrafens rubrik och 1 och 2 mom. föreslås smärre språkliga justeringar. Till 1 och 2 mom. fogas i enlighet med det nya 3 mom. som föreslås i 67 § ett omnämnande av avlägsnande av fordon från gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter. I paragrafen används för konsekvensens skull endast begreppet säkerhetskontrollör.

Paragrafens 3 mom. förblir oförändrat.

71 §. Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet. I 1 mom. föreskrivs om sådana tillfälliga begränsningar av eller tillfälliga förbud mot rätten att röra sig inom ett militärt övningsområde som är nödvändiga för en militär övning. Beslut om begränsningar eller förbud kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad. Det föreslås att i momentet tas in en tillfällig begränsning av och ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerhet. Tillfälliga begränsningar och förbud för den tid en övning pågår är nödvändiga för förhindrande av fara för utomstående samt för trygghet av sådana tekniska och taktiska metoder som är sekretessbelagda enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Gränssäkerhetsövningar varar vanligen inte lika länge som militära övningar.

Den finska ordalydelsen i 1 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

10 kap. Straffbestämmelser

73 a §. *Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och gränsbevakningsmännens emblem.* Det föreslås att i lagen tas in en ny paragraf i vilken finns straffbestämmelser när det gäller obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och gränsbevakningsmännens emblem. Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och eller därtill hörande persedlar samt gränsbevakningsmännens emblem som anger gränsbevakningsmannens ställning förbjuds i 23 och 34 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

Riksdagens lagutskott har i sin utlåtandepraxis (t.ex. LaUU 9/2004 rd och LaUB 15/2005 rd) ställt allmänna villkor för användningen av strafflagstiftning. Enligt dessa ska det finnas en godtagbar grund för all strafflagstiftning, det måste gå att visa att det finns ett vägande samhällsligt behov och bestämmelserna om kriminalisering ska ha en preventiv verkan.

Gränsbevakningsväsendets emblem har flera gånger missbrukats i de sociala medierna i olika rasistiska sammanhang och även i reklam. Missbruket kan orsaka skada för gränsbevakningsväsendets anseende i offentligheten och minska förtroendet för myndigheternas verksamhet. Gränsbevakningsväsendets emblem skyddas sedan 2011 av immateriella rättigheter, men det är befogat att effektivt kunna ingripa mot detta även genom en straffbestämmelse. Straffrättsliga bestämmelser kan anses ge en sådan preventiv verkan som eftersträvas.

Enligt 1 mom. ska den dömas till böter som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet obehörigen använder gränsbevakningsväsendets emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller bildlig framställning, eller använder ett märke som är förvillande likt gränsbevakningsväsendets emblem. En motsvarande straffbestämmelse finns bl.a. i 9 kap. 7 § i polislagen samt i 49 § i lagen om försvarsmakten (551/2007).

I 2 mom. finns en straffbestämmelse om obehörig användning av gränsbevakningsväsendets uniform och i 3 mom. en straffbe-

stämmelse om obehörig användning av gränsbevakningsman emblem. Även för dessa gärningar utdöms böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag. En sådan gärning, för vilken strängare straff föreskrivs, kan t.ex. vara usurpation av tjänstemannabefogenhet enligt 16 kap. 9 § i strafflagen.

11 kap. Särskilda bestämmelser

77 §. *Handräckning av gränsbevakningsväsendet.* Det föreslås att termerna tullen och tullverket i 1 och 2 mom. ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

I paragrafens 3 mom. stryks hänvisningen till annan undersökningsledare, eftersom undersökningsledare enligt 46 §, som trädde i kraft vid ingången av 2014, kan vara endast en sådan anställningsberättigad tjänsteman som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen.

77 a §. *Handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen på havsområden.* Denna paragraf är ny. För att förhindra eller avbryta sådana terroråd som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att vid undantagsförhållanden till havs få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av militära maktmedel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Den handräckning av gränsbevakningsväsendet som omfattar militära maktmedel och begränsas till finskt havsområde och Finlands ekonomiska zon Detta är motiverat eftersom gränsbevakningsväsendet har särskild funktionsförmåga i havsområden i fråga om territorialövervakningsuppdrag samt hög beredskap året runt för upprätthållandet av sjöräddningsberedskapen. Finskt havsområde avser enligt definitionen i lagen om gränserna för Finlands territorialvatten (463/1956) det område som består av det inre territorialvattnet och territorialhavet, inbegripet luft- rummet ovanför dessa områden. Bestämmel-

ser om den ekonomiska zonen finns i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004).

Trots att behovet att använda militära maktmedel är närmast teoretiskt är det ändå målsenligt att ta in bestämmelsen i lagen. Handräckning som innefattar militära maktmedel krävs närmast då personer som utför terroristiska gärningar är utrustade med stark eller effektiv skydds- och anfallsutrustning så att det krävs militära maktmedel för att man ska kunna avvärja dem och skydda sig mot dem. Militära maktmedel kan behövas också när ett kapat fartyg ska stoppas.

Med militära maktmedel avses sådan användning av beväpning som skaffats som krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag. Med beväpning som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga beväpning, såsom automatkarbin, avses t.ex. luftvärnsskulspruta eller granatkastare. Med gränsbevakningsväsendets militära maktmedel avses inte i detta sammanhang sådana maktmedelsredskap som skaffats för upprätthållandet av gränssäkerheten, såsom t.ex. redskap vars effekt som maktmedel grundar sig på ljud, ljus eller förlamande ämnen. Maktmedelsredskap som skaffats för upprätthållandet av gränssäkerheten kan också användas vid bekämpning av terrorism enligt 22 § och i andra speciella situationer där gränsbevakningsväsendet under vissa förutsättningar kan tillhandahålla utrustning, personalresurser och särskilda sakkunnigtjänster för polisens bruk. I 33 § finns bestämmelser om en gränsbevakningsmans befogenheter vid situationer i enlighet med 22 §.

Med militära maktmedel i handräckningssituationer avses i detta sammanhang användning av fartyg som är bestyckade med krigsmateriel, men inte användning av beväpning på luftfarkoster. Gränsbevakningsväsendets luftfarkoster är inte bestyckade med militära maktmedel.

I ovan nämnda gärningar kan gärningsmännen inte vara aktörer från någon viss stat eftersom de på grund av sina uniformer då kan identifieras som militärpersoner från en främmande stats väpnade styrkor. På sådant hot som utgörs av militärpersoner eller väp-

nade styrkor från en främmande stat tillämpas territorialövervakningslagen.

Frågan om huruvida maktmedlen kan försvaras ska bedömas utifrån hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som är relevanta för en helhetsbedömning av situationen. Utomstående personers rättigheter och säkerhet måste beaktas särskilt. Föregående varning om att maktmedel kommer att användas bör om möjligt ges. Polisen fattar beslut om användning av maktmedel och leder användningen av dem. Polisen fattar enligt situation också beslut om den ska begära handräckning av försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet eller av båda.

Maktmedlen får användas endast av en gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Personer som fullgör sin värnplikt eller frivilliga militärtjänst för kvinnor vid gränsbevakningsväsendet tjänstgör inte vid sådana sjöbevakningssektioner där fartyg och båtar med denna kapacitet är placerade. Enligt 78 § i värnpliktslagen (1438/2007) får de värnpliktiga i en räddningsuppgift eller vid givandet av handräckning inte delta i gripande av farliga personer, röjning av sprängladdningar, uppgifter som förutsätter användning av vapenmakt och inte heller i andra motsvarande farliga uppgifter.

Bestämmelser om rätten att använda maktmedel för en gränsbevakningsman i militär tjänst finns i 35 § i gränsbevakningslagen. Användning av maktmedel på uppdrag av polisen baserar sig ändå på 2 kap. 17 § 3 mom. i polislagen. Om excess i nödvärn föreskrivs i 4 kap. 4 § 2 mom. i strafflagen. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Myndigheterna bör i sin verksamhet ta i beaktande de internationella konventionerna angående Ålands demilitarisering och neutralisering.

77 b §. Fattande av beslut om handräckning till polisen. Denna paragraf är ny. För givande av handräckning som kräver användning av militära maktmedel fordras i regel ett beslut av statsrådets allmänna sammanträde. Beslut om begäran om handräck-

ning fattas av inrikesministeriet. Det är dock inte möjligt att i alla situationer genast få beslut av statsrådets allmänna sammanträde. Sådana situationer kunde vara händelser som plötsligt kommer till de statliga säkerhetsmyndigheternas kännedom och där gärningsmännen håller på att nå sitt mål och ett beslutfört statsråd inte hinner sammankallas. I brådskande fall som direkt och allvarligt äventyrar synnerligen viktiga samhällsfunktioner fattas beslutet om militär handräckning av inrikesministeriet. Enligt grundlagsutskottets ställningstagande (GrUU 23/2005 rd) ska ett exceptionellt beslut om att polisen begär sådan handräckning som kräver användning av militära maktmedel också i brådskande situationer fattas i ett ministerium som leds av en minister som är ansvarig inför riksdagen. Statsrådet och republikens president ska omedelbart meddelas om begäran om handräckning och om beslut som har fattats angående det. Statsrådet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med redan inledd handräckning. Det är inrikesministeriet som ska meddela statsrådets allmänna sammanträde.

Handräckning som kräver användning av militära maktmedel är inte ett sådant militärt kommandomål som gäller gränsbevakningsväsendets militära verksamhet och militära ordning och som republikens president fattar beslut om enligt 7 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

Det föreslås att i 2 mom. tas in en hänvisning till territorialövervakningslagen för att gränsbevakningsväsendets, försvarsmaktens och polisens arbetsfördelning på så sätt ska understrykas. Enligt arbetsfördelningen anlitas försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet för att avvärja yttre hot och polisen och gränsbevakningsväsendet för att svara för den inre säkerheten i landet. På så sätt görs myndigheternas ansvarsområden klarare även om försvarsmaktens och gränsbevakningsväsendets specialmateriel och specialpersonal deltar i en situation som leds av polisen.

77 c §. Ledning av handräckningssituation. Denna paragraf är ny. I paragrafen föreskrivs om handräckning enligt 77 a § och om detaljerna i fråga om ledningen av en handräck-

ningssituation. Bestämmelserna motsvarar handräckningslagen.

Enligt 1 mom. ska den som beslutar om handräckning i situationer enligt 77 a § avgöra handräckningsavdelningens storlek och utrustning. Enligt 2 mom. leds handräckningsavdelningen enligt anvisningar av den polisman som leder uppdragets utförande av en till dess chef förordnad gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Polisen beslutar när handräckning ska avbrytas och upphöra.

Enligt 3 mom. svarar polisen för den allmänna ledning och samordning av parternas åtgärder som behövs för att handräckningen ska kunna utföras tryggt samt för arbetarskyddsarrangemangen. Enligt 4 mom. ska polisen i synnerhet se till att handräckningsavdelningens chef får tillräcklig information om handräckningssituationen, verksamhetsmiljön, situationens art och hur allvarlig den är samt om eventuella risker i arbetet.

Enligt 5 mom. svarar gränsbevakningsväsendet för att handräckningsavdelningens personal är yrkesskicklig och ges introduktion så att personalen känner till den materiel och utrustning den använder samt säkerhetsföreskrifterna som gäller den.

77 d §. Kostnaderna för handräckning. Denna paragraf är ny. Enligt den svarar gränsbevakningsväsendet för kostnaderna för den handräckning som avses i 77 a §. Handräckningen är i regel avgiftsfri för polisen när handräckningen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är. Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att det väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid gränsbevakningsväsendet eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har gränsbevakningsväsendet rätt att få ersättning för sina direkta kostnader. På motsvarande sätt föreskrivs det om kostnaderna för handräckning mellan polisen och försvarsmakten (förordning om försvarsmaktens handräckning till polisen, 782/1980).

78 §. Handräckning till gränsbevakningsväsendet. I paragrafens 2 mom. stryks hänvisningen till annan undersökningsledare, eftersom undersökningsledare enligt 46 §, som trädde i kraft vid ingången av 2014, kan vara endast en sådan anhållningsberättigad tjäns-

teman som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen.

80 §. Statens skadeståndsansvar. I lagen föreslås mer omfattande skadeståndsbestämmelser än för närvarande. Det föreslås att bestämmelserna i den gällande paragrafen i tillämpliga delar flyttas till en ny 80 c §.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att person- och saksador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som gränsbevakningsväsendet vidtagit ska ersättas av statens medel. Det kan bli fråga om att ersätta t.ex. en sakskada som en utomstående person har orsakats i samband med genomsökning eller beslag med användande av maktmedel. Statens ersättningsansvar omfattar också motsvarande skador som utomstående har orsakats i samband med handräckning till andra myndigheter. Momentet motsvarar 8 kap. 1 § 1 mom. i polislagen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att bestämmelserna i kapitlet inte inskränker den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen eller någon annan lag. Enligt skadeståndslagens 3 kap. 2 § är ett offentligt samfund skyldigt att ersätta skada som förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Ersättningsansvaret för skada som vållats av en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet bestäms i enlighet med 4 kap. i skadeståndslagen. Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 1 § 2 mom. i polislagen.

80 a §. Den skadelidandes medverkan. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf, i vilken det föreskrivs om den skadelidandes medverkan. Enligt paragrafen kan ersättning som avses i 80 § jämkas eller förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser väsentligen har medverkat till att skadan uppkommit. Exempelvis i situationer där en person grips och maktmedel används kan den skadelidandes medverkan bestå i att någon annan person än den som är föremål för åtgärden motsätter sig en gränsbevakningsmans åtgärd eller annars uppträder våldsamt. Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 2 § i polislagen.

80 b §. Anställdas ansvar. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf i vilken det för tydlighetens skull hänvisas till 4 och 6 kap. i skadeståndslagen i fråga om tjänstemäns och

arbetstagares ersättningsansvar. Bestämmelsen motsvarar 8 kap. 3 § i polislagen.

80 c §. Skadeutredning. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf, i vilken det föreskrivs om skadeutredning.

Enligt 1 mom. ska en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet utan dröjsmål göra anmälan hos sin chef om en person- eller sakskada som uppstått vid utförandet av ett tjänsteuppdrag, om skadan inte är att anses som ringa. Motsvarande bestämmelse finns i 80 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. ska en skadeutredning göras vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som vidtagit tjänsteåtgärden. Det finns inget behov att göra en utredning då orsaken till skadan och skadans storlek kan anses uppenbara. Utredning ska dock alltid göras på begäran av den skadelidande eller den som utfört tjänsteåtgärden.

Vid utredningen ska undersökas bl.a. under vilka omständigheter tjänsteuppdraget har utförts, lednings- och ansvarsförhållandena i samband med tjänsteuppdraget, skadans storlek samt i vilken mån den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser har medverkat till att skadan uppkommit. Utredningen görs av polisen, om det inte är fråga om ett skadeärende som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende. I praktiken kan också ett skadeärende som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende överföras till polisen för behandling, om det är fråga om en betydande person- eller sakskada. Momentet motsvarar i sak den andra meningen i 80 § 1 mom. i den gällande lagen, med undantag för att det i bestämmelsen tydligare än för närvarande specificeras vilka faktorer som ska undersökas i utredningen. Bestämmelsen motsvarar till denna del 8 kap. 6 § 2 mom. i polislagen.

I 3 mom. föreskrivs att den som skadats i samband med ett tjänsteuppdrag utan dröjsmål ska ges vård och vid behov beredas läkarhjälp. En person som uppger sig ha fått skador på grund av en gränsbevakningsmans åtgärd ska så snart som möjligt ges tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omedelbart är möjligt, av en ojävig person. Kostnaderna för vården och läkarhjälp ska betalas i förskott av statens medel. I sak motsvarar bestämmelsen i stort sett 80 § 2

mom. i den gällande lagen. Det nämns dock uttryckligen att läkarhjälp ska ordnas vid behov. Motsvarande bestämmelse finns i 8 kap. 6 § 3 mom. i polislagen.

80 d §. Betalning av ersättning. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf om betalning av ersättning. Bestämmelsen motsvarar i stort sett 8 kap. 7 § i polislagen.

Enligt 1 mom. fattas beslut om ersättning för skador av den förvaltningsenhet inom vars område tjänsteuppdraget eller huvuddelen av detta har utförts. Vid överföring av ett ersättningsärende till en annan förvaltningsenhet tillämpas det som föreskrivs i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning eller i någon annan lag eller föreskrift som utfärdats med stöd av lagen. I praktiken kan ett sådant ärende överföras till staben för gränsbevakningsväsendet eller till en annan förvaltningsenhet. I den gällande föreskrift som utfärdats av staben för gränsbevakningsväsendet preciseras det t.ex. hur stora skadeärenden som ska överföras från förvaltningsenheterna till staben för gränsbevakningsväsendet för behandling.

Enligt 2 mom. ska ansökan om ersättning göras skriftligen inom 6 månader från den dag då tjänsteuppdraget utfördes eller den ersättningsberättigade fick vetskap om skadan. Av särskilda skäl får ersättning sökas också senare.

Enligt 3 mom. får en förvaltningsenhets beslut om ersättning inte överklagas. I dessa fall får den skadelidande väcka skadeståndstalan med stöd av skadeståndslagen.

83 §. Internationella samarbetsavtal. Den finska ordalydelsen i paragrafen ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

84 §. Närmare bestämmelser. I 1 mom. 1 punkten finns bestämmelser om bemyndigandet att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om vissa skyldigheter att upprätta protokoll och göra anteckningar. Det föreslås att i förteckningen i punkten tas in den nya 66 a §, som gäller hantering av egendom som tagits om hand i samband med en säkerhetsvisitation. Hänvisningen till den upphävda 19 § stryks.

Inga ändringar görs i 1 mom. 2 punkten. I momentets 3 punkt föreslås en teknisk ändring.

Till paragrafens 1 mom. fogas en ny 4 punkt om befogenhet att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om den utbildning som krävs av den som förordnas till undersökningsledare vid gränsbevakningsväsendet. Undersökningsledare vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet är enligt 46 § en sådan tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen. I den nämnda punkten i tvångsmedelslagen hänvisas till den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet.

Den finska ordalydelsen i det inledande stycket i 2 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

Till paragrafens 2 mom. fogas en ny 7 punkt enligt vilken noggrannare bestämmelser om innehållet i den föreslagna begäran om handräckning enligt 77 a § vid behov kan utfärdas genom en förordning av inrikesministeriet. I momentets 6 punkt föreslås en teknisk ändring.

I paragrafen kvarstår 2 mom. 1—5 punkten som oförändrade.

1.2 Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

2 kap. Gränsbevakningsväsendets förvaltning och personal samt tjänstemännens särskilda rättigheter och skyldigheter

24 §. Tjänstetecken. Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordning om skyldigheten att medföra tjänstetecken och visa upp det stryks i 2 mom. Bestämmelsen tas in i lag genom en ny 8 a § som fogas till lagen om gränsbevakningsväsendet, och till vilken det hänvisas i 2 mom.

1.3 Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

1 kap. Allmänna bestämmelser

9 §. *Registret för övervakningsärenden.* I det inledande stycket i den svenska språkdräkten i 9 § 1 och 3 mom. görs en lagteknisk ändring. I 3 mom. 2 punkten görs de nödvändiga ändringar som följer av att 29 och 31 § i gränsbevakningslagen omnumreras. I punkten föreslås också språkliga justeringar.

2 kap. Specialbestämmelser om behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter

19 §. *Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen.* Det föreslås att ordalydelsen i 2 mom. ändras så att skyldigheten att lämna uppgifter enligt momentet inte överlappar den skyldighet att lämna uppgifter som avses i 20 § och i den föreslagna 20 a §.

20 a §. *Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik.* Det föreslås att till lagen fogas en ny 20 a § i vilken det föreskrivs om skyldigheten för en fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesmässig transport av personer eller varor sjövägen eller per järnväg att på förhand till gränskontrollmyndigheten lämna uppgifter om färdmedlets passagerare och besättning.

I gällande 19 § 2 mom. föreskrivs om skyldigheten för befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare att till gränskontrollmyndigheten vid in- eller utresestället vid den yttre gränsen lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller motsvarande uppgifter. I 3 mom. föreskrivs om vilka uppgifter som ska framgå av passagerar- och besättningsförteckningen. Det har inte uttryckligen föreskrivits några tidsfrister för när uppgifterna ska lämnas, utan de ska uppvisas senast vid ankomsten till in- eller utresekontrollen.

I bilaga VI till kodexen om Schengengränserna finns bestämmelser om vissa förpliktelser i anknytning till fartygstrafik. Enligt be-

stämmelserna ska passagerar- och besättningsförteckningarna lämnas in senast 24 timmar före ankomst till hamnen, eller senast när fartyget lämnar föregående hamn, om sjöresan kommer att vara mindre än 24 timmar. Försummelse av förpliktelsen är inte sanktionerad. I praktiken leder försummelse att översända uppgifterna endast till en anmärkning av gränskontrollmyndigheten.

Också i tågtrafiken har man nytta av att passagerar- och besättningsförteckningar lämnas in på förhand, eftersom man utifrån förteckningarna kan göra behövliga registerförfrågningar på förhand. Enligt kodexen om Schengengränserna får man endast sporadiskt göra sådana registerförfrågningar om EU-medborgare.

I praktiken är det ändamålsenligt att lämna förteckningarna senast så snart tåget har avgått från den sista station där passagerare stigit ombord på tåget. Förteckningar som lämnas tidigare är inte nödvändigtvis aktuella.

Uppgifterna om passagerare är sådana personuppgifter i gränstrafiken som avses i registret för övervakningsärenden, och på utplåning av dem tillämpas enligt 32 § samma bestämmelser som på de uppgifter om flygpasagerare som avses i 20 §.

I 1 mom. i den nya paragrafen föreskrivs det att de uppgifter om passagerare och besättning som avses i 19 § 2 och 3 mom. ska lämnas till gränskontrollmyndigheten före ankomsten till gränskontrollen.

Enligt 2 mom. ska uppgifterna i tågtrafik lämnas till gränskontrollmyndigheten senast när tåget avgår från den sista station där passagerare stigit ombord på tåget. På skyldigheten att i fartygstrafik lämna förhandsuppgifter hänvisas till kodexen om Schengengränserna och till övriga tillämpliga internationella eller nationella bestämmelser och föreskrifter.

Lagen innehåller en övergångsbestämmelse, enligt vilken den skyldighet för transportörer som avses i paragrafen ska genomföras när sex månader förflutit från lagens ikraftträdande.

I propositionen ingår ett ändringsförslag som gäller utlänningslagen, enligt vilket det för försummelse av den i paragrafen angivna skyldigheten att på förhand lämna uppgifter om passagerare och besättning kan påföras

påföljdsavgift för transportör. Enligt gällande lag påförs endast yrkesmässig flygtrafik påföljdsavgift.

21 §. Påföljder för transportörer. Det föreslås att i paragrafen tas in en hänvisning till den föreslagna nya 20 a §.

5 kap. Särskilda bestämmelser

46 §. Närmare bestämmelser, föreskrifter och anvisningar. Den finska ordalydelsen i 2 mom. ska ändras så att termen "sisäasiainministeriö" ersätts med termen "sisäministeriö" med anledning av en ändring av lagen om statsrådet.

1.4 Sjöräddningslagen

2 §. Begrepp och definitioner. Det föreslås att definitionen av akutvårdstjänst i 13 punkten ändras så att den motsvarar ordalydelsen i 40 § 1 mom. 1 punkten i hälso- och sjukvårdslagen.

Det föreslås att i paragrafen tas in en ny 18 punkt med en definition av räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss (Maritime Incidence Response Group, MIRG). Termen MIRG är internationell och fritt översatt avses med MIRG-grupp en utbildad och utrustad styrka bestående av personal från räddningsverken som arbetar i särskilda situationer inom sjöräddningstjänsten inom ansvarsområdet för sjöräddningstjänsten i Finland. Med särskilda situationer kan t.ex. avses fartygsbränder, kemikalieolyckor, omfattande evakueringsuppdrag och uppdrag inom prehospital akutsjukvård samt sådana mindre uppdrag inom sjöräddningen där det krävs specialutrustning och specialutbildning för att nå målet samt samarbete med gränsbevakningsväsendets sjöräddningshelikopter.

För tillfället finns MIRG-grupper i Helsingfors och Åbo. Dessutom finns i Mariehamn en specialutbildad styrka inom räddningsväsendet som kan jämföras med MIRG-grupperna och som kan samarbeta med MIRG-grupperna. Alla medlemmar i MIRG-gruppen har fått handledning i särdragen hos den marina verksamheten. MIRG-gruppernas sammansättning, utrustning och verksamhetsmodeller är desamma i hela landet.

MIRG-verksamhetens grunder och ledningsförhållanden bestäms i sjöräddningslagen.

Bestämmelser om det regionala räddningsväsendets deltagande i MIRG-grupperna finns i 4 § 2 mom.

4 §. Övriga myndigheter och aktörer som deltar i sjöräddning. Hänvisningen i 1 mom. föreslås bli ändrad så att den avser den nya räddningslagen (379/2011). Det föreslås samtidigt att termen tullverket ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation. En motsvarande ändring föreslås i 2 mom. 5 punkten.

Det föreslås att i 2 mom. 5 punkten tas in en bestämmelse om det regionala räddningsväsendets deltagande i den specialutbildade insatsstyrkan till sjöss. Det regionala räddningsväsendet stöder MIRG-gruppen på det sätt som gränsbevakningsväsendet och det regionala räddningsväsendet avtalar särskilt. I avtalet mellan gränsbevakningsväsendet och det regionala räddningsväsendet ska avtalas bl.a. om vilka räddningsverk som deltar i MIRG-verksamheten, vilken personal som deltar och vilka dess behörighetsvillkor är, om gemensam utbildning och övningsverksamhet samt om principerna för kostnadsfördelning, ersättningar och arvoden.

MIRG-gruppernas verksamhet är riksomfattande och omfattar i enlighet med tillämpningsområdet för sjöräddningslagen hela Finlands sjöräddningstjänsts ansvarsregion. Inom sjöräddningstjänsten arbetar MIRG-gruppen under ledning av chefen för sin egen räddningspatrull eller en särskilt utsedd chef för olycksplatsen och är underställd sjöräddningsledaren. Personalen i räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss är under uppdraget anställda av det räddningsverk med vilket det lokala räddningsväsendet har ingått avtal om att dess personal deltar i MIRG-verksamhet.

I praktiken koncentreras MIRG-verksamheten till vissa räddningsverk. Vid sidan av de nuvarande MIRG-grupperna kan verksamheten i framtiden utifrån riskbedömningar utvidgas också till andra delar av Finland. MIRG-grupperna används särskilt vid större fartygsolyckor, där det med tanke på en ändamålsenlig skötsel av sjöräddningsväsendets uppgifter finns behov av rök- eller kemikaliedykningar, släckning, skadeföre-

byggande, prehospital akutsjukvård eller grov indelning av patienter. Användning av räddningsväsendets personal som är specialutbildad för fartygsolyckor är motiverat och nödvändigt för ett effektivt fungerande sjöräddningsväsende. För att säkerställa säkra verksamhetssätt förutsätts det t.ex. vid fartygsbränder till havs sådan specialsakkunskap som endast räddningsväsendet har.

13 §. Uppgifter i sjöräddningsregistret. Enligt gällande 1 mom. kan i sjöräddningsregistret i syfte att upprätthålla sjöräddningstjänstens aktionsberedskap föras in beredskaps-, identifierings- och kontaktuppgifter för personer som har beredskap att sköta uppgifter inom sjöräddningstjänsten. Det föreslås att momentet ändras så att det i sjöräddningsregistret ska kunna föras in identifikationsuppgifter för sjöfartens och luftfartens nödsändare och privata nödsändare samt de kontaktuppgifter som innehavarna meddelat med tanke på olyckor.

Sjöräddningscentralen som leds av gränsbevakningsväsendet tar emot alarm från nödsändare och inleder nödvändiga åtgärder på grund av alarman. På grund av alarmet är det ofta bra att kontrollera om personen eller fartyget behöver hjälp eller om alarmet har utlösts t.ex. av misstag eller på grund av ett tekniskt fel i anordningen. Detta är särskilt nödvändigt i fråga om alarm från privata nödsändare, eftersom personen kan bära nödsändaren med sig var som helst.

Enligt 14 § 2 mom. 9 punkten har gränsbevakningsväsendet rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få uppgifter av Kommunikationsverket ur registret över radiotillstånd om radioanläggningar och deras ägare och innehavare, som behövs för planeringen av sjöräddningstjänstens beredskap samt på motsvarande sätt i kritiska lägen för att utföra uppgifter inom sjöräddningstjänsten. I registret över radiotillstånd antecknas bl.a. tillståndsuppgifter för sjöfartens nödsändare och privata nödsändare. På motsvarande sätt har gränsbevakningsväsendet enligt 14 § 2 mom. 3 punkten rätt att ur registret över luftfartens automatiska nödradiosändare få uppgifter om luftfartyg samt ägare och innehavare av luftfartyg. I registren över nödradiosändare införs i regel inte kontaktuppgifter med tanke på olyckor. Så

har t.ex. Kommunikationsverket inget behov att samla in sådana uppgifter med tanke på förvaltandet av registret över radiotillstånd och frekvensförvaltningen.

I sjöräddningsregistret införs de kontaktuppgifter som innehavarna av nödsändare meddelat med tanke på olyckor till den del de skulle ha meddelats frivilligt till gränsbevakningsväsendet. Nödkontaktuppgifter kan t.ex. vara kontaktuppgifter till närmast anhörig eller någon annan person.

14 §. Rätt att få uppgifter av myndigheter. I 2 mom. 2 punkten föreskrivs om gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur nödcentralsdatasystemet. Enligt bestämmelsen har gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifter om nödmeddelanden och kritiska lägen ur nödcentralsdatasystemet, inbegripet polisens uppdragsregister, samt beredskaps- och positionsuppgifter om de myndighetsenheter som är verksamma till havs. Bestämmelsen omfattar inte sådana uppgifter som lagrats i nödcentralsdatasystemet och som är behövliga med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet, även om de kan vara avgörande för hur ett sjöräddningsuppdrag lyckas.

Det föreslås att gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter utvidgas till att omfatta sådan information som lagrats i nödcentralsdatasystemet och som är nödvändig för någons personliga säkerhet (s.k. säkerhetsinformation) eller för arbetarskyddet enligt vad som föreskrivs i 17 § 1 mom. 6 punkten i lagen om nödcentralsverksamhet. Enligt motiveringen till bestämmelsen i fråga (RP 262/2009 rd) ska sådan information vara gemensam för samtliga myndigheter. Informationen är nödvändig för de operativa enheternas arbete, dvs. för att de ska kunna vara i beredskap och vidta rätta åtgärder. Enligt motiveringen kan sådan säkerhetsinformation bestå t.ex. av information om en plats där en farlig person befinner sig. Farligheten kan bestå t.ex. i en smittsam sjukdom eller ta sig uttryck i ett särskilt aggressivt beteende. Säkerhetsinformationen kan också gälla explosionsrisk eller farlig strålning.

Enligt den gällande paragrafens 2 mom. 3 punkt har gränsbevakningsväsendet rätt att få uppgifter ur registret över luftfartens nödsändare, vilket förs av Trafiksäkerhetsverket.

Registret förs dock av en leverantör av flygtrafikledningstjänster, så bestämmelsens ordalydelse ändras till denna del.

I 2 mom. 10 punkten föreslås det att gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att få säkerhetsinformation även ur Tullens register. Den säkerhetsinformation som Tullen tagit fram har hittills registrerats i informationssystemet för polisärenden via direkt anslutning, men i och med reformen av datasystemet 2014 överförs säkerhetsinformationen till Tullens eget personregister. Det föreslås att termen tullverket ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

På motsvarande sätt fogas till 2 mom. en ny 12 punkt, i vilken föreskrivs om gränsbevakningsväsendets rätt att få säkerhetsinformation ur polisens personregister för räddningsväsendets uppgifter.

Hänvisningen i 2 mom. 11 punkten föreslås bli ändrad så att den avser den nya lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster. I bestämmelsens innehåll föreslås inga ändringar.

Enligt gällande 17 § har gränsbevakningsväsendet rätt att få de uppgifter som avses i 14 § också med hjälp av teknisk anslutning enligt vad som avtalas särskilt om detta.

21 §. Arvoden och ersättningar. Det föreslås att strukturen för 2 mom. förtydligas genom att man delar in den i flera underpunkter.

Enligt gällande 2 mom. betalar staten ersättning för arbetsredskap, kläder och utrustning som har förstörts eller förkommit i en uppgift inom sjöräddningstjänsten till den som har vidtagit sjöräddningsåtgärder på eget initiativ, har förordnats att bistå i uppgifter inom sjöräddningstjänsten eller deltar i uppgifter inom sjöräddningstjänsten som medlem av en frivillig förening eller annan sammanslutning. Det föreslås att till paragrafen fogas rätten att få ersättning även för skador som inträffat i samband med sjöräddningsövningar som letts av gränsbevakningsväsendet till den del personen inte har rätt till ersättning med stöd av någon annan lag.

I sjöräddningsövningar deltar vanligen både myndigheter som arbetar med sjöräddningsuppdrag och medlemmar i frivilliga föreningar eller andra sammanslutningar. I sjöräddningslagen föreskrivs ingen skyldighet

att delta i sådana övningar och gränsbevakningsväsendet tecknar inte heller separata försäkringar för den personal som deltar i övningarna.

Den nya bestämmelsen om ersättning gäller främst privata aktörer vars deltagande i övningarna är frivilligt men nödvändigt med tanke på beredskapen för den praktiska sjöräddningen. För att användningen av frivilliga föreningar i verkliga bärgningssituationer ska vara effektiv och säker krävs det gemensamma övningar som leds av gränsbevakningsväsendet. I övningarna deltar vanligen också frivilliga s.k. målpersoner, i fråga om vilka ersättningsfrågan inte tas upp i lagstiftningen.

22 §. Ansökan om arvode och ersättning. Enligt gällande paragraf är ett villkor för ersättning enligt 21 § att skadan genast har anmälts till sjöräddningsledaren. Eftersom det i propositionen föreslås en rätt att få ersättning även för skador som inträffat i samband med en sjöräddningsövning, föreslås det att i paragrafen tas in möjligheten att anmäla skadan också till ledaren för sjöräddningsövningen.

23 §. Ersättning för olycksfall. Det föreslås att paragrafens struktur förtydligas genom att man delar in 1 mom. i flera underpunkter.

Enligt gällande paragraf ersätts olycksfall till den som frivilligt har vidtagit uppgifter inom sjöräddningen, som har fått order att delta i en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som deltar i sjöräddningen såsom medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning. På motsvarande sätt som för 21 §, föreslås det att till paragrafen fogas rätten att få ersättning även för olycksfall som inträffat i samband med sjöräddningsövningar som letts av gränsbevakningsväsendet till den del personen inte har rätt till ersättning med stöd av någon annan lag.

Som det konstateras i samband med 21 § gäller den nya bestämmelsen om ersättning främst privata aktörer. Myndigheterna deltar i övningarna på arbetstid och är berättigade till ersättning med stöd av lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). Syftet med bestämmelsen är att göra de olika aktörerna likställda när det gäller ersättningsfrågor.

25 a §. Överklagande av tillståndsärenden som gäller användning av nödsignaler. Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf

som gäller överklagande i tillståndsärenden enligt 25 § som gäller användningen av nödsignaler. Enligt bestämmelsen kan en sjöbevakningssektion ge tillstånd att använda vissa nödsignaler i övningssyfte. Det finns dock inga bestämmelser om ändringssökande i ärendet. Ett beslut i ett tillståndsärende får överklagas genom besvär till förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

1.5 Polislagen

2 kap. Allmänna befogenheter

17 §. Användning av maktmedel. I paragrafens 4 mom. finns bestämmelser om polisens befogenhet att med gränsbevakningsväsendets bistånd använda militära maktmedel för att förhindra eller avbryta terroristbrott enligt vad som föreskrivs i handräckningslagen. Polisens behörighet ska kompletteras genom en hänvisning till de föreslagna 77 a—77 d § i gränsbevakningslagen så, att behörigheten omfattar användning av militära maktmedel med bistånd av gränsbevakningsväsendet i motsvarande situationer.

21 §. Gränskontroll och tullåtgärder. Till 1 mom. ska fogas en hänvisning till den föreslagna nya 28 a § i gränsbevakningslagen, i vilken det föreskrivs om kroppsvisitation vid gränskontroll.

Dessutom ska i 1 mom. göras de nödvändiga ändringar som följer av att 29 och 31 § i gränsbevakningslagen omnumreras och paragrafernas ordalydelse ändras.

1.6 Tullagen

14 a §. Till paragrafen ska fogas en hänvisning till den föreslagna nya 28 a § i gränsbevakningslagen, i vilken det föreskrivs om kroppsvisitation vid gränskontroll.

Dessutom ska i paragrafen göras de nödvändiga ändringar som följer av att 29 och 31 § i gränsbevakningslagen omnumreras och paragrafernas ordalydelse ändras.

1.7 Utlänningslagen

11 kap. Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift

174 §. Anmälnings- och övervakningsskyldighet för fordonsförare och transportörer. Till paragrafens 2 mom. ska fogas en hänvisning till den nya föreslagna 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, i vilken det ska föreskrivas om transportörers skyldighet att på förhand lämna uppgifter i yrkesmässig fartygs- och tågtrafik.

179 §. Påföljdsavgift för transportör. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen kan en påföljdsavgift för transportör påföras bl.a. den som bryter mot den skyldighet att lämna uppgifter som föreskrivs i 20 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. I paragrafen i fråga finns bestämmelser om lufttrafikföretags skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare.

Till 1 mom. ska fogas en hänvisning till den nya föreslagna 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, i vilken det ska föreskrivas om transportörers skyldighet att på förhand lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik. Enligt övergångsbestämmelsen tillämpas de nya bestämmelserna på brott mot 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag när sex månader förflutit från ikraftträdandet.

Den föreslagna 20 a §, och därmed utvidgandet av tillämpningsområdet för påföljdsavgiften, ska gälla endast yrkesmässig fartygs- och tågtrafik. Målet är att harmonisera regleringen om olika trafikformer. Till den del det är fråga om yrkesmässig fartygs-, tåg- eller flygtrafik är behovet att på förhand få uppgifter om passagerare och besättning likadant. Därför kan det inte anses motiverat att en trafikform skulle behandlas strängare än de andra.

Påföljdsavgiften ska påföras om transportören underlåter att lämna uppgifter om passagerare och besättning på förhand inom föreskriven tid till gränskontrollmyndigheten på platsen för in- eller utresa. Påföljdsavgiften ska även påföras om uppgifterna är bristfälliga eller felaktiga.

Den gällande paragrafen innehåller noggranna bestämmelser om grunderna för skyl-

digheten att betala påföljdsavgift och avgiftens storlek samt om den betalningsskyldiges rättssäkerhet. De föreslagna bestämmelserna innebär ingen ändring av de nämnda grunderna.

Paragrafens 2 mom. 1 och 2 punkten förblir så som de är i nuläget.

Enligt 2 mom. 3 punkten i den nu gällande paragrafen påförs en påföljdsavgift för transportör inte bl.a. om felet i fråga om de uppgifter som ska lämnas om passagerare i flygtrafik har berott på ouppmärksamhet som med beaktande av samtliga omständigheter är ursäktlig. På grund av den nya föreslagna 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag ska till punkten fogas även yrkesmässig fartygs- och tågtrafik. Även i fråga om dessa trafikformer är det motiverat att tillämpa samma förmildrande omständigheter som i fråga om flygtrafik.

Inga ändringar görs i 2 mom. 4 punkten.

Det föreslås att till 3 mom. fogas en hänvisning till den nya föreslagna 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. På motsvarande sätt som i fråga om flygtrafik, ska transportören inte heller i yrkesmässig fartygs- och tågtrafik befrias från skyldigheten att betala påföljdsavgift genom att transportören visar att han iakttagit skyldigheten att försäkra sig om att en utlänning vid medtagandet för transport haft ett sådant resedokument samt ett sådant visum eller uppehållstillstånd som krävs. Bestämmelsen är motiverad, eftersom det inte är fråga om resedokument när uppgifter om passagerare och besättning lämnas.

I princip är försummelse av skyldigheten att lämna uppgifter om passagerare som passerar den yttre gränsen inte straffbar som någon annan gärning. Eftersom samma händelsekedja kan vara del av en annan gärning, särskilt av ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 § i strafflagen eller grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen, föreslås det att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket påföljdsavgift för transportör inte får tas ut av den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgiften kan inte heller tas ut av den som genom

lagakraftvunnen dom har dömts till straff för samma gärning.

För försummelse av transportörers skyldighet att på förhand lämna uppgifter om passagerare och besättning påförs en påföljdsavgift för transportör och gärningen är inte straffbar som utlänningsförseelse. Detta är motiverat eftersom påföljdsavgiften i vilket fall som helst är den primära påföljden jämfört med en straffrättslig påföljd. I 185 § slopas därför möjligheten att för utlänningsförseelse döma den till böter som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare enligt 20 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

181 §. Utag av påföljdsavgift för transportör. Det föreslås att till 1 mom. fogas en hänvisning till den föreslagna nya 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, i vilken det ska föreskrivas om transportörers skyldighet att på förhand lämna uppgifter i yrkesmässig fartygs- och tågtrafik. Bestämmelser om den påföljdsavgift som tas ut för försummelse av skyldigheterna enligt 20 a § ska ingå i 179 §.

182 §. Avlyftande av påföljdsavgift för transportör. Det föreslås att till 2 mom. fogas en hänvisning till den föreslagna nya 20 a § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Eftersom försummelse av skyldigheten att lämna uppgifter om passagerare som passerar den yttre gränsen kan vara en del av en händelsekedja såsom ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa stryks hänvisningen till 1 mom. 2 punkten. Om en transportör döms för ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa, påförs påföljdsavgiften inte.

12 kap. Straffbestämmelser

185 §. Utlänningsförseelse. I 2 mom. stryks hänvisningen till 20 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag, där det föreskrivs om transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare. För försummelse av denna skyldighet kan man inte längre dömas för utlänningsförseelse, utan man påförs en påföljdsavgift enligt 179 § i utlänningslagen. Dekriminaliseringen är motiverad eftersom den administrativa påföljds-

avgiften, precis som för närvarande, är den primära påföljden för försummelse av skyldigheten att lämna uppgifter om passagerare till följd av de förmåner som är förenade med systemet med administrativ påföljdsavgift. Dessutom påförs påföljdsavgiften alltid transportören, till skillnad från bötesstraffet för utlänningsförseelse, som alltid påförs en fysisk person.

1.8 Lagen om verkställighet av böter

4 kap. Förverkandepåföljd

38 §. Verkställighet av förverkandepåföljd. Till paragrafens 3 mom. fogas en informativ hänvisning till verkställighet av förverkandepåföljd i brottmål som gränsbevakningsväsendet utreder.

42 §. Bestämmande över egendom som dömts förverkad. Enligt 1 mom. bestämmer Polisstyrelsen om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinrättningen rätt att förordna om åtgärder. Tullstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål. Till paragrafens 1 mom. ska fogas en bestämmelse om att staben för gränsbevakningsväsendet ska bestämma om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i brottmål som gränsbevakningsväsendet utreder. Det föreslås också att termen tullstyrelsen ersätts med termen Tullen till följd av lagen om Tullens organisation.

1.9 Vägtrafiklagen

2 kap. Trafikregler

48 §. Undantagsstadganden. Till paragrafens 5 mom. ska fogas ett omnämnande av att en gränsbevakningsman i tekniska observationsuppgifter har samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i vägtrafiklagen. Detta är motiverat med tanke på utövandet av befogenheten att utföra teknisk observation enligt gränsbevakningslagen.

7 kap. Trafikövervakning

96 b §. Tillsyn över användningen av terrängfordon. Denna paragraf är ny. Till vägtrafiklagen ska fogas en uttrycklig bestämmelse om en gränsbevakningsmans och en tullmans befogenhet att övervaka förbjuden användning av terrängfordon på väg enligt 91 §. Med tanke på övervakningen av användningen av terrängfordon är det motiverat att gränsbevakningsväsendet och Tullen övervakar förutom användningen av terrängfordon i terrängen, på snöskoterleder och skogsvägar, även otillåten användning av terrängfordon på vägar.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

De föreslagna lagarna innebär ändringar i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet och i inrikesministeriets förordning om gränsbevakningsväsendets metoder vid stoppande av fortskaffningsmedel och användning av maktmedel. De bestämmelser som överförs till lagnivå ska upphävas i författningarna.

Till inrikesministeriets förordning om inrikesministeriets arbetsordning (1078/2013) ska fogas ett tillägg om beredningen av en begäran om handräckning som innefattar militära maktmedel av gränsbevakningsväsendet till polisen.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas. Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag.

Enligt en bedömning av propositionen från grundlagssynpunkt är de mest betydelsefulla lagändringarna de, som ger myndigheterna

nya befogenheter som avser individen eller som begränsar individens rättigheter, eller genom vilka redan existerade befogenheter utökas eller individens rättigheter eller handlingsfrihet begränsas i något annat avseende. Samtidigt ska de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna beaktas (GrUB 25/1994 rd).

Kroppsvisitation och säkerhetsvisitation

Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt 3 mom. i den paragrafen får den personliga integriteten inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund.

Verkställande av kroppsvisitation och säkerhetsvisitation innebär ett ingrepp i den personliga integriteten. En säkerhetsvisitation tangerar även egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen, eftersom farliga föremål och ämnen vid behov kan fråntas den visiterade med stöd av 65 § i gränsbevakningslagen. Bestämmelsen i 7 § i grundlagen har nära samband också med skyddet för privatlivet, om vilket det bestäms i 10 § i grundlagen. Av de föremål som den visiterade bär med sig kan framkomma uppgifter som omfattas av skyddet för privatlivet.

Bestämmelser om kroppsvisitation finns i 28 § i gränsbevakningslagen. Avsikten är att bestämmelsens innehåll i sak ska bibehållas i fråga om kroppsvisitation, men att det föreskrivs uttryckligen om de personer som beslutar om kroppsvisitation och om skyldigheten att föra protokoll över kroppsvisitation.

Grundlagsutskottet har ansett att det är problemfritt att en person och de föremål han eller hon medför kontrolleras med en teknisk anordning eller genom att man med händerna känner efter med tanke på skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom intrånget i den personliga integriteten är mycket begränsat (t.ex. GrUU 2/1999 rd och GrUB 3/2008 rd). Det har i förslaget ändå tagits in en bestämmelse om att sådana åtgärder ska föras in i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden. Således blir kontrollen av saker och kläder registrerad tillräckligt noggrant, så att åtgärden efteråt kan bestyrkas tillförlitligt.

Bestämmelser om säkerhetsvisitation finns i 65 § i gränsbevakningslagen. Det föreslås att det föreskrivs mera precist än tidigare om säkerhetsvisitationer och om förfaranden i anknytning till dem. Det föreslås att gränsbevakningsmän ska ha rätt att utföra säkerhetsvisitationer även i samband med andra åtgärder än frihetsbegränsande tjänsteuppdrag. Kravet är dock att säkerhetsvisitationen behövs av grundad anledning för att trygga gränsbevakningsmannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget. Till gränsbevakningslagen ska även fogas uttryckliga bestämmelser om förfarandena för verkställande av säkerhetsvisitation. En utvidgning av användningsområdet för säkerhetsvisitation kan anses vara motiverad när det gäller att säkerställa gränsbevakningsmännens arbetssäkerhet och därigenom trygga deras liv och hälsa.

Bestämmelserna om kroppsvisitation och säkerhetsvisitation uppfyller de allmänna förutsättningarna vid begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 7 § i grundlagen.

Säkerhetsuppgifter

Det föreslås att det föreskrivs särskilt om befogenheterna för en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning (säkerhetsman) i säkerhetsuppgifter enligt 23 § i gränsbevakningslagen. Enligt den föreslagna 34 a § har en säkerhetsman rätt att spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa vistelse där, om detta är nödvändigt för att utföra en säkerhetsuppgift. Dessutom har en säkerhetsman rätt att avlägsna en person från en plats, när det utifrån personens hotelser eller uppträdande i övrigt finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Den som gripits ska utan dröjsmål överlämnas till polisen. Dessutom har en säkerhetsman rätt att stoppa fordon och reglera trafiken.

En gränsbevakningsmans befogenhet i säkerhetsuppgifter innebär ingrepp i den per-

sonliga integriteten och rörelsefriheten. Avsikten med regleringen är att skydda andra individers hälsa och säkerhet. Befogenheter-na får endast utövas av en gränsbevaknings-man som har genomgått specialutbildning. Det föreskrivs i detalj om förutsättningarna för olika åtgärder och polisen ska meddelas på förhand om uppgiften. Bestämmelserna uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 7 § och 9 § 1 mom. i grundlagen.

Fotografering och registrering av uppgifter som anknyter till gränskontroller

Bestämmelserna om behandling av person-uppgifter och om personregister innebär en inskränkning av skyddet för privatlivet, som tryggas i grundlagens 10 § 1 mom. Enligt lagrummet ska genom lag föreskrivas närma-re om behandling av personuppgifter. Grund-lagsutskottet har ansett att det med avseende på skyddet av personuppgifter är viktigt att reglera åtminstone syftet, innehållet i de regi-strerade personuppgifterna, tillåtna använd-ningsändamål, inbegripet uppgifternas tillför-litlighet och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rätts-skydd. Bestämmelserna på lagnivå ska vara omfattande och detaljerad (t.ex. GrUU 11/2008 rd, GrUU 27/2006 rd, GrUU 35/2004 rd och GrUU 14/2002 rd). Kravet att det ska föreskrivas om saken i lag inbegriper också möjligheten att överföra uppgifterna via en teknisk anslutning (t.ex. GrUU 12/2002 rd och GrUU 51/2002 rd).

I propositionen föreslås det att det till gränsbevakningslagen fogas uttryckliga be-stämmelser om fotografering av personer i samband med gränskontroll och om registre-ring av uppgifter som fåtts i samband med gränskontroller i gränsbevakningsväsendets personregister. Genom bestämmelserna pre-ciseras de redan nu gällande befogenheterna att fotografera och registrera uppgifter. Foto-grafering kan bli aktuellt t.ex. vid använd-ning av automatiska hjälpmedel för in- och utresekontroll, varvid det fotografi som ma-skinen tagit jämförs med fotografiet i perso-nens pass. Av de fotografier som de automa-tiska hjälpmedlen tagit införs i registret i

praktiken endast fotografier av andra länders medborgare, eftersom de fotografier som finns i resedokument som beviljats av finska myndigheter finns tillgängliga i passregistret.

Fotografering och införande av fotografiet i registret innebär en inskränkning i skyddet av privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen. Uppgifter som fåtts i samband med gräns-kontroll, inklusive material från teknisk övervakning, kan redan nu registreras i per-sonregistret med iakttagande av gränsbevak-ningsväsendets personuppgiftslag. Uppgif-terna får inte registreras om det i lag uttryck-ligen förbjuds att registrera uppgifterna i per-sonregister. Regleringen uppfyller de all-männa förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 10 § i grundlagen.

Gränsbevakningsväsendets och polisens sampatrullering i uppgifter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

Det föreslås att i gränsbevakningslagen tas in en bestämmelse om en gränsbevaknings-mans befogenhet att vid sampatrullering mel-lan en gränsbevakningsman och en polisman utföra sådana nödvändiga polisåtgärder som avses i 2 och 3 kap. i polislagen för att upp-rätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning. Bestämmelsen innebär att en gränsbevakningsmans befogenheter enligt 2 och 3 kap. i polislagen utvidgas även till icke brådskande uppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Grundlagsutskottet har i flera fall ansett att det med tanke på 2 § 3 mom. i grundlagen inte är adekvat i konstitutionellt hänseende att från en myndighet till en annan genom av-tal överföra en behörighet som riktas mot den enskilde och som omfattar offentlig makt (t.ex. GrUU 11/2004 rd, GrUU 19/2005 rd, GrUU 35/2008 rd, GrUU 19/2009 rd). Också det att en annan myndighet i sig har gått med på att sköta en uppgift som hör till en annan myndighet har ansetts vara problematiskt, om uppgifterna helt fritt kan flyttas över från en myndighet till en annan (GrUU 52/2001 rd).

En förutsättning för att en gränsbevak-ningsman ska få utöva befogenheterna i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän

ordning och säkerhet är att sampatrulleringen mellan en gränsbevakningsman och en polisman är planerad på förhand och att den är ändamålsenlig, samt att uppgiften sker under polisens ledning. Utförandet av en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman begränsas territoriellt förutom av kravet på ändamålsenlighet också av gränsbevakningslagens 4 §, som gäller den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet. Bestämmelserna ska anses uppfylla kraven på exakt avgränsning enligt 2 § 3 mom. i grundlagen.

Befogenheter i fråga om brottsbekämpning

I propositionen föreslås att en gränsbevakningsman ska ha rätt till teleövervakning enligt 5 kap. 8 § i polislagen och 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen samt rätt till teknisk spårning av en person enligt 10 kap. 21 § i tvångsmedelslagen vid utredande av grovt jaktbrott enligt 48 a kap. 1 a § i strafflagen samt rätt till teleövervakning enligt tvångsmedelslagen vid utredande av grovt döljande av olagligt byte enligt 48 a kap. 4 a § i strafflagen.

Förslaget om teleövervakning ska bedömas med tanke på 10 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar. Genom lag kan det ändå med stöd av paragrafens 3 mom. föreskrivas om nödvändiga ingrepp i hemligheten i fråga om meddelanden, bl.a. vid utredningen av brott som äventyrar individens och samhällets säkerhet. Teknisk spårning av en person ska bedömas med tanke på rätten till personlig integritet enligt 7 § och skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen. Förslaget hänför sig också till bestämmelserna om rörelsefrihet i 9 § i grundlagen.

Gränsbevakningsväsendet har tillsyn över efterlevnaden av jaktlagen och gör förundersökning i fall där det upptäcker misstänkta brott mot lagen. Ofta upptäcks de misstänkta brotten i samband med gränsbevakningsväsendets övriga övervakning. Det är utredningstekniskt sett svårt att utreda jaktbrott på vidsträckta och obebbyggda områden. För att

effektivisera brottsutredningen är teleövervakning en behövlig och ibland nödvändig utredningsmetod för utredning av grovt jaktbrott och grovt döljande av olagligt byte. På motsvarande sätt kan det vid utredning av grovt jaktbrott anses vara viktigt att utföra teknisk spårning av en person. Dessa hemliga tvångsmedel kan också användas av polisen i motsvarande situationer. Det är fråga om en mycket liten inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna sett till frågans samhälleliga betydelse. Regleringen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på grundlagen.

Handräckning som omfattar militära maktmedel till polisen i samband med brott som begås i terroristiskt syfte

Genom användning av militära maktmedel kan man ingripa i flera grundläggande fri- och rättigheter såsom rätten till personlig integritet och egendomsskyddet. I yttersta fall kan man genom användning av militära maktmedel äventyra objektets rätt till liv och inverka på de grundläggande fri- och rättigheterna även för en vidare personkrets än endast den person som är misstänkt för brott.

Användningen av militära maktmedel har betydelse särskilt med tanke på rätten till liv och personlig frihet, integritet och trygghet som skyddas i grundlagen och i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Grundlagsutskottet har tidigare bedömt sådan handräckning av försvarsmakten till polisen som omfattar användning av militära maktmedel i samband med brott som begås i terroristiskt syfte (GrUU 10/2005 rd och GrUU 23/2005 rd).

De bestämmelser som föreslås i gränsbevakningslagen följer principerna för motsvarade handräckning av försvarsmakten. Bestämmelserna i gränsbevakningslagen ska motsvara handräckningslagen när det gäller försvarbarheten hos användningen av maktmedel, utomstående rättigheter och säkerhet samt varning om maktmedel. Användningen av militära maktmedel ska begränsas till att

gälla förhindrande eller avbrytande av vissa terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen. Förutsättningen ska vara att användningen är nödvändig för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och att det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Terrorism är sådan brottslighet som synnerligen allvarligt hotar samhällets grundläggande verksamhet, rättsordningen samt människors trygghet, liv och hälsa, och för vars förhindrande och avbrytande det finns mycket vägande skäl ur samhällssynpunkt, och där förhindrandet och avbrytandet uppfyller proportionalitetskravet. Den föreslagna regleringen uppfyller kraven på noggrann avgränsning och exakthet. Därför ska förslaget inte anses vara problematiskt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Begränsningar av rätten att röra sig inom gränsbevakningsväsendets övningsområden

Enligt 9 § 1 mom. i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort.

Till gränsbevakningslagen ska fogas en bestämmelse om möjligheten till tillfällig begränsning av och ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerhet. Förbudet eller begränsningen kan utfärdas för den tid övningen pågår. Förutsättningen för förbudet ska vara att förbudet är nödvändigt för att skydda personer från fara eller för att trygga en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet.

En begränsning av och ett förbud mot rätten att röra sig fritt begränsar rörelsefriheten som skyddas i 9 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har tidigare ansett att det med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna har funnits godtagbara, med militära aspekter och med skyddet av utomstående sammanhängande skäl för motsvarande reglering (GrUU 51/2006 rd). Med tanke på proportionaliteten är det också relevant att en begränsning av rörelsefriheten genast återkallas när den inte längre är nödvändig (GrUU 62/2010 rd). Regleringen uppfyller de allmänna förutsättningarna för begränsning av

de grundläggande fri- och rättigheterna och är inte problematisk med tanke på 9 § 1 mom. i grundlagen.

Egendomsskyddet

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis konstaterat att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna förutsättningarna för lagar som begränsar en grundläggande fri- och rättighet. Grundlagsutskottet har dessutom ansett att det i ett proportionalitetsperspektiv är betydelsefullt att skador som orsakats enskilda ersätts (GrUU 51/2006 rd).

Gränsbevakningsväsendet har enligt det föreslagna 29 § 3 mom. i gränsbevakningslagen rätt att installera teknisk apparatur för teknisk övervakning i gränssonen, vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Gränsbevakningsväsendet ska med stöd av 49 § i förslaget till ändring av gränsbevakningslagen ha rätt att ange gränssonens bakre gräns på ett mark- och vattenområde samt att underhålla dessa angivelser. Med stöd av 50 a § i förslaget till ändring av gränsbevakningslagen ska gränsbevakningsväsendet ha rätt att avlägsna träd och annan växtlighet från de stråk vid gränssonen och gränssonens bakre gräns som krävs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter, samt att uppföra mindre konstruktioner som är nödvändiga för färdsele på stråken. Gränsbevakningsväsendet ska även ha rätt att från gränsoppningen avlägsna träd och annan växtlighet som stör sikten.

Det finns ett vägande samhälleligt behov som anknyter till upprätthållandet av gränssäkerheten och gränsordningen för sådan reglering som är betydelsefull med tanke på det i 15 § i grundlagen tryggade egendomsskyddet. Med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna är upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten godtagbara grunder att begränsa egendomsskyddet. Rätten att ingripa i egendomsskyddet ska begränsas endast till sådana situationer där ingripandet är nödvändigt med tanke på upp-

rätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Enligt 29 § 3 mom., 49 och 50 a § i förslaget till ändring av gränsbevakningslagen ska till en ägare eller innehavare av ett mark- eller vattenområde betalas ersättning enligt gängse pris för skador och olägenheter. De föreslagna bestämmelserna är därför inte problematiska med tanke på 15 § i grundlagen.

Besvärstillståndssystem

Det föreslås att systemet med besvärstillstånd ska omfatta förvaltningsdomstolens beslut i ärenden som gäller gränzonstillstånd enligt gränsbevakningslagen samt i tillståndsärenden som gäller användning av nödsignaler enligt sjöräddningslagen.

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande GrUU 32/2012 rd att det inte längre finns skäl att i princip förhålla sig restriktivt till systemet med besvärstillstånd eller en utvidgning av det. Däremot är det i övrigt befogat att i varje enskilt fall bedöma systemets acceptabilitet och proportionalitet utifrån utskottets tidigare praxis.

Grundlagsutskottet anser det vara möjligt att minska antalet besvär till högsta förvaltningsdomstolen när det gäller sådana ärendegrupper där rättsmedel som anlitas före högsta förvaltningsdomstolen i de flesta fallen kan anses vara tillräckliga med tanke på rättssäkerheten (GrUU 35/2009 rd och GrUU 33/2008 rd). Grundlagsutskottet har med avseende på proportionalitetsprincipen uppmärksammat bl.a. ärendenas betydelse och art (GrUU 15/2011 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 35/2009 rd och GrUU 33/2008 rd). Dessutom har utskottet tillmätt också sådana rättelse- och besvärsförfaranden betydelse som anlitas före högsta förvaltningsdomstolen (GrUU 57/2010 rd) samt den omständigheten att högsta förvaltningsdomstolen måste bevilja besvärstillstånd om det finns någon sådan grund som anges i förvaltningsprocesslagens 13 § 2 mom. (GrUU 15/2011 rd och GrUU 57/2010 rd). Förfarandet med besvärstillstånd anses sannolikt också minska antalet ärenden som kommer in till högsta förvaltningsdomstolen och sålunda leda till att den sammanlagda tid som de ärenden som omfattas av besvärstillstånds-förfarandet är

anhängiga kommer att förkortas åtminstone i viss mån (GrUU 33/2008 rd och GrUU 35/2009 rd).

De beslut som nu föreslås börja omfattas av systemet med besvärstillstånd är beroende av prövning och av en sådan art att det med tanke på rättssäkerhetsgarantierna kan anses vara tillräckligt att högsta förvaltningsdomstolen ska bevilja besvärstillstånd om det finns någon sådan grund som anges i förvaltningsprocesslagens 13 § 2 mom.

Transportörens påföljdsavgift

Enligt förslaget till ändring av gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag ska transportören vid yrkesmässig tåg- och fartygstrafik vara skyldig att lämna de uppgifter om passagerare och besättning som avses i lagens 19 § 2 och 3 mom. före ankomsten till gränskontrollen. För åsidosättande av denna skyldighet ska påföras en påföljdsavgift för transportör enligt 179 § i utlänningslagen.

Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att en avgift som påförs för en lagstridig gärning inte är en skatt eller avgift enligt grundlagens 81 §, utan en ekonomisk påföljd av straffnatur. I sak har utskottet jämfört denna påföljd med en straffrättslig påföljd (GrUU 57/2010 rd, GrUU 4/2001 rd, GrUU 32/2005 rd, GrUU 55/2005 rd). De allmänna grunderna för administrativa påföljder ska bestämmas i lag i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom fastställande av påföljder av denna typ innebär utövning av offentlig makt. Grunderna för en påföljd och dess belopp samt rättsmedlen måste klart och exakt fastställas i lag (GrUU 32/2005 rd, GrUU 55/2005 rd).

Bestämmelserna i utlänningslagen om skyldigheten att betala påföljdsavgift, dess belopp och om sökande av ändring i ett beslut som gäller avgiften ska gälla den föreslagna påföljdsavgiften. Enligt utlänningslagen är en förutsättning för att påföljdsavgiften ska tas ut att avgiften påförts genom ett lagakraftvunnet beslut. Den gärning för vilken avgiften ska påföras har beskrivits precist i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

I den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grund-

läggande friheterna finns bestämmelser om ne bis in idem-förbudet, dvs. förbudet mot att åtala eller döma någon två gånger för samma brott. Enligt ne bis in idem-förbudet får ingen undersökas på nytt eller straffas på nytt i en rättegång med stöd av samma stats domsrätt för ett brott för vilket personen redan har blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Ne bis in idem-principen ingår även i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Grundlagsutskottet har behandlat påföljdsavgifter och ne bis in idem-förbudet i sina utlåtanden GrUU 9/2012 rd, GrUU 14/2013 rd och GrUU 17/2013 rd.

För beaktande av ne bis in idem-förbudet föreslås i utlänningslagen en bestämmelse enligt vilken påföljdsavgift för transportör enligt utlänningslagen inte kan tas ut av den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. På-

följdsavgiften kan inte heller tas ut av den som genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff för samma gärning. Försummelse av skyldigheten att före ankomsten till gränskontrollen lämna uppgifter om passagerare som passerar den yttre gränsen är inte straffbart som utlänningsförseelse. Dessutom ska påföljdsavgiften avlyftas om transportören döms till straff med stöd av strafflagen för ordnande av olaglig inresa. På dessa grunder ska avgiften anses uppfylla de krav som ställts för föreskrivande av avgiften.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen dock innehåller flera bestämmelser som har betydelse med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, anser regeringen det vara motiverat att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av gränsbevakningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 3, 5—8, 11, 12, 15, 15 a, 15 b, 16 och 21 §, 22 § 3 mom., den finska språkdräkten i 23 § 2 mom., 24 §, rubriken för 26 §, 27 §, det inledande stycket och 9 punkten i 28 § 1 mom. samt 3 och 4 mom., 29 §, rubriken för 30 §, 31—33, 37 och 38 §, den finska språkdräkten i 40 §, 41, 42 och 44 §, 53 § 2 mom., 56 § 1 och 3 mom., 58 och 60 §, 61 § 1 mom., 65—70 §, 71 § 1 mom., 77 §, 78 § 2 mom., 80 §, den finska språkdräkten i 83 § samt 84 §,

av dem 12, 15, 15 a och 15 b §, det inledande stycket i 28 § 1 mom., 28 § 3 och 4 mom., samt 31 och 38 § sådana de lyder i lag 478/2010, 21 och 84 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 688/2009, 28 § 1 mom. 9 punkten och 32 § sådana de lyder i lag 875/2011, 41 § sådan den lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, 42 och 66 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 875/2011, 61 § 1 mom. sådant det lyder i lag 843/2006, 77 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 688/2009 och 1150/2010 och 78 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1150/2010, samt

fogas till lagen nya 7 a, 7 b och 8 a §, till 26 § ett nytt 3 mom., till 28 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, nya 10 och 11 punkter, till lagen en ny 28 a §, till 30 § ett nytt 2 mom., till lagen nya 30 a och 34 a §, till 35 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 554/2007, ett nytt 4 mom., till lagen nya 35 b—35 d, 43 a och 43 b §, till lagen en ny 45 §, i stället för den 45 § som upphävts genom lag 688/2009, till 47 a §, sådan den lyder i lag 1151/2013, nya 2 och 3 mom., till 49 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 50 a, 65 a, 66 a, 73 a, 77 a—77 d samt 80 a—80 d § som följer:

3 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Gränsbevakningsväsendets uppgift är att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter samt med organisationer och invånare för att upprätthålla gränssäkerheten.

I samarbete med andra myndigheter utför gränsbevakningsväsendet tillsynsuppgifter som anges särskilt samt vidtar åtgärder för förebyggande, avslöjande och utredning av brott samt förande av brott till åtalsprövning.

Gränsbevakningsväsendet utför polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddnings-

uppgifter och prehospital akutsjukvård samt deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen.

5 §

Utförande av uppgifter och uppgifternas viktighetsordning

Gränsbevakningsväsendet ska utföra sina uppgifter effektivt och ändamålsenligt. När förhållandena kräver det ska uppgifterna ställas i viktighetsordning.

6 §

Principerna om saklighet, opartiskhet och försonlighet

Uppgifterna ska utföras sakligt och opartiskt samt med främjande av likabehandling och försonlighet. Gränsbevakningsväsendet ska i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar sträva efter att upprätthålla gränssäkerheten.

7 §

Proportionalitetsprincipen

Åtgärderna ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

7 a §

Principen om minsta olägenhet

Man får inte ingripa i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget.

7 b §

Principen om ändamålsbundenhet

Befogenheter får utövas endast i föreskrivna syften.

8 §

Meddelande av grunden för en åtgärd

Grunderna för en frihetsbegränsande åtgärd ska meddelas den som är föremål för åtgärden eller hans eller hennes företrädare så snart detta är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Om inte något annat föreskrivs i lag har också en person som utsätts för andra än frihetsbegränsande åtgärder eller en företrädare

för denne rätt att bli informerad om grunderna för en åtgärd så snart detta är möjligt utan att åtgärden äventyras.

8 a §

Skyldighet att ange ställning som gränsbevakningsman samt identifiering av gränsbevakningsmän

En gränsbevakningsman ska vid tjänsteutövning medföra ett tjänstetecken enligt 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. En gränsbevakningsman ska vid behov presentera sig som gränsbevakningsman för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstetecken, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras.

Gränsbevakningsväsendet ska se till att en gränsbevakningsman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras.

11 §

Respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

En gränsbevakningsman ska respektera de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och när han eller hon utövar sina befogenheter välja det motiverbara alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter.

12 §

Gränsövergångsställen

Bestämmelser om hamnar, järnvägsstationer och andra platser eller områden som fungerar som gränsövergångsställen och om gränsövergångsställenas öppettider samt om fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet ska se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artikel 4.1 led 2 och artikel 34.1 b i kodexen om Schengengränserna lämnas till Europeiska kommissionen.

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Statsrådet beslutar om sådant tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna som avses i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende, beslutar inrikesministeriet om de behövliga åtgärderna innan frågan avgörs av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

15 a §

Begäran om utplacering av europeiska gränskontrollenheter

Beslut om att framställa en begäran till den europeiska gränsförvaltningsbyrån om utplacering av en europeisk gränskontrollenhet enligt artikel 8 a i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan *förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå*, fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid ovillkorligen förutsätter att begäran framställs utan dröjsmål, får inrikesministern framställa begäran innan frågan avgörs av statsrådet.

15 b §

Deltagande i europeiska gränskontrollenheter

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till Gränsförvaltningsbyråns förfogande för europeiska gränskontrollenheter i enlighet med artikel 8 d punkt 8 i förordningen om in-

rättande av en gränsförvaltningsbyrå och om att tillhandahålla tekniskt bistånd fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den nationella kvot som fastställts av inrikesministern.

16 §

Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe

Statsrådet kan besluta att ett gränsövergångsställe ska stängas för viss tid eller tills vidare, om stängningen är nödvändig för att avvärja ett allvarligt hot som riktas mot den allmänna ordningen, den nationella säkerheten eller folkhälsan. Inrikesministeriet beslutar om nödvändiga omedelbara åtgärder innan frågan avgörs av statsrådet.

Stängningen av ett gränsövergångsställe får inte utgöra ett hinder för finska medborgares rätt att komma in i landet eller vars och ens rätt att lämna landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av Europeiska unionens lagstiftning om fri rörlighet eller vars och ens rätt till internationellt skydd.

Närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller stängning av ett gränsövergångsställe ska behandlas utan dröjsmål hos polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet samt om hur Europeiska unionens behöriga institutioner och andra stater ska underrättas om saken utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §

Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till befälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskande polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 2 och 3 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Poli-

sen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Bestämmelser om handräckning finns i 77 och 77 a—77 d §.

24 §

Tulluppgifter

Vid sidan av Tullen sköter också gränsbevakningsväsendet tullövervakning och därmed sammanhängande förberedande tullåtgärder vid riksgränsen och vid de gränsövergångsställen där Tullen inte har ordnat tullövervakning.

På begäran av en behörig tullman kan gränsbevakningsväsendet sköta tullövervakning som avser personers in- och utresa även vid ett gränsövergångsställe där Tullen i övrigt sköter tullövervakningen. En gränsbevakningsman kan på en tullmans begäran delta i genomförandet av en enskild tullåtgärd.

26 §

Deltagande i räddningsverksamhet, sjuktransporter och prehospital akutsjukvård

Gränsbevakningsväsendet kan delta i sådan prehospital akutsjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) enligt vad som särskilt avtalas.

27 §

Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § 1 och 2 mom. i polislagen om genomsökning för att få tag på en person som ska hämtas till polisundersökning, om avspärning av platser och områden för att trygga polisundersökning i 2 kap. 8 § 1 och 4 mom. och om polisundersökning i 6 kap. i den lagen ska iakttas vid gränsbevakningsväsendets utredning av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlännings ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd. Detsamma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960).

Den person som är föremål för undersökningen är skyldig att vara närvarande vid undersökningen högst 12 timmar åt gången.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 kap. 3 § 2 mom. och 6 kap. 4 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad.

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

Utöver vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag har en gränsbevakningsman, för att genomföra gränskontroller enligt kodexen om Schengengränserna, rätt att utan brottsmisstanke

9) företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen,

10) fotografera personer,

11) i personregister registrera uppgifter som fåtts i samband med gränskontroll, enligt vad som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad beslutar om hindrandet av den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon enligt 28 § 1 mom. 1 och 2 punkten medan in- eller utresekontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför in- eller utresekontrollen hindra den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt omhänderta föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen ska i sådana fall utan dröjsmål överföra ärendet för avgörande till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller till en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

Att en person som har för avsikt att passera gränsen avstår från att göra det hindrar inte att in- eller utresekontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte medför föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att innehålla eller att föra över gränsen.

28 a §

Kroppsvisitation vid gränskontroll

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad beslutar om kroppsvisitation enligt 28 § 1 mom. 9 punkten. En gränsbevakningsman som utför in- eller utresekontroll kan dock besluta om kroppsvisitation som riktas mot en persons ytterkläder eller personens medhavda bagage eller som utförs manuellt eller med en teknisk anordning.

Kroppsvisitationer ska registreras i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden enligt 9 § i lagen om behand-

ling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Ett protokoll med en tillräckligt noggrann redogörelse för förrätningens gång ska dessutom upprättas över sådan kroppsvisitation som utförs med stöd av de befogenheter som innehas av den som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Den som kroppsvisiterats ska på begäran ges en kopia av protokollet.

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränssonen ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränssonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränssonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

30 §

Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe

En näringsidkare ska senast fyra månader innan gränsövergångstrafik inleds meddela gränsbevakningsväsendet om att trafik kommer att inledas. Nya rutter och turer ska meddelas senast två månader innan trafiken inleds.

30 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe

En gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad har rätt att för att underlätta gränstrafikens och gränskontrollernas smidighet styra passagerare och trafikmedlens personal i fråga om hur de rör sig genom att ange nödvändiga leder från trafikmedlet eller den yttre gränsen till den plats där gränskontrollen sker samt genom tidsmässiga begränsningar för vistelse.

31 §

Användning av bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe

För automatisk identifiering av personer som enligt efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet ska delges stämning, gripas, anhållas tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna har gränsbevakningsväsendet rätt att på ett gränsövergångsställe använda bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder på ett gränsövergångsställe för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6 §, 8 § 1 mom. samt 10 § i polislagen. Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppgifter

I sådana polisuppgifter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 21 § och för förhindrande av i 22 § avsedda brott som begås i terroristiskt syfte, för skötsel av särskilda situationer samt i fråga om sådana uppgifter som avses i lagen om sjöfartsskydd och som ska skötas av gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som föreskrivs för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 2 kap. 6 § 3 mom. och 2 kap. 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad.

34 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter i säkerhetsuppgifter

En gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning enligt 23 § 2 mom. får utföra säkerhetsuppgifter som avses i 23 § med de befogenheter som anges i 2—3 mom. om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Gränsbevak-

ningsväsendet ska på förhand meddela polisen om att säkerhetsuppgifter utförs.

En gränsbevakningsman får spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa vistelse där, om detta är nödvändigt för att utföra en säkerhetsuppgift.

En gränsbevakningsman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Personen kan gripas om det sannolikt inte räcker att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärras. Den som gripits ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

35 §

En gränsbevakningsmans maktmedel

En gränsbevakningsman har i tjänsteuppdrag dessutom rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar gränsbevakningsmannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på gränsbevakningsmannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

35 b §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara sådant motstånd avses i 35 § 1 mom. eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på användning av maktmedel med beaktande av vad som föreskrivs i 2 kap. och i 35 § 1 mom.

En person som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamåls-

enligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

35 c §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i bråds-kande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen (1/1998), hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet, biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommandörerna eller biträdande kommandörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion eller en gränsbevakningsman med minst kaptenens eller kaptenlöjtnants grad, om detta är möjligt med beaktande av hur bråds-kande situationen är.

35 d §

Användning av fängsel

Rörelse- och handlingsfriheten för en person som är föremål för tjänsteuppdrag får begränsas med handbojor, plastfängsel eller på något annat motsvarande sätt, om det är nödvändigt för att i samband med tjänsteuppdraget förhindra rymning, betvinga våld-

samt uppträdande eller avvärja överhängande risk för våld.

Begränsning av rörelse- och handlingsfriheten får inte fortgå längre än nödvändigt. Begränsningen får inte åsamka den person som är föremål för åtgärden fara eller onödig smärta.

I 11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) föreskrivs om användning av fängsel på gripna som hålls i förvar hos gränsbevakningsväsendet.

37 §

Gripande av efterlysta

En gränsbevakningsman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska gripas, anhållas, häktas eller tas i förvar. En person som gripits ska utan dröjsmål lämnas till polisen om han eller hon inte omedelbart ska frigges.

En annan efterlyst än en sådan som avses i 1 mom. är skyldig att på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Om personen i fråga inte iakttar uppmaningen eller om det är sannolikt att personen försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en gränsbevakningsman rätt att gripa personen för att en åtgärd som nämns i efterlysningen ska kunna vidtas.

Om inte något annat föreskrivs i lag om tiden för de åtgärder som efterlysningen förutsätter, är den efterlysta skyldig att i högst sex timmar från gripandet vara närvarande för dessa åtgärder.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar eller utförande

av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

41 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid brottsbekämpning

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning självständigt eller tillsammans med en annan myndighet enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans.

42 §

Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet

Om inte något annat föreskrivs nedan ska gränsbevakningsväsendet göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott när det gäller

- 1) riksgränsbrott enligt 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen,
- 2) ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen,
- 3) ordnande av sådan olaglig inresa som avses i 2 punkten och till den anknuten människohandel enligt 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen eller något annat brott mot friheten enligt 25 kap. i den lagen,
- 4) förfalskningsbrott enligt 33 kap. 1—4 § i strafflagen i fråga om sådana dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet,
- 5) territoriekränkning enligt 17 kap. 7 b § i strafflagen eller annan kränkning av Finlands territoriella integritet,
- 6) underlåtelse att iaktta en bestämmelse vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet

ska övervaka eller en föreskrift som utfärdats med stöd av denna.

Gränsbevakningsväsendet ska göra förundersökning också när det finns skäl att misstänka

1) ett brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken eller gränsanordningar som upprätthålls av gränsbevakningsväsendet,

2) brott mot bestämmelserna om gränzon,

3) häleribrott eller häleriförseelser enligt 32 kap. 1—5 § i strafflagen i samband med in- eller utresekontroll,

4) att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet och som omfattas av de militära disciplinåtgärder som avses i 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning har gjort sig skyldig till ett brott som enligt 2 § i militära rättegångslagen (326/1983) ska handläggas som ett militärt rättegångs- ärende, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning,

5) att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott enligt 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

43 a §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Med undantag av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av de brott som avses i 42 och 43 § samt för överlämnande till åtalsprövning vad som i polislagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen eller någon annanstans i lag föreskrivs om polisens eller polismäns befogenheter och utövande av dem för före-

byggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning.

En gränsbevakningsman har dock rätt till teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt polislagen när gränsbevakningsväsendet förebygger grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. En gränsbevakningsman har rätt till teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. En gränsbevakningsman har rätt till teleövervakning och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet förebygger eller utreder grovt jaktbrott enligt 48 a kap. 1 a § i strafflagen samt rätt till teleövervakning enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder grovt döljande av olagligt byte enligt 48 a kap. 4 a § i strafflagen.

En gränsbevakningsman har enligt lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet i en spanings- och undersökningsgrupp och i enskilda fall rätt att behandla information som har skaffats med en sådan metod som inte står till förfogande för en gränsbevakningsman.

Bestämmelserna om de befogenheter för förebyggande av brott som de polismän som hör till befälet och anhållningsberättigade polismän som avses i 5 kap. 7 § 1 mom. i polislagen har, ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän. Beslut om förtäckt inhämtande av information, kontrollerade leveranser samt användning av hemligt tvångsmedel och skyddande av hemligt inhämtande av information ska emellertid fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

43 b §

Anmälningsskyldighet i samband med brottsbekämpning

Gränsbevakningsväsendet ska underrätta polisen om att det vidtar åtgärder för att förebygga och utreda brott samt använder sådana hemliga metoder för inhämtande av information och sådana hemliga tvångsmedel som avses i 43 a §.

44 §

Överföring av förebyggande och utredning av brott till polisen eller Tullen

Om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen överför gränsbevakningsväsendet förebyggandet och utredningen av tullbrott enligt tullagen till Tullen och förebyggandet och utredningen av andra brott till polisen, om arten och omfattningen av ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet ska i det ärende som överförs trygga förebyggandet och utredningen till dess att överföringen har gjorts.

Den myndighet som förebyggandet och utredningen av ett brott överförs till ska ge gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i förebyggandet och utredningen även efter överföringen, om ärendet gäller riksgränsbrott eller ordnande av olaglig inresa och sådana brott som riktar sig mot friheten och är anknutna till detta eller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet eller kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet ska överföra utredningen av brottet till polisen, när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

45 §

Övervakning av användningen av hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel

Staben för gränsbevakningsväsendet samt de förvaltningsenheter inom gränsbevakningsväsendet som använder hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel övervakar det inhämtande av information och den användning av hemliga tvångsmedel som avses i detta kapitel.

I polislagen och tvångsmedelslagen finns bestämmelser om de berättelser om hemligt inhämtande av information och om hemliga tvångsmedel som ska avges till riksdagens justitieombudsman.

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål

— — — — —
Ett sådant beslut om försäljning av beslagttaget föremål som avses i 7 kap. 13 § 3 mom. i tvångsmedelslagen ska fattas av förvaltningsenhetens chef.

En förverkandepåföljd som avses i 38 § i lagen om verkställighet av böter ska verkställas av förvaltningsenheten.

49 §

Gränszon

— — — — —
Ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att på gränszonen tillåta att gränszonens bakre gräns märks ut på mark- eller vattenområdet på statens bekostnad samt att märkena underhålls. Till ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden ska betalas ersättning enligt gängse pris för skador och olägenheter som märkena medför.

50 a §

Gränsöppningar och gränszonens stråk

Ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att på statens bekostnad tillåta att

1) sådana träd och sådan annan växtlighet som stör sikten avlägsnas från gränsöppningen vid Finlands gräns,

2) sådana träd och sådan annan växtlighet som utgör hinder avlägsnas för det stråk på gränszonen och vid gränszonens bakre gräns som krävs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter,

3) sådana mindre konstruktioner uppförs som förutsatts för det stråk på gränszonen och vid gränszonens bakre gräns som krävs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter,

Rätten att avlägsna träd och annan växtlighet gäller inte på gårdsplaner och i trädgårdar. Ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden ska i god tid på förhand meddelas om avlägsnande av träd och annan växtlighet samt om anläggande av ett stråk.

För skada och olägenhet som orsakas av avlägsnande av träd och annan växtlighet samt av anläggande av stråk betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

53 §

Gränzonstillståndets giltighetstid och villkor

Gränzonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsele inom gränszonen som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

56 §

Behöriga myndigheter

Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen övervakar att bestämmelserna om gränzon följs.

Ärenden som gäller gränzonstillstånd och varningar avgörs av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller efter att myndigheten har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet.

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränzon

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränszonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passeras lagligt.

Gränzonstillstånd eller gränzonsanmälan krävs inte i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränszonen i samband med att riksgränsen passeras lagligt, eller vistelse på gränsvatten eller i en gränsöppning eller för innehav och användning av skjutvapen, skjutförnödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

60 §

Beslut som meddelas muntligen och ändringssökande

I brådskande fall kan ett sådant tillstånd som avses i 52 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkten beviljas muntligen. Ändring får inte sökas i ett beslut genom vilket en ansökan godkänns i sin helhet. Ett beslut som meddelats muntligen och i vilket ändring inte får sökas meddelas skriftligen endast på särskild begäran.

Andra beslut om gränzonstillstånd än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i för-

valtningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

61 §

Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet

På behandlingen av personer som berövats sin frihet tillämpas inom gränsbevakningsväsendet, om inte något annat föreskrivs nedan, bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

65 §

Säkerhetsvisitation

En gränsbevakningsman har i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. En gränsbevakningsman får i samband med tjänsteuppdrag kroppsvisitera en person för att hitta sådana föremål eller ämnen också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga gränsbevakningsmannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget.

I samband med frihetsbegränsande åtgärder kan en person kroppsvisiteras eller saker som personen för med sig kontrolleras också för att hitta dokument som behövs för identifiering av denne.

Farliga föremål och ämnen som avses i 1 mom. ska vid behov fråntas den visiterade. Också sådana föremål och ämnen ska fråntas den visiterade som det annars enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.

65 a §

Verkställande av säkerhetsvisitation

Säkerhetsvisitation verkställs manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

Visitationen får inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid visitationen ska iakttas den diskretion som förhållandena kräver.

66 §

Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som bestäms i denna lag eller någon annan lag har en gränsbevakningsman som fullgör en uppgift som föreskrivs i lag rätt att tillfälligt ta hand om skjutvapen, sprängämnen och andra farliga föremål, en del av eller ett tillbehör till ett föremål och andra farliga ämnen, om den som innehar dem med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinness tillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

I stället för ett helt föremål kan även en del av eller ett tillbehör till föremålet omhändertas, om en fara som avses i 1 mom. kan avvärjas genom att delen fråntas innehavaren.

Bestämmelser om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler finns i skjutvapenlagen.

66 a §

Hantering av omhändertagen egendom

Farliga föremål och ämnen som gränsbevakningsväsendet tagit om hand med stöd av 65 § 3 mom. eller 66 § 1 mom. ska återlämnas till innehavaren utan dröjsmål och senast inom 14 dygn, om inte en åtgärd som avses i 3 mom. eller i 7 kap. i tvångsmedelslagen vidtas redan före det. Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren, ska det överlämnas till polisen för åt-

gärder enligt 2 kap. 15 § i polislagen, enligt skjutvapenlagen eller någon annan lag.

En del av eller ett tillbehör till ett föremål som tagits om hand av gränsbevakningsväsendet med stöd av 66 § 2 mom. ska alltid återlämnas, om gränsbevakningsväsendet inte redan tidigare tagit om hand hela föremålet med stöd av 66 § 1 mom.

En sådan tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen får bestämma att ett föremål eller ämne av ringa värde ska förstöras.

Ägaren och innehavaren ska ges tillfälle att bli hörda före förstörelsen, om det inte är fråga om egendom av ringa värde. Över omhändertagandet och förstörelsen ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

67 §

Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden

I syfte att sörja för säkerheten och trygga ordningen eller skydda egendom kan säkerhetskontroller utföras vid gränsbevakningsväsendets ledningsstaber och i andra viktiga lokaler som gränsbevakningsväsendet har och på områden som gränsbevakningsväsendet besitter.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av chefen för den förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet som besitter lokalen eller området.

Vid en säkerhetskontroll kan alla fordon och personer som kommer till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som gränsbevakningsväsendet besitter kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. Chefen för förvaltningsenheten avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller ska ordnas.

En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan som är anställd hos gränsbevakningsväsendet eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (*säkerhetskontrollör*).

Säkerhetskontroller ska utföras så att de inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras eller skadar egendom.

68 §

Utförande av säkerhetskontroller

En säkerhetskontrollör har rätt att med hjälp av en metalldetektor eller någon annan liknande teknisk anordning eller ett tränat djur kontrollera ett fordon eller en person som önskar tillträde till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter samt saker som personen medför, för att utreda att sådana föremål eller ämnen inte medförs av personen eller i fordonet genom vilka säkerheten eller ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera fordon och de saker som en person medför.

Om det på grund av säkerhetskontroll eller annars finns grundad anledning att misstänka att en person för med sig sådana föremål eller ämnen som avses i 1 mom., kan personen kroppsvisiteras för att föremålen eller ämnena ska kunna hittas. Säkerhetskontrollören ska då vara av samma kön som den kroppsvisiterade.

69 §

Omhändertagande av föremål som påträffats vid en säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person ett i 68 § 1 mom. avsett föremål eller ämne som påträffats vid en kontroll eller på något annat sätt eller vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Fråntagna föremål och ämnen ska återlämnas till den kontrollerade när han eller hon avlägsnar sig från gränsbevakningsväsendets lokaler, om det inte finns något hinder för det enligt lag.

70 §

Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig säkerhetskontroll kan säkerhetskontrollören avlägsna personen och dennes fordon från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter.

För att avlägsna en person eller ett fordon från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter kan en säkerhetskontrollör använda sådana maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter. Någon annan än en gränsbevakningsman får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter, om inte något annat följer av annan lagstiftning.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet kan utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

73 a §

Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och gränsbevakningsmännens emblem

Den som uppsåtligt eller av grov oakt-samhet obehörigen använder gränsbevakningsväsendets emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller bildlig framställning, eller använder ett märke som är förvillande likt gränsbevakningsväsendets emblem, ska *för obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem* dömas till böter.

Den som uppsåtligt eller av grov oakt-samhet bryter mot förbudet i 23 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, ska *för obehörig användning av gränsbevakningsväsendets uniform* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som uppsåtligt eller av grov oakt-samhet bryter mot förbudet i 23 § 2 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, ska *för obehörig användning av gränsbevakningsmans emblem* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

77 §

Handräckning av gränsbevakningsväsendet

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan gränsbevakningsväsendet på begäran lämna statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet. Bestämmelser om bistånd som gränsbevakningsväsendet lämnar polisen och Tullen finns i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet är skyldigt att lämna räddningsmyndigheter, polisen, Tullen och försvarsmakten handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som gränsbevakningsväsendet har och som nämnda myndigheter vid den tidpunkten inte har tillgång till. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av gränsbevakningsväsendet.

Beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att sköta uppdraget. Beslut om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

77 a §

Handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen på havsområden

För att förhindra eller avbryta sådana brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av militära maktmedel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att under polisens ledning använda militära maktmedel när gränsbevakningsväsendet bistår polisen vid förhindrande eller avbrytande av terroristbrott i situationer som avses i 1 mom.

Med militära maktmedel avses sådan användning av beväpning som skaffats som krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag.

Maktmedlen ska vara försvarliga i förhållande till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, de resurser som står till förfogande och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Utomstående personers rättigheter och säkerhet måste beaktas särskilt. Föregående varning om att maktmedel kommer att användas bör om möjligt ges.

Polisen fattar beslut om användning av maktmedel enligt denna paragraf och leder användningen av dem. Maktmedlen får användas endast av en gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om användning av maktmedel finns i 2 kap. 17 § 3 mom. i polislagen. Bestämmelser om excess i

nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. i strafflagen. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

77 b §

Fattande av beslut om handräckning till polisen

I situationer som avses i 77 a § begär inrikesministeriet handräckning och beslut om att lämna handräckning fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Om det inte är möjligt att sammankalla statsrådet tillräckligt snabbt, får inrikesministeriet i brådskande fall som direkt och allvarligt äventyrar synnerligen viktiga samhällsfunktioner omedelbart besluta om att handräckning ska ges. Statsrådet och republikens president ska då utan dröjsmål underrättas om begäran och beslutet om att lämna handräckning. Statsrådet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med redan inledd handräckning.

Bestämmelser om tryggnad av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen.

77 c §

Ledning av handräckningssituation

Den som beslutar om handräckning ska i situationer enligt 77 a § avgöra handräckningsavdelningens storlek och utrustning.

Handräckningsavdelningen leds enligt anvisningar av den polisman som leder uppdragets utförande av en till dess chef förordnad gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Polisen beslutar när handräckning ska avbrytas och upphöra.

Polisen svarar för den allmänna ledning och samordning av parternas åtgärder som behövs för att handräckningen ska kunna utföras tryggt samt för arbetarskyddsarrangemangen.

Polisen ska i synnerhet se till att handräckningsavdelningens chef får tillräcklig information om handräckningssituationen, verksamhetsmiljön, situationens art och hur all-

varlig den är samt om eventuella risker i arbetet.

Gränsbevakningsväsendet svarar för att handräckningsavdelningens personal är yrkesskicklig och får handledning så att personalen känner till den materiel och utrustning den använder samt säkerhetsföreskrifterna som gäller den.

77 d §

Kostnaderna för handräckning

För kostnaderna för den handräckning som avses i 77 a § svarar den som ger handräckningen när handräckningen till polisen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om den nämnda handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid gränsbevakningsväsendet eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har gränsbevakningsväsendet rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd med den polisenhet som begärt handräckningen, beslutar den som ger handräckning om ersättningen.

78 §

Handräckning till gränsbevakningsväsendet

—————
Beslut om begäran om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att sköta uppdraget. Beslut om begäran om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anställningsberättigad tjänsteman.

80 §

Statens skadeståndsansvar

Person- och saksador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som gränsbevakningsväsendet vidtagit ska ersättas av statens medel.

Bestämmelserna i detta kapitel inskränker inte den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen (412/1974) eller någon annan lag.

80 a §

Den skadelidandes medverkan

Ersättning som avses i 80 § kan jämkas eller förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser väsentligen har medverkat till att skadan uppkommit.

80 b §

Anställdas ansvar

Bestämmelser om tjänstemäns och arbetstagares ersättningsansvar då de har orsakat skada och i fråga om deras skyldighet att till staten betala det som staten betalat i ersättning i enlighet med denna lag finns i 4 och 6 kap. i skadeståndslagen.

80 c §

Skadeutredning

En tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål göra anmälan hos sin chef om en person- eller sakskada som uppstått vid utförandet av ett tjänsteuppdrag, om skadan inte är att anses såsom ringa.

Vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som utfört tjänsteuppdraget ska det göras en utredning om hur den skada som avses i 1 mom. har orsakats. Vid utredningen ska det utredas bland annat under vilka omständigheter tjänsteuppdraget har utförts, lednings- och ansvarsförhållandena i samband med tjänsteuppdraget, skadans storlek samt i vilken mån den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser har medverkat till att skadan uppkommit. Utredningen görs av polisen, om det

inte är fråga om ett skadeärende som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende.

Den som skadats i samband med ett tjänsteuppdrag ska utan dröjsmål ges vård och vid behov ska läkarhjälp ordnas. Om en person uppger sig ha fått skador på grund av en gränsbevakningsmans åtgärd ska personen så snart som möjligt ges tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omedelbart är möjligt, av en ojävig person. Kostnaderna för vården och läkarhjälp ska betalas i förskott av statens medel.

80 d §

Betalning av ersättning

Beslut om ersättning för skador som avses i detta kapitel fattas av den förvaltningsenhet inom vars område tjänsteuppdraget eller huvuddelen av detta har utförts. Vid överföring av ett ersättningsärende till en annan förvaltningsenhet tillämpas det som föreskrivs i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning eller någon annanstans i lag eller i föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Ansökan om ersättning ska göras skriftligen inom sex månader från den dag då tjänsteuppdraget utfördes eller den ersättningsberättigade fick vetskap om skadan. Av särskilda skäl får ersättning sökas också senare.

En förvaltningsenhets beslut om ersättning får inte överklagas.

84 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser

1) om gripande av en person enligt 36 § 2 mom., 37 § och 71 § 2 mom., om omhändertagande av egendom enligt 28, 59, 66, 66 a

och 69 § samt om protokoll som ska upprättas eller andra anteckningar som ska göras i samband med kroppsvisitation enligt 28 §,

2) om utrustande av en gränsbevakningsman med maktmedels- och skyddsredskap och vid behov om en gränsbevakningsmans övriga utrustning,

3) vid behov om behandling av ett tillstånd- eller anmälningsärende enligt denna lag och om förfarandet vid anmälan och ansökan om tillstånd,

4) om den utbildning som krävs av den som förordnas till undersökningsledare vid gränsbevakningsväsendet.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser

1) om förfarandet vid förvaring av egendom som omhändertagits,

2) om förfarandet vid stoppande av fordon och användning av maktmedel,

3) om fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

4) vid behov om avspärrningsband och andra markeringar som enligt tvångsmedelslagen kan användas för att märka ut en byggnad, ett rum eller ett område som gränsbevakningsväsendet har stängt för att säkerställa utredningen av ett brott,

5) vid behov om förbudsskyltar och andra markeringar som kan användas för att märka ut sådana lokaler, områden och övningar som avses i 71 § och den gränsszon som avses i 7 kap.,

6) vid behov om tekniska förfaranden när det gäller säkerhetskontrollåtgärder vid gränsbevakningsväsendets objekt eller områden, och om det praktiska ordnandet av säkerhetskontroll,

7) vid behov om innehållet i en begäran om handräckning enligt 77 a §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 24 § 2 mom. som följer:

24 §

Tjänstetecken

Bestämmelser om skyldigheten att medföra
tjänstetecknet samt att på begäran visa upp
det finns i 8 a § i gränsbevakningslagen.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) den svenska språkdräkten i 9 § 1 mom. och det inledande stycket i 3 mom., 9 § 3 mom. 2 punkten, 19 § 2 mom., 21 § samt den finska språkdräkten i 46 § 2 mom.,
av dem den svenska språkdräkten i de inledande styckena i 9 § 1 och 3 mom. och 9 § 3 mom. 2 punkten sådana de lyder i lag 1230/2013 samt 19 § 2 mom. sådant det lyder i lag 689/2009 och
fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

9 §

Registret för övervakningsärenden

Registret för övervakningsärenden kan innehålla uppgifter som måste behandlas för att de åligganden som avses i 1 kap. 1 § 1 mom.

i polislagen och som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag ska kunna utföras.

_____ I registret får även andra behövliga uppgifter som inhämtats för utförande av de i 1 kap.

1 § 1 mom. i polislagen avsedda åligganden som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

2) bilduppgifter som är nödvändiga för identifiering enligt 31 § i gränsbevakningslagen av personer som ska gripas för förebyggande eller utredning av brott på vilka kan följa fängelsestraff eller för väckande av åtal eller för verkställande av fängelsestraff (*uppgifter för automatisk identifiering*),

19 §

Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen

Föraren av ett fordon som anländer till eller avgår från Finland och passerar den yttre gränsen ska till gränskontrollmyndigheten vid in- respektive utresestället lämna uppgifter om personerna i fordonet. Befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare ska till gränskontrollmyndigheten vid in- eller utresestället lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller i övrigt uppgift om trafikmedlets personal och passagerare samt övriga personer i trafikmedlet (*passagerar- och besättningsförteckning*), om inte uppgifterna redan har lämnats med stöd av 20 eller 20 a §. Uppgifterna kan lämnas genom teknisk anslutning.

20 a §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik

En fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesmässig transport av personer eller varor sjövägen eller per järnväg ska lämna de uppgifter om passagerare och besättning som avses i 19 § 2 och 3 mom. till gränskontrollmyndigheten före ankomsten till gränskontrollen.

I tågtrafik ska uppgifterna lämnas senast när tåget har avgått från den sista station där passagerare stigit ombord på tåget. På skyldigheten att i fartygstrafik lämna förhandsuppgifter tillämpas bestämmelserna i kodexen om Schengengränserna samt andra bestämmelser och föreskrifter.

21 §

Påföljder för transportörer

Bestämmelser om den påföljdsavgift för åsidosättande av skyldigheten enligt 20 och 20 a § som tas ut av en transportör finns i 179 § i utlänningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 20 a § tillämpas dock inte innan sex månader har förflutit från lagens ikraftträdande.

4.

Lag**om ändring av sjöräddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjöräddningslagen (1145/2001) 2 § 13 och 17 punkten, 4 § 1 mom. och 2 mom. 5 punkten, 13 § 1 mom., 14 § 2 mom. 2, 3, 10 och 11 punkten, 21 § 2 mom. samt 22 och 23 §, av dem 2 § 13 och 17 punkten, 4 § 1 mom. och 2 mom. 5 punkten, 14 § 2 mom. 2 och 3 punkten och 21 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1660/2009 och 23 § sådan den lyder i lag 380/2011, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 1660/2009, en ny 18 punkt, till 14 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 1660/2009, en ny 12 punkt samt till lagen en ny 25 a § som följer:

2 §

Begrepp och definitioner

I denna lag avses med

13) *akutvårdstjänst* den helhet i vilken ingår brådsakande vård i första hand utanför en hälso- och sjukvårdsinrättning, av en patient som plötsligt insjuknat eller skadats och vid behov transport av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,

17) *COSPAS-SARSAT-systemet* ett internationellt satellitsystem för efterspaning och räddning som via satellit förmedlar nödmeddelanden från sjöfartens eller luftfartens nödsändare eller från privata nödsändare,

18) *räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss (Maritime Incidence Response Group, MIRG)* en specialstyrka som består av personal från räddningsväsendet som har specialutbildning och specialutrustning för särskilda situationer inom sjöräddningstjänsten.

4 §

Övriga myndigheter och aktörer som deltar i sjöräddning

Nödcentralsverket, Meteorologiska institutet, det lokala räddningsväsendet som avses i räddningslagen (379/2011), Trafiksäkerhetsverket, Trafikverket, polisen, försvarsmak-

ten, social- och hälsovårdsmyndigheterna, Tullen och miljömyndigheterna (*övriga sjöräddningsmyndigheter*) är utöver gränsbevakningsväsendet skyldiga att utan ersättning delta i uppgifter inom sjöräddningstjänsten, om det är motiverat med tanke på de uppgifter som ingår i deras verksamhetsområden eller om det är nödvändigt med beaktande av hur allvarligt det kritiska läget är eller dess särskilda karaktär, och utförandet av uppgiften inte avsevärt äventyrar myndighetens utförande av någon annan viktig lagstadgad uppgift.

De övriga sjöräddningsmyndigheterna har följande uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

5) det lokala räddningsväsendet, polisen och Tullen deltar i efterspanings- och räddningsverksamheten genom att ställa personal och materiel till förfogande; det lokala räddningsväsendet deltar i den specialutbildade insatsstyrkan till sjöss om det regionala räddningsväsendet och gränsbevakningsväsendet särskilt har avtalat om detta,

13 §

Uppgifter i sjöräddningsregistret

I syfte att upprätthålla sjöräddningstjänstens aktionsberedskap kan i sjöräddningsregistret föras in beredskaps-, identifierings- och kontaktuppgifter för personer som är beredda att sköta uppgifter inom sjöräddningstjänsten samt identifieringsuppgifter för sjö-

fartens och luftfartens nödsändare och för privata nödsändare och de kontaktuppgifter som innehavarna meddelat med tanke på olyckor.

14 §

Rätt att få uppgifter av myndigheter

Gränsbevakningsväsendet har rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få följande uppgifter som behövs för planeringen av sjöräddningstjänstens beredskap samt i kritiska lägen för att utföra uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

2) uppgifter om nödmeddelanden och kritiska lägen ur nödcentralsdatasystemet, inbegripet polisens uppdragsregister, behövliga uppgifter med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet samt beredskaps- och positionsuppgifter om de myndighetsenheter som är verksamma till havs,

3) uppgifter om luftfartyg samt ägare och innehavare av luftfartyg ur luftfartygsregistret som förs av Trafiksäkerhetsverket och registret över luftfartens automatiska nödradiosändare som förs av en leverantör av flygtrafikledningstjänster,

10) uppgifter om fartygs- och godstrafiken ur Tullens datasystem samt behövliga uppgifter med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet,

11) de uppgifter från Befolkningsregistercentralen som avses i 13–17 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009),

12) behövliga uppgifter ur polisens personregister med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet.

21 §

Arvoden och ersättningar

För arbetsredskap, kläder och utrustning som har skadats eller förkommit i en uppgift

inom sjöräddningstjänsten betalas ersättning av statens medel till den som

1) med stöd av skyldigheten enligt 10 § 2 mom. har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ,

2) med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå i uppgifter inom sjöräddningstjänsten,

3) med stöd av 6 § 2 mom. deltar i uppgifter inom sjöräddningstjänsten som medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning,

4) deltar i en sjöräddningsövning som leds av gränsbevakningsväsendet.

22 §

Ansökan om arvode och ersättning

Arvode och ersättning som avses i 21 § ska sökas hos gränsbevakningsväsendet inom tre månader efter det att grunden för arvodet eller ersättningen uppstod. Ett villkor för utbetalning av ersättning för skadad, förkommen eller förstörd egendom är att skadan eller förlusten genast har anmälts till sjöräddningsledaren eller ledaren för sjöräddningsövningen.

23 §

Ersättning för olycksfall

För olycksfall som har drabbat någon i en uppgift inom sjöräddningstjänsten betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom, till den del den skadelidande inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag. Rätt att få ersättning har den som

1) med stöd av skyldigheten enligt 10 § 2 mom. har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ,

2) med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå i uppgifter inom sjöräddningstjänsten,

3) med stöd av 6 § 2 mom. deltar i uppgifter inom sjöräddningstjänsten som medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning,

4) deltar i en sjöräddningsövning som leds av gränsbevakningsväsendet.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökande av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), yrkes-sjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

25 a §

Överklagande av tillståndsärenden som gäller användning av nödsignaler

Beslut enligt 25 § 2 mom. om att ge tillstånd att använda nödsignaler får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 2 kap. 17 och 21 § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen (872/2011) 2 kap. 17 § 4 mom. och 21 § 1 mom. som följer:

2 kap.

21 §

Allmänna befogenheter*Gränskontroll och tullåtgärder*

17 §

Användning av maktmedel

Polisen har rätt att med försvarsmaktens bistånd samt på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon med gränsbevakningsväsendets bistånd använda militära maktmedel för att förhindra eller avbryta ett terroristbrott enligt vad som föreskrivs i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980) och i 77 a—77 d § i gränsbevakningslagen (578/2005).

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 14 a § i tullagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen (1466/1994) 14 a §, sådan den lyder i lag 961/2012, som följer:

14 a §

En tullman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28, 28 a, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Dessutom har Tullen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptag-

ningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 174 § 2 mom., 179 §, 181 § 1 mom., 182 § 2 mom.
samt 185 § 2 mom.,
sådana de lyder, 174 § 2 mom., 179 §, 182 § 2 mom. och 185 § 2 mom. i lag 581/2005 samt
181 § 1 mom. i lag 1261/2013, som följer:

174 §

Anmälnings- och övervakningsskyldighet för fordonsförare och transportörer

Bestämmelser om anmälningskyldighet
för fordonförare och transportörer finns i 19,
20 och 20 a § i lagen om behandling av per-
sonuppgifter vid gränsbevakningsväsendet
(579/2005).

179 §

Påföljdsavgift för transportör

Av en transportör som bryter mot den kon-
trollskyldighet som föreskrivs i 173 § eller
den skyldighet att lämna uppgifter som avses
i 20 eller 20 a § i lagen om behandling av
personuppgifter vid gränsbevakningsväsen-
det tas det ut en påföljdsavgift (*påföljdsavgift
för transportör*). Avgiften för brott mot 173 §
är 3 000 euro per person som transporterats.
Avgiften för brott mot 20 och 20 a § i lagen
om behandling av personuppgifter vid gräns-
bevakningsväsendet är 3 000 euro för varje
sådan resa för vilken uppgifter om passagera-
re inte meddelats eller för vilken bristfälliga
eller felaktiga uppgifter meddelats.

Påföljdsavgift för transportör tas inte ut,
om

1) transportören visar att han iakttagit skyl-
digheten att försäkra sig om att utlänningen
vid medtagandet för transport haft ett sådant
resedokument samt ett sådant visum eller up-
pehållstillstånd som krävs,

2) det resedokument, visum eller uppe-
hållstillstånd som krävs har visat sig vara för-

falskat och förfalskningen inte har kunnat ur-
skiljas klart,

3) transporten av en person utan ett sådant
resedokument, visum eller uppehållstillstånd
som krävs eller felet i fråga om de uppgifter
som ska lämnas om passagerare i flygtrafik
eller yrkesmässig fartygs- eller tågtrafik har
berott på ouppmärksamhet som med beak-
tande av samtliga omständigheter är ursäkt-
lig,

4) om det i övrigt, med hänsyn till omstän-
digheterna, skulle vara oskäligt att ta ut en
avgift.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten till-
lämpas inte när det tas ut en avgift för brott
mot 20 och 20 a § i lagen om behandling av
personuppgifter vid gränsbevakningsväsen-
det.

En påföljdsavgift för transportör får inte tas
ut av den som är misstänkt för samma gär-
ning i en förundersökning eller åtalsprövning
eller i ett brottmål som behandlas vid en
domstol. Påföljdsavgift får inte heller tas ut
av den som genom en lagakraftvunnen dom
har dömts till straff för samma gärning.

181 §

Uttag av påföljdsavgift för transportör

Påföljdsavgiften för transportör tas ut i
samband med gränskontrollen av kommen-
dören eller biträdande kommandören för den
gräns- eller sjöbevakningssektion eller che-
fen för den gräns- eller sjöbyrå inom vars
verksamhetsområde överträdelsen av 173 § i
denna lag eller 20 eller 20 a § i lagen om be-
handling av personuppgifter vid gränsbevak-
ningsväsendet har konstaterats. Om polisen

har varit gränskontrollmyndighet, tas påföljdsavgiften för transportör ut av en polisman som hör till befälet vid polisinrättningen. Om Tullen har varit gränskontrollmyndighet, tas påföljdsavgiften för transportör ut av en till uppgiften förordnad tullman i överordnad ställning vid verksamhetsenheten vid den ansvariga enheten vid Tullen.

182 §

Avlyftande av påföljdsavgift för transportör

Bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten gäller inte en påföljdsavgift som tas ut för brott mot

20 eller 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

185 §

Utlänningsförseelse

För utlänningsförseelse döms även den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 174 eller 175 § i denna lag eller 19 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 179 § 1 mom. träder dock i kraft först den 20 .

8.

Lag

om ändring av 38 och 42 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 38 § 3 mom. och 42 § 1 mom., av dem 42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 816/2011, som följer:

38 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd

I fråga om verkställighet av en förverkandepåföljd som bestämts i ett tullbrottmål och i ett brottmål som gränsbevakningsväsendet utreder gäller dessutom vad som bestäms särskilt om dem.

42 §

Bestämmande över egendom som dömts förverkad

Polisstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinrättningen rätt att förordna om åtgärder. Tullen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål och staben för gränsbevakningsväsendet om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i brottmål som gränsbevakningsväsendet utreder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen (267/1981) 48 § 5 mom., sådant det lyder i lag 527/2005, samt
fogas till lagen en ny 96 b § som följer:

48 §

Undantagsstadganden

En polisman, en tullman och en gränsbevakningsman har i observationsuppgifter och vid tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild

försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

96 b §

Tillsyn över användningen av terrängfordon

En gränsbevakningsman och en tullman har i tjänsteutövning som hänför sig till trafikövervakning samma rätt som polisen att övervaka användningen av terrängfordon enligt 91 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 januari 2014

Vid förhinder för statsministern, utrikesminister

ERKKI TUOMIOJA

Inrikesminister Päivi Räsänen

1.

Lag**om ändring av gränsbevakningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 3, 5—8, 11, 12, 15, 15 a, 15 b, 16 och 21 §, 22 § 3 mom., den finska språkdiräkten i 23 § 2 mom., 24 §, rubriken för 26 §, 27 §, det inledande stycket och 9 punkten i 28 § 1 mom. samt 3 och 4 mom., 29 §, rubriken för 30 §, 31—33, 37 och 38 §, den finska språkdiräkten i 40 §, 41, 42 och 44 §, 53 § 2 mom., 56 § 1 och 3 mom., 58 och 60 §, 61 § 1 mom., 65—70 §, 71 § 1 mom., 77 §, 78 § 2 mom., 80 §, den finska språkdiräkten i 83 § samt 84 §,

av dem 12, 15, 15 a och 15 b §, det inledande stycket i 28 § 1 mom., 28 § 3 och 4 mom., samt 31 och 38 § sådana de lyder i lag 478/2010, 21 och 84 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 688/2009, 28 § 1 mom. 9 punkten och 32 § sådana de lyder i lag 875/2011, 41 § sådan den lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, 42 och 66 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 875/2011, 61 § 1 mom. sådant det lyder i lag 843/2006, 77 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 688/2009 och 1150/2010 och 78 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1150/2010, samt

fogas till lagen nya 7 a, 7 b och 8 a §, till 26 § ett nytt 3 mom., till 28 § 1 mom., sådant det lyder i lagarna 478/2010 och 875/2011, nya 10 och 11 punkter, till lagen en ny 28 a §, till 30 § ett nytt 2 mom., till lagen nya 30 a och 34 a §, till 35 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 554/2007, ett nytt 4 mom., till lagen nya 35 b—35 d, 43 a och 43 b §, till lagen en ny 45 §, i stället för den 45 § som upphävts genom lag 688/2009, till 47 a §, sådan den lyder i lag 1151/2013, nya 2 och 3 mom., till 49 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 50 a, 65 a, 66 a, 73 a, 77 a—77 d samt 80 a—80 d § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Gränsbevakningsväsendets säkerhets- och tillsynsverksamhet

Målet för gränsbevakningsväsendets verksamhet är att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter för att upprätthålla gränssäkerheten.

Gränsbevakningsväsendet utför i samarbete med andra myndigheter tillsynsuppgifter om vilka det föreskrivs särskilt och vidtar åtgärder för förebyggande och utredning av brott och väckande av åtal.

Gränsbevakningsväsendet utför polisuppgifter, tulluppgifter och efterspanings- och räddningsuppgifter och deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för

Föreslagen lydelse

3 §

Gränsbevakningsväsendets uppgifter

Gränsbevakningsväsendets uppgift är att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter *samt med organisationer och invånare* för att upprätthålla gränssäkerheten.

I samarbete med andra myndigheter utför gränsbevakningsväsendet tillsynsuppgifter *som anges* särskilt *samt* vidtar åtgärder för förebyggande, *avslöjande* och utredning av brott *samt förande av brott till åtalsprövning*.

Gränsbevakningsväsendet utför polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter och *prehospital akutsjukvård samt* deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen.

inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen.

5 §

5 §

*Utförande av uppgifter och angelägenhetsordning**Utförande av uppgifter och **uppgifternas viktighetsordning***

Gränsbevakningsväsendet skall utföra sina uppgifter *på ett så* effektivt och ändamålsenligt *sätt som möjligt*. När förhållandena kräver det skall uppgifterna ställas i angelägenhetsordning.

Gränsbevakningsväsendet *ska* utföra sina uppgifter effektivt och ändamålsenligt. När förhållandena kräver det *ska* uppgifterna ställas i viktighetsordning.

6 §

6 §

*Krav på saklighet, opartiskhet och försonlighet****Principerna om saklighet, opartiskhet och försonlighet***

Uppgifterna skall fullgöras sakligt och opartiskt och så att de främjar försonlighet och likvärdigt bemötande.

Uppgifterna *ska* utföras sakligt och opartiskt *samt med främjande av likabehandling och försonlighet*. Gränsbevakningsväsendet *ska i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar sträva efter att upprätthålla gränssäkerheten*.

7 §

7 §

*Proportionalitetskrav****Proportionalitetsprincipen***

Gränsbevakningsväsendet får inte göra större ingrepp i någons rättigheter och åtgärderna får inte medföra större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att en uppgift skall kunna fullgöras. Åtgärderna för att fullgöra gränsbevakningsväsendets uppgifter skall vara motiverade i förhållande till hur viktig och brådskande uppgiften är samt till övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

Åtgärderna *ska kunna försvaras i förhållande till hur viktigt, farligt och brådskande uppdraget är, det mål som eftersträvas samt uppträdande, ålder, hälsa och andra motsvarande omständigheter som gäller den person som är föremål för åtgärden och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen*.

(nu)

7 a §

Principen om minsta olägenhet

Man får inte ingripa i någons rättigheter i större utsträckning och ingen får orsakas större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att utföra uppdraget.

(nu)

7 b §

*Principen om ändamålsbundenhet**Befogenheter får utövas endast i föreskrivna syften.*

8 §

8 §

*Meddelande av grunden för en åtgärd**Meddelande av grunden för en åtgärd*

Om en person blir föremål för åtgärder som riktar sig mot hans eller hennes frihet, skall personen i fråga eller hans eller hennes företrädare av en gränsbevakningsman upplysas om vad åtgärden grundar sig på, om detta inte är omöjligt på grund av personens tillstånd eller den rådande situationen.

Om inte något annat bestäms i denna eller någon annan lag, har även den som blir föremål för andra åtgärder än sådana som riktar sig mot hans eller hennes frihet, eller personens företrädare, rätt att få veta vad en åtgärd som berör hans eller hennes rättigheter grundar sig på, så snart detta är möjligt utan att åtgärden äventyras.

Grunderna för en frihetsbegränsande åtgärd ska meddelas den som är föremål för åtgärden eller hans eller hennes företrädare så snart detta är möjligt med beaktande av personens tillstånd och övriga omständigheter.

Om inte något annat föreskrivs i lag har också en person som utsätts för andra än frihetsbegränsande åtgärder eller en företrädare för denne rätt att bli informerad om grunderna för en åtgärd så snart detta är möjligt utan att åtgärden äventyras.

(nu)

8 a §

Skyldighet att ange ställning som gränsbevakningsman samt identifiering av gränsbevakningsmän

En gränsbevakningsman ska vid tjänsteutövning medföra ett tjänstetecken enligt 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. En gränsbevakningsman ska vid behov presentera sig som gränsbevakningsman för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstetecken, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras.

Gränsbevakningsväsendet ska se till att en gränsbevakningsman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras.

11 §

11 §

Samordning av de principer som skall iakttas i gränsbevakningsväsendets uppgifter

Respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Om inte något annat bestäms någon annan-

En gränsbevakningsman ska respektera de

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

stans skall av de likvärdiga åtgärder som finns att tillgå för fullgörande av en uppgift i första hand väljas den som bäst garanterar att de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och när han eller hon utövar sina befogenheter välja det motiverbara alternativ som bäst tillgodoser dessa rättigheter.

12 §

12 §

*Gränsövergångsställen**Gränsövergångsställen*

Bestämmelser om hamnar, järnvägsstationer och andra platser eller områden som fungerar som gränsövergångsställen och om gränsövergångsställenas öppettider samt om fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet ska se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artikel 4.1 punkt 2 och artikel 34.1 punkt b i kodexen om Schengengränserna anmäls till Europeiska kommissionen.

Bestämmelser om hamnar, järnvägsstationer och andra platser eller områden som fungerar som gränsövergångsställen och om gränsövergångsställenas öppettider samt om fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet ska se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artikel 4.1 *led* 2 och artikel 34.1 b i kodexen om Schengengränserna lämnas till Europeiska kommissionen.

15 §

15 §

*Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna**Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna*

Beslut om sådant tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna som avses i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende, beslutar inrikesministeriet om behövliga åtgärder tills statsrådet avgör frågan.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

Statsrådet beslutar om sådant tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna som avses i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende, beslutar inrikesministeriet om de behövliga åtgärderna innan frågan avgörs av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, Tullen och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

15 a §

Begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att framställa en begäran till Gränsförvaltningsbyrån om utplacering av en snabb gränsinsatsenhet enligt artikel 8a i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan *förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå*, fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid ovillkorligen förutsätter att begäran framställs utan dröjsmål, får inrikesministern framställa begäran innan frågan avgörs av statsrådet.

15 b §

Deltagande i snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till Gränsförvaltningsbyråns förfogande i snabba gränsinsatsenheter i enlighet med artikel 8d. punkt 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå och om att tillhandahålla tekniskt bistånd fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den nationella kvot som fastställts av inrikesministern.

16 §

Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe

Statsrådet kan besluta att ett gränsövergångsställe skall stängas för en viss tid eller tills vidare, om stängningen är nödvändig för avvärjande av ett allvarligt hot som riktas mot den allmänna ordningen, den nationella säkerheten eller folkhälsan. Inrikesministeriet beslutar om nödvändiga omedelbara åtgärder tills statsrådet avgör frågan.

Stängningen av ett gränsövergångsställe får inte utgöra ett hinder för finska medborgares rätt att komma in i landet eller vars och ens

15 a §

*Begäran om utplacering av **europeiska gränskontrollenheter***

Beslut om att framställa en begäran till *den europeiska gränsförvaltningsbyrån* om utplacering av en *europeisk gränskontrollenhet* enligt artikel 8 a i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan *förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå*, fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid ovillkorligen förutsätter att begäran framställs utan dröjsmål, får inrikesministern framställa begäran innan frågan avgörs av statsrådet.

15 b §

*Deltagande i **europeiska gränskontrollenheter***

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till Gränsförvaltningsbyråns förfogande *för europeiska gränskontrollenheter* i enlighet med artikel 8 d punkt 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå och om att tillhandahålla tekniskt bistånd fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den nationella kvot som fastställts av inrikesministern.

16 §

Tillfällig stängning av ett gränsövergångsställe

Statsrådet kan besluta att ett gränsövergångsställe *ska* stängas för viss tid eller tills vidare, om stängningen är nödvändig för *att avvärja* ett allvarligt hot som riktas mot den allmänna ordningen, den nationella säkerheten eller folkhälsan. Inrikesministeriet beslutar om nödvändiga omedelbara åtgärder *innan frågan avgörs av statsrådet*.

Stängningen av ett gränsövergångsställe får inte utgöra ett hinder för finska medborgares rätt att komma in i landet eller vars och ens

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

rätt att lämna landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av gemenskapslagstiftningen om fri rörlighet eller vars och ens rätt att få internationellt skydd.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller stängning av ett gränsövergångsställe utan dröjsmål skall behandlas hos polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet samt om hur Europeiska unionens behöriga institutioner och andra stater skall underrättas om saken.

21 §

Brådskanie polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till be-fälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskanie polisuppgifter som behövs för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som avses i 2 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon sköta en i 1 mom. nämnd uppgift även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen skall utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman skall på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Bestämmelser om handräckning finns i 77 § i denna lag.

rätt att lämna landet eller kränka rättigheterna för personer som omfattas av *Europeiska unionens* lagstiftning om fri rörlighet eller vars och ens rätt *till* internationellt skydd.

Närmare bestämmelser om hur en fråga som gäller stängning av ett gränsövergångsställe *ska behandlas* utan dröjsmål hos polisen, *Tullen* och gränsbevakningsväsendet samt om hur Europeiska unionens behöriga institutioner och andra stater *ska* underrättas om saken utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §

Polisåtgärder för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till be-fälet kan gränsbevakningsväsendet i ett enskilt fall sköta sådana brådskanie polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet som avses i 2 och 3 kap. i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon *vidta en åtgärd enligt* 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen *ska* utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman *ska* på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen på patrulleringsområdet i en uppgift som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet under polisens ledning utföra nödvändiga polisåtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Bestämmelser om handräckning finns i 77 och 77 a—77 d §.

24 §

Tulluppgifter

Vid sidan av tullverket sköter också gränsbevakningsväsendet tullövervakning och därmed sammanhängande förberedande tullåtgärder vid riksgränsen och vid de gränsövergångsställen där tullverket inte har ordnat tullövervakning.

På begäran av en tullman som tillhör befälet kan gränsbevakningsväsendet sköta tullövervakning som avser personers in- och utresa även vid ett gränsövergångsställe där tullverket i övrigt sköter tullövervakningen. En gränsbevakningsman kan på en tullmans begäran delta i genomförandet av en enskild tullåtgärd.

26 §

Deltagande i räddningsverksamhet och sjuktransporter

27 §

Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa

Bestämmelserna om förundersökning och polisundersökning skall i tillämpliga delar iakttas vid gränsbevakningsväsendets utredning av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlänning ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd. Detsamma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning av gränstilldragelser (FördrS 32/1960).

Om utredningen avser klarläggandet av en omständighet som har samband med en persons rättigheter eller skyldigheter, gäller i

24 §

Tulluppgifter

Vid sidan av *Tullen* sköter också gränsbevakningsväsendet tullövervakning och därmed sammanhängande förberedande tullåtgärder vid riksgränsen och vid de gränsövergångsställen där *Tullen* inte har ordnat tullövervakning.

På begäran av en *behörig* tullman kan gränsbevakningsväsendet sköta tullövervakning som avser personers in- och utresa även vid ett gränsövergångsställe där *Tullen* i övrigt sköter tullövervakningen. En gränsbevakningsman kan på en tullmans begäran delta i genomförandet av en enskild tullåtgärd.

26 §

Deltagande i räddningsverksamhet, sjuktransporter och prehospital akutsjukvård

Gränsbevakningsväsendet kan delta i sådan prehospital akutsjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) enligt vad som särskilt avtalas.

27 §

Utredning av gränstilldragelser samt förutsättningar för in- och utresa

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § 1 och 2 mom. i *polislagen om genomsökning för att få tag på en person som ska hämtas till, polisundersökning, om avspärrning av platser och områden för att trygga polisundersökning i 2 kap. 8 § 1 och 4 mom. och om polisundersökning i 6 kap. i den lagen ska iakttas vid gränsbevakningsväsendets utredning av förutsättningarna för en utlännings inresa, vistelse i landet och utresa och för avlägsnande av en utlänning ur landet samt identiteten, inresan och resrutten i fråga om en person som söker internationellt skydd. Detsamma gäller även utredning av en sådan gränstilldragelse som avses i överenskommelsen angående ordningen på gränsen mellan Finland och Sovjetunionen och ordningen för utredning*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

fråga om personens ställning bestämmelserna om part vid förundersökning. En part och partens lagliga företrädare och ombud skall hålla sig till sanningen när de redogör för den sak som undersöks och när de besvarar frågor, om inte undersökningen görs för utredning av om en person skall dömas till straff eller en med straff jämförbar påföljd. Den person som är föremål för undersökningen är skyldig att vara närvarande vid undersökningen högst 12 timmar åt gången.

av gränstilldragelser (FördrS 32/1960).

Den person som är föremål för undersökningen är skyldig att vara närvarande vid undersökningen högst 12 timmar åt gången.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 kap. 3 § 2 mom. och 6 kap. 4 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad.

28 §

28 §

*Befogenheter i fråga om gränskontroll**Befogenheter i fråga om gränskontroll*

Utöver vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag har en gränsbevakningsman för att genomföra gränskontroller, in- och utresekontroller och gränsövervakning enligt koden om Schengengränserna rätt att utan brottsmisstanke

Utöver vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag har en gränsbevakningsman, för att genomföra gränskontroller enligt koden om Schengengränserna, rätt att utan brottsmisstanke

9) företa kroppsvisitation med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten, 31 och 33 § i tvångsmedelslagen.

9) företa kroppsvisitation för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter med iakttagande av bestämmelserna i 8 kap. 30 § 1 punkten och 33 § i tvångsmedelslagen,

10) fotografera personer,

11) i personregister registrera uppgifter som fåtts i samband med gränskontroll enligt vad som föreskrivs i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället beslutar om hindrandet av den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon medan in- eller utresekontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför in- eller utresekontrollen förhindra den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt omhändertaga föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen ska i sådana fall

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad beslutar om hindrandet av den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon enligt 28 § 1 mom. 1 och 2 punkten medan in- eller utresekontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför in- eller utresekontrollen hindra den som ska kontrolleras från att av-

utan dröjsmål överföra ärendet för avgörande till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället.

Att en person som har för avsikt att passera gränsen avstår från att göra det hindrar inte att in- eller utresekontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte är i besittning av föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att inneha eller att föra över gränsen. *In- och utresekontrollen avbryts, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga på grund av att ett hinder för passerande av gränsen framkommit eller av någon annan därmed jämförbar orsak.*

(nu)

lägsna sig samt omhänderta föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen ska i sådana fall utan dröjsmål överföra ärendet för avgörande till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället *eller till en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad.*

Att en person som har för avsikt att passera gränsen avstår från att göra det hindrar inte att in- eller utresekontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte *medför* föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att inneha eller att föra över gränsen.

28 a §

Kroppsvisitation vid gränskontroll

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe eller en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad beslutar om kroppsvisitation enligt 28 § 1 mom. 9 punkten. En gränsbevakningsman som utför in- eller utresekontroll kan dock besluta om kroppsvisitation som riktas mot en persons ytterkläder eller personens medhavda bagage eller som utförs manuellt eller med en teknisk anordning.

Kroppsvisitationer ska registreras i gränsbevakningsväsendets register för övervakningsärenden enligt 9 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Ett protokoll med en tillräckligt noggrann redogörelse för förrättingens gång, ska dessutom upprättas över sådan kroppsvisitation som utförs med stöd av de befogenheter som innehas av den som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad. Den som kroppsvisiterats ska på begäran ges en kopia av protokollet.

31 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränssonen ska ges genom lämplig skyltning.

30 §

Rätt till övervakningsutrymmen

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt på ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränssonen ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakning som avses i 1 mom. i gränssonen samt vid gränsövergångsställen och deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränssonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområdet.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

30 §

Organisering av och trafiken på ett gränsövergångsställe

En näringsidkare ska senast fyra månader innan gränsövergångstrafik inleds meddela gränsbevakningsväsendet om att trafik kommer att inledas. Nya rutter och turer ska meddelas senast två månader innan trafiken inleds.

(nu)

30 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe

En gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad har rätt att för att underlätta gränstrafikens och gränskontrollernas smidighet styra passagerare och trafikmedlens personal i fråga om hur de rör sig, genom att ange nödvändiga leder från trafikmedlet eller den yttre gränsen till den plats där gränskontrollen sker samt genom tidsmässiga begränsningar för vistelse.

29 §

31 §

Automatisk identifiering vid ett gränsövergångsställe

Användning av bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet har rätt att använda bilder och ljud som genereras vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe för automatisk identifiering av personer som enligt efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet skall delges stämning, gripas, anhållas, tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna samt för att förhindra, avbryta och avslöja brott som utreds av gränsbevakningsväsendet. Automatisk identifiering får dock inte ske på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats, eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om automatisk identifiering skall ges genom lämplig skyltning.

För automatisk identifiering av personer som enligt efterlysning som har utfärdats av en behörig myndighet ska delges stämning, gripas, anhållas, tas i förvar, häktas eller tas under observation av myndigheterna har gränsbevakningsväsendet rätt att på ett gränsövergångsställe använda bild- och ljudupptagningar som skapas vid teknisk övervakning.

32 §

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe

I fråga om en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder vid ett gränsövergångsställe för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet gäller vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och

På en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder på ett gränsövergångsställe för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 2, 5 och 6

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §, 8 § 1 mom. och 10 § i polislagen. Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som tillhör befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en anhållningsberättigad tjänsteman och på en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe.

§, 8 § 1 mom. *samt* 10 § i polislagen. Bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 mom. i polislagen om polismän som *hör till* befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på *en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad*.

33 §

33 §

*En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppgifter**En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppgifter*

I sådana brådskande polisuppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som avses i 21 § och för avvärjande av i 22 § avsedda brott som begås i terroristiskt syfte, för skötsel av särskilda situationer samt i fråga om sådana uppgifter som avses i lagen om sjöfartsskydd och som ankommer på gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som fastställts för polismän i 2 kap. i polislagen, om inte en polisman som tillhör befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

I sådana polisuppgifter för *att upprätthålla* allmän ordning och säkerhet som avses i 21 § och för *förhindrande* av i 22 § avsedda brott som begås i terroristiskt syfte, för skötsel av särskilda situationer samt i fråga om sådana uppgifter som avses i lagen om sjöfartsskydd och som *ska skötas av* gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som *föreskrivs* för polismän i 2 och 3 kap. i polislagen, om inte en polisman som *hör till* befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 2 kap. 6 § 3 mom. och 2 kap. 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad.

(nu)

34 a §

En gränsbevakningsmans befogenheter i säkerhetsuppgifter

En gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning enligt 23 § 2 mom. får utföra säkerhetsuppgifter som avses i 23 § med de befogenheter som anges i 2—3 mom. om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Gränsbevakningsväsendet ska på förhand meddela polisen om att säkerhetsuppgifter utförs.

En gränsbevakningsman får spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjudna eller begränsa vistelse där, om detta är nödvändigt för att utföra en säkerhetsuppgift.

En gränsbevakningsman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det ut-

ifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Personen kan gripas om det sannolikt inte räcker att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärras. Den som gripits ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

35 §

En gränsbevakningsmans maktmedel

35 §

En gränsbevakningsmans maktmedel

En gränsbevakningsman har i tjänsteuppdrag dessutom rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar gränsbevakningsmannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på gränsbevakningsmannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

(nu)

35 b §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara sådant motstånd som avses i 35 § 1 mom. eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på användning av maktmedel med beaktande av vad som föreskrivs i 2 kap. och i 35 § 1 mom.

En person som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

(nu)

35 c §

Användning av skjutvapen

Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen (1/1998), hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet, biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommendörerna eller biträdande kommendörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion eller en gränsbevakningsman med minst kaptenens eller kaptenlöjtnants grad, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

(nu)

35 d §

Användning av fängsel

Rörelse- och handlingsfriheten för en person som är föremål för tjänsteuppdrag får begränsas med handbojor, plastfängsel eller på något annat motsvarande sätt, om det är nödvändigt för att i samband med tjänsteuppdraget förhindra rymning, betvinga våld samt uppträdande eller avvärja överhängande risk för våld.

Begränsning av rörelse- och handlingsfri-

heten får inte fortgå längre än nödvändigt. Begränsningen får inte åsamka den person som är föremål för åtgärden fara eller onödigt smärta.

I 11 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) föreskrivs om användning av fängsel på gripna som hålls i förvar hos gränsbevakningsväsendet.

37 §

Gripande av en efterlyst person

En gränsbevakningsman har rätt att gripa en person som enligt efterlysning som utfärdats av en behörig myndighet skall gripas, anhållas eller häktas eller tas i förvar. En person som gripits skall utan dröjsmål lämnas till polisen om han eller hon inte omedelbart skall frigges.

37 §

Gripande av efterlysta

En gränsbevakningsman har rätt att gripa en efterlyst person som enligt en behörig myndighets efterlysning ska gripas, anhållas, häktas eller tas i förvar. En person som gripits ska utan dröjsmål lämnas till polisen om han eller hon inte omedelbart ska frigges.

En annan efterlyst än en sådan som avses i 1 mom. är skyldig att på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där åtgärder som förutsätts enligt efterlysningen kan vidtas. Om personen i fråga inte iakttar uppmaningen eller om det är sannolikt att personen försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en gränsbevakningsman rätt att gripa personen för att en åtgärd som nämns i efterlysningen ska kunna vidtas.

Om inte något annat föreskrivs i lag om tiden för de åtgärder som efterlysningen förutsätter, är den efterlysta skyldig att i högst sex timmar från gripandet vara närvarande för dessa åtgärder.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe, sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevaknings-

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av *utläningar eller utförande av en säkerhetsuppgift*, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe, *på grund av en trafikolycka*,

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

väsendet utför inom sitt ansvarsområde, övervakning av jakt eller för avvärjande eller utredning av brott.

för sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, *för* övervakning av jakt eller för *förhindrande* eller utredning av brott.

41 §

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Gränsbevakningsväsendets uppgifter vid brottsbekämpning

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal självständigt eller tillsammans med en annan myndighet enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans. I fråga om förundersökning av brott som avses i militära rättegångslagen (326/1983) och de tvångsmedel som används vid förundersökningen gäller dessutom vad som föreskrivs i militära disciplinlagen (331/1983).

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för *att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning* självständigt eller tillsammans med en annan myndighet enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans.

Med undantag av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning vad som i polislagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen eller någon annanstans i lag föreskrivs om polisens eller polismäns befogenheter och utövande av dem för förebyggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning. En gränsbevakningsman har dock rätt till teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet förebygger eller utreder grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och därmed sammanhängande människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen.

(se 43 a §)

En gränsbevakningsman som deltar i en

förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet.

Vad som föreskrivs om de befogenheter för förebyggande av brott som tillkommer polismän som hör till befälet och anhållningsberättigade polismän som avses i 5 kap. 7 § 1 mom. i polislagen ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän. Beslut om förtäckt inhämtande av information, kontrollerade leveranser samt användning av hemligt tvångsmedel och skyddande av hemligt inhämtande av information ska emellertid fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

42 §

Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet

Om inte något annat föreskrivs nedan ska gränsbevakningsväsendet göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott *i den mening som avses i 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen eller annanstans i lag mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en av gränsbevakningsväsendet övervakad gräns*, i 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen avsett brott som gäller ordnande av olaglig inresa eller nämnda brott och i 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen avsedd människohandel som har samband med dem eller något annat i 25 kap. i strafflagen avsett brott som riktar sig mot friheten, i 33 kap. 1—4 § i strafflagen avsett brott som gäller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet, i 17 kap. 7 b § i strafflagen avsedd territoriell kränkning eller annan kränkning av Finlands territoriella integritet eller underlåtelse att följa *någon annan* bestämmelse eller föreskrift vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet ska övervaka.

Gränsbevakningsväsendet skall även göra förundersökning när det finns skäl att misstänka ett brott som riktar sig mot en gränsbe-

42 §

Brottmål som undersöks av gränsbevakningsväsendet

Om inte något annat föreskrivs nedan ska gränsbevakningsväsendet göra förundersökning när det på grund av en anmälan till gränsbevakningsväsendet eller annars finns skäl att misstänka brott *när det gäller*

1) riksgränsbrott enligt 17 kap. 7 eller 7 a § i strafflagen,

2) ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 och 8 a § i strafflagen,

3) ordnande av sådan olaglig inresa som avses i 2 punkten och till den anknuten människohandel enligt 25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen eller något annat brott mot friheten enligt 25 kap. i den lagen,

4) förfalskningsbrott enligt 33 kap. 1—4 § i strafflagen *i fråga om sådana* dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet,

5) territoriell kränkning enligt 17 kap. 7 b § i strafflagen eller annan kränkning av Finlands territoriella integritet,

6) underlåtelse att *iakttä* en bestämmelse vars efterlevnad gränsbevakningsväsendet ska övervaka *eller en föreskrift som utfärdats med stöd av denna*.

Gränsbevakningsväsendet *ska* göra förundersökning *också* när det finns skäl att misstänka

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

vakningsmyndighet eller mot gränsmärken eller gränsanordningar som upprätthålls av myndigheten eller brott mot bestämmelserna om gränsszon, och när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett i 2 § i militära rättegångslagen avsett brott som skall handläggas såsom militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

1) ett brott som riktar sig mot en gränsbevakningsmyndighet eller mot gränsmärken eller gränsanordningar som upprätthålls av gränsbevakningsväsendet,

2) brott mot bestämmelserna om gränsszon,

3) häleribrott eller häleriförseelser enligt 32 kap. 1—5 § i strafflagen i samband med in- eller utresekontroll,

4) att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet och som omfattas av de militära disciplinåtgärder som avses i 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning har gjort sig skyldig till ett brott som enligt 2 § i militära rättegångslagen (326/1983) ska handläggas som ett militärt rättegångsärende, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning,

5) att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott enligt 40 kap. i strafflagen, om inte något annat följer av försvarsmaktens eller polisens befogenheter vid förundersökning.

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Med undantag av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning vad som i polislagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen eller någon annanstans i lag föreskrivs om polisens eller polismäns befogenheter och utövande av dem för förebyggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning. En gränsbevakningsman har dock rätt till teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet förebygger

43 a §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Med undantag av teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information, teknisk spårning av en person, täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor, gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av de brott som avses i 42 och 43 § samt för överlämnande till åtalsprövning vad som i polislagen, förundersökningslagen och tvångsmedelslagen eller någon annanstans i lag föreskrivs om polisens eller polismäns befogenheter och utövande av dem för förebyggande och utredning av brott samt för överlämnande till åtalsprövning.

En gränsbevakningsman har dock rätt till teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt polislagen när gränsbevakningsväsendet förebygger grovt ordnande av olaglig in-

eller utreder grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och därmed sammanhängande människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen.

En gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet.

Vad som föreskrivs om de befogenheter för förebyggande av brott som tillkommer polismän som hör till befälet och anhållningsberättigade polismän som avses i 5 kap. 7 § 1 mom. i polislagen ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän. Beslut om förtäckt inhämtande av information, kontrollerade leveranser samt användning av hemligt tvångsmedel och skyddande av hemligt inhämtande av information ska emellertid fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

(nu)

resa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. *En gränsbevakningsman har rätt till teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, förtäckt inhämtande av information och teknisk spårning av en person enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen eller nämnda brott och ett till det anknutet människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. En gränsbevakningsman har rätt till teleövervakning och teknisk spårning av en person enligt polislagen och tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet förebygger eller utreder grovt jaktbrott enligt 48 a kap. 1 a § i strafflagen samt rätt till teleövervakning enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder grovt döljande av olagligt byte enligt 48 a kap. 4 a § i strafflagen.*

En gränsbevakningsman har enligt lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet i en spanings- och undersökningsgrupp och i enskilda fall rätt att behandla information som har skaffats med en sådan metod som inte står till förfogande för en gränsbevakningsman.

Bestämmelserna om de befogenheter för förebyggande av brott som de polismän som hör till befälet och anhållningsberättigade polismän som avses i 5 kap. 7 § 1 mom. i polislagen har, ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän. Beslut om förtäckt inhämtande av information, kontrollerade leveranser samt användning av hemligt tvångsmedel och skyddande av hemligt inhämtande av information ska emellertid fattas av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

43 b §

Anmälningsskyldighet i samband med brottsbekämpning

Gränsbevakningsväsendet ska underrätta polisen om att det vidtar åtgärder för att fö-

rebygga och utreda brott samt använder sådana hemliga metoder för inhämtande av information och sådana hemliga tvångsmedel som avses i 43 a §.

44 §

Överföring av förundersökning till en annan förundersökningsmyndighet

Om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen överför gränsbevakningsväsendet förundersökningen av tullbrott enligt tullagen till tullen och förundersökningen av andra brott till polisen, ifall arten och omfattningen av ärendet eller de nödvändiga förundersökningsåtgärderna förutsätter det eller ifall förundersökningsmyndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet skall trygga förundersökningen av det ärende som överförs till dess att överföringen har gjorts.

Den förundersökningsmyndighet som förundersökningen överförs till skall ge gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i förundersökningen även efter överföringen, om förundersökningen gäller brott mot bestämmelserna eller föreskrifterna om passerande av en gräns som övervakas av gränsbevakningsväsendet eller ordnande av olaglig inresa och brott som riktar sig mot friheten i samband med dessa gärningar eller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet eller kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet skall överföra förundersökningen till polisen, när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som skall handläggas såsom militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

44 §

Överföring av förebyggande och utredning av brott till polisen eller Tullen

Om inte något annat följer av bestämmelserna om arbetsfördelningen mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen överför gränsbevakningsväsendet *förebyggandet och utredningen* av tullbrott enligt tullagen till Tullen och *förebyggandet och utredningen* av andra brott till polisen, om arten och omfattningen av ärendet eller de nödvändiga åtgärderna förutsätter det eller om myndigheten i fråga kräver det. Gränsbevakningsväsendet ska i det ärende som överförs trygga *förebyggandet och utredningen* till dess att överföringen har gjorts.

Den myndighet som *förebyggandet och utredningen av ett brott* överförs till ska ge gränsbevakningsväsendet tillfälle att delta i *förebyggandet och utredningen* även efter överföringen, om *ärendet* gäller riksgränsbrott eller ordnande av olaglig inresa och sådana brott som riktar sig mot friheten och är anknutna till detta eller förfalskning av dokument som granskas av gränsbevakningsväsendet eller kränkning av Finlands territoriella integritet.

Gränsbevakningsväsendet ska överföra *utredningen av brottet* till polisen, när det finns skäl att misstänka att en person som tjänstgör vid gränsbevakningsväsendet har gjort sig skyldig till ett brott som ska handläggas som militärt rättegångsärende eller ett brott som avses i 40 kap. i strafflagen, om brottets allvar eller tilltron till en objektiv undersökning kräver det.

(45 § har upphävts genom L 688/2009.)

45 §

Övervakning av användningen av hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel

Staben för gränsbevakningsväsendet samt de förvaltningsenheter inom gränsbevakningsväsendet som använder hemligt inhämtande av information och hemliga tvångsmedel övervakar det inhämtande av information och den användning av hemliga tvångsmedel som avses i detta kapitel.

I polislagen och tvångsmedelslagen finns bestämmelser om de berättelser om hemligt inhämtande av information och om hemliga tvångsmedel som ska avges till riksdagens justitieombudsman.

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål

Ett sådant beslut om försäljning av beslagttaget föremål som avses i 7 kap. 13 § 3 mom. i tvångsmedelslagen ska fattas av förvaltningsenhetens chef.

En förverkandepåföljd som avses i 38 § i lagen om verkställighet av böter ska verkställas av förvaltningsenheten.

49 §

Gränszon

Ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att på gränszonen tillåta att gränszonens bakre gräns märks ut på mark- eller vattenområdet på statens bekostnad samt att märkena underhålls. Till ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden ska betalas ersättning enligt gängse pris för skador och olägenheter som märkena medför.

(nu)

50 a §

Gränsöppningar och gränszonens stråk

Ägare eller innehavare av mark- eller vattenområden är skyldiga att på statens bekostnad tillåta att

1) sådana träd och sådan annan växtlighet som stör sikten avlägsnas från gränsöppningen vid Finlands gräns,

2) sådana träd och sådan annan växtlighet som utgör hinder avlägsnas för det stråk på gränszonen och vid gränszonens bakre gräns som krävs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter,

3) sådana mindre konstruktioner uppförs som förutsätts för det stråk på gränszonen och vid gränszonens bakre gräns som krävs för utförande av gränsbevakningsväsendets nödvändiga uppgifter,

Rätten att avlägsna träd och annan växtlighet gäller inte på gårdsplaner och i trädgårdar. Ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden ska i god tid på förhand meddelas om avlägsnande av träd och annan växtlighet samt om anläggande av ett stråk.

För skada och olägenhet som orsakas av avlägsnande av träd och annan växtlighet samt av anläggande av stråk betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

53 §

53 §

*Gränszonstillståndets giltighetstid och villkor**Gränszonstillståndets giltighetstid och villkor*

Gränszonstillståndet kan förenas med sådana villkor för färdsl in om gränszonen som är nödvändiga för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

Gränszonstillståndet kan förenas med sådana nödvändiga villkor för verksamhet och färdsl in om gränszonen som krävs för upprätthållandet av gränsordningen och gränssäkerheten. Tillståndsvillkoren kan ändras om förutsättningarna för beviljande av tillstånd förändras väsentligt.

56 §

56 §

*Behöriga myndigheter**Behöriga myndigheter*

Gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen övervakar att bestämmelserna om gränzon följs.

Gränsbevakningsväsendet, polisen och Tullen övervakar att bestämmelserna om gränzon följs.

Ärenden som gäller gränsonstillstånd och varningar avgörs av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet gäller.

Ärenden som gäller gränsonstillstånd och varningar avgörs av den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet *huvudsakligen* gäller *efter att myndigheten har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter* vars verksamhetsområde berörs av ärendet.

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränzon

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränszonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i gränsbevakningsväsendets, polisens, tullens och försvarsmaktens tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passeras lagligt.

Gränsonstillstånd eller gränszonsanmälan krävs inte i gränsbevakningsväsendets, polisens, tullens och försvarsmaktens tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränszonen i samband med att riksgränsen passeras lagligt, färdsl i gränsvatten eller på en rågata eller innehav och användning av skjutvapen, skjutförmödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

60 §

Beslut som meddelas muntligen

I brådskande fall kan ett sådant tillstånd som avses i 52 § 1 mom. 4 och 5 punkten beviljas muntligen. Ändring får inte sökas i ett beslut genom vilket en ansökan godkänns i sin helhet. Ett beslut som meddelats muntligen och i vilket ändring inte får sökas meddelas skriftligen endast på särskild begäran.

I andra beslut om gränsonstillstånd än sådana som avses i 1 mom. får ändring sökas på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

58 §

Begränsningar av tillämpningsområdet för bestämmelserna om gränzon

Med avvikelse från de förbud som föreskrivs i fråga om gränszonen är det tillåtet att röra sig på en rågata och i gränsvatten i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens och *Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares* tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet och i samband med att riksgränsen passeras lagligt.

Gränsonstillstånd eller gränszonsanmälan krävs inte i gränsbevakningsväsendets, polisens, Tullens, försvarsmaktens *och Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakares* tjänsteuppdrag, i räddningsverksamhet eller för nödvändig vistelse i gränszonen i samband med att riksgränsen passeras lagligt *eller vistelse på* i gränsvatten eller *i en gränsoppning* eller för innehav och användning av skjutvapen, skjutförmödenheter, sprängämnen och fjäderdrivna vapen.

60 §

Beslut som meddelas muntligen och ändringssökande

I brådskande fall kan ett sådant tillstånd som avses i 52 § 1 mom. 1, 2, 4 och 5 punkten beviljas muntligen. Ändring får inte sökas i ett beslut genom vilket en ansökan godkänns i sin helhet. Ett beslut som meddelats muntligen och i vilket ändring inte får sökas meddelas skriftligen endast på särskild begäran.

Andra beslut om gränsonstillstånd än sådana som avses i 1 mom. får *överklagas genom besvär* på det sätt som *föreskrivs* i förvaltningsprocesslagen (586/1996). *Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

61 §

61 §

Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet

Tillämpliga bestämmelser vid behandling av personer som berövats sin frihet

I fråga om behandlingen av personer som berövats sin frihet iakttas inom gränsbevakningsväsendet, om inte något annat föreskrivs nedan, bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

På behandlingen av personer som berövats sin frihet *tillämpas* inom gränsbevakningsväsendet, om inte något annat föreskrivs nedan, bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

65 §

65 §

Säkerhetsvisitation

Säkerhetsvisitation

En gränsbevakningsman har rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera den som åtgärden gäller och granska de saker han eller hon medför för att försäkra sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han eller hon kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara. Personen kan samtidigt även kroppsvisiteras för påträffande av en handling som behövs för att han eller hon skall kunna identifieras.

En gränsbevakningsman har i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och *andra åtgärder* som riktar sig mot den personliga friheten *rätt att kontrollera vad en person har i sina kläder eller annars på sig eller i medhavda saker, för att förvissa sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen varmed denne* kan äventyra sin förvaring eller utsätta sig själv eller andra för fara. *En gränsbevakningsman får i samband med tjänsteuppdrag kroppsvisitera en person för att hitta sådana föremål eller ämnen också i andra fall, om det av grundad anledning behövs för att trygga gränsbevakningsmannens säkerhet i arbetet och fullgörandet av tjänsteuppdraget.*

I samband med frihetsbegränsande åtgärder kan en person kroppsvisiteras eller saker som personen för med sig kontrolleras också för att hitta dokument som behövs för identifiering av denne.

Farliga föremål och ämnen skall vid behov tas ifrån den som visiteras. *De skall återlämnas när personen frigges, om det inte finns hinder enligt lag.*

Farliga föremål och ämnen som *avses i 1 mom. ska* vid behov *fråntas* den visiterade. *Också sådana föremål och ämnen ska fråntas den visiterade som det annars enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag är förbjudet att inneha.*

(nu)

65 a §

Verkställande av säkerhetsvisitation

Säkerhetsvisitation verkställs manuellt, med tränad hund, med metalldetektor eller någon annan motsvarande teknisk anordning eller på något annat jämförbart sätt.

Visitationen får inte kränka den visiterades personliga integritet mer än vad som är nödvändigt för utförande av uppdraget. Vid visitationen ska iakttas den diskretion som förhållandena kräver.

66 §

Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som bestäms i denna lag eller någon annan lag har en gränsbevakningsman som fullgör en lagstadgad uppgift rätt att tillfälligt ta hand om skjutvapen, sprängämnen och andra farliga föremål, en del av eller ett tillbehör till ett föremål och andra farliga ämnen, om den som innehar dem med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinness tillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet. I stället för ett helt föremål kan även en del av eller ett tillbehör till föremålet omhändertas, om en fara kan avvärras genom att delen fråntas innehavaren.

Egendom som omhändertagits ska utan dröjsmål och senast inom 14 dygn återlämnas till innehavaren. Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren, ska det överlämnas till polisen antingen för att återlämnas till innehavaren eller för åtgärder enligt 2 kap. 15 § i polislagen eller enligt skjutvapenlagen (1/1998).

Över omhändertagande av egendom skall upprättas ett protokoll eller göras anteckningar i någon annan handling.

66 §

Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som bestäms i denna lag eller någon annan lag har en gränsbevakningsman som fullgör en uppgift som föreskrivs i lag rätt att tillfälligt ta hand om skjutvapen, sprängämnen och andra farliga föremål, en del av eller ett tillbehör till ett föremål och andra farliga ämnen, om den som innehar dem med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinness tillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

I stället för ett helt föremål kan även en del av eller ett tillbehör till föremålet omhändertas, om en fara *som avses i 1 mom.* kan avvärras genom att delen fråntas innehavaren.

Bestämmelser om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler finns i skjutvapenlagen.

(nu)

66 a §

Hantering av omhändertagen egendom

Farliga föremål och ämnen som gränsbevakningsväsendet tagit om hand med stöd av 65 § 3 mom. eller 66 § 1 mom. ska återlämnas till innehavaren utan dröjsmål och senast inom 14 dygn, om inte en åtgärd som avses i 3 mom. eller i 7 kap. i tvångsmedelslagen vidtas redan före det. Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas till innehavaren, ska det överlämnas till polisen för åtgärder enligt 2 kap. 15 § i polislagen, enligt skjutvapenlagen eller någon annan lag.

En del av eller ett tillbehör till ett föremål som tagits om hand av gränsbevakningsväsendet med stöd av 66 § 2 mom. ska alltid återlämnas, om gränsbevakningsväsendet inte redan tidigare tagit om hand hela föremålet med stöd av 66 § 1 mom.

En sådan tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som avses i 2 kap. 9 § 1 mom. 3 punkten i tvångsmedelslagen får bestämma att ett föremål eller ämne av ringa värde ska förstöras.

Ägaren och innehavaren ska ges tillfälle att bli hörda före förstörelsen, om det inte är fråga om egendom av ringa värde. Över omhändertagandet och förstörelsen ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

67 §

67 §

Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden

I syfte att sörja för säkerheten och trygga ordningen eller skydda egendom kan säkerhetskontroller utföras vid gränsbevakningsväsendets ledningsstaber och i andra viktiga lokaler som gränsbevakningsväsendet har och på områden som gränsbevakningsväsendet besitter.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av chefen för den förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet som besitter lokalen eller området. *En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av en person som polisen har godkänt för uppgiften (säkerhetskontrollör) och som genomgått utbild-*

Säkerhetskontroll av gränsbevakningsväsendets lokaler eller områden

I syfte att sörja för säkerheten och trygga ordningen eller skydda egendom kan säkerhetskontroller utföras vid gränsbevakningsväsendets ledningsstaber och i andra viktiga lokaler som gränsbevakningsväsendet har och på områden som gränsbevakningsväsendet besitter.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av chefen för den förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet som besitter lokalen eller området.

Vid en säkerhetskontroll kan alla fordon och personer som kommer till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller

ning för säkerhetskontrollörer enligt vad som föreskrivs genom förordning av inrikesministeriet.

Säkerhetskontrollen skall ordnas så att den inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras och så att den inte skadar egendom.

68 §

Utförande av säkerhetskontroller

En gränsbevakningsman eller en säkerhetskontrollör har rätt att med hjälp av en metall-detektor eller någon annan liknande teknisk anordning eller ett tränat djur kontrollera en person som önskar tillträde till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter samt saker som personen medför, för att utreda att sådana föremål eller ämnen inte medförs genom vilka säkerheten eller ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom. Saker som den person som kontrolleras medför kan också kontrolleras på annat sätt.

Om det finns grundad anledning att misstänka att den person som kontrolleras medför ett sådant föremål eller ämne som avses i 1 mom., kan personen kroppsvisiteras för att föremålet eller ämnet skall kunna hittas.

69 §

Omhändertagande av föremål som påträffats vid en säkerhetskontroll

En gränsbevakningsman och en säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person ett i 68 § 1 mom. avsett föremål eller ämne som på-

på områden som gränsbevakningsväsendet besitter kontrolleras, liksom även saker som de har med sig. Chefen för förvaltningsenheten avgör i vilken utsträckning säkerhetskontroller ska ordnas.

En säkerhetskontroll kan utföras av en gränsbevakningsman eller av någon annan som är anställd hos gränsbevakningsväsendet eller av en person som har utbildats för uppgiften och godkänts av polisen (säkerhetskontrollör).

Säkerhetskontroller ska utföras så att de inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras eller skadar egendom.

68 §

Utförande av säkerhetskontroller

En säkerhetskontrollör har rätt att med hjälp av en metall-detektor eller någon annan liknande teknisk anordning eller ett tränat djur kontrollera ett fordon eller en person som önskar tillträde till eller befinner sig i gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter samt saker som personen medför, för att utreda att sådana föremål eller ämnen inte medförs av personen eller i fordonet genom vilka säkerheten eller ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom. Säkerhetskontrollören har rätt att också på annat sätt kontrollera fordon och de saker som en person medför.

Om det på grund av säkerhetskontroll eller annars finns grundad anledning att misstänka att en person för med sig sådana föremål eller ämnen som avses i 1 mom., kan personen kroppsvisiteras för att föremålen eller ämnena ska kunna hittas. Säkerhetskontrollören ska då vara av samma kön som den kroppsvisiterade.

69 §

Omhändertagande av föremål som påträffats vid en säkerhetskontroll

En säkerhetskontrollör har rätt att frånta en person ett i 68 § 1 mom. avsett föremål eller ämne som påträffats vid en kontroll eller på

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

träffats vid en kontroll eller på något annat sätt eller vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Fråntagna föremål och ämnen skall återlämnas till den kontrollerade när han eller hon avlägsnar sig från gränsbevakningsväsendets lokaler, om det inte finns något hinder för det enligt lag.

70 §

Maktmedel i anslutning till säkerhetskontroller

Om någon vägrar genomgå en säkerhetskontroll kan en gränsbevakningsman eller säkerhetskontrollör avlägsna personen från gränsbevakningsväsendets lokal eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter.

För att avlägsna en person från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter kan en gränsbevakningsman vid behov använda sådana maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet kan utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbe-

något annat sätt eller vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Fråntagna föremål och ämnen *ska* återlämnas till den kontrollerade när han eller hon avlägsnar sig från gränsbevakningsväsendets lokaler, om det inte finns något hinder för det enligt lag.

70 §

Användning av maktmedel vid säkerhetskontroll

Om en person vägrar underkasta sig säkerhetskontroll kan säkerhetskontrollören avlägsna personen *och dennes fordon* från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter.

För att avlägsna en person *eller ett fordon* från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter kan en *säkerhetskontrollör* använda sådana maktmedel som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter. *Någon annan än en gränsbevakningsman får dock inte använda maktmedel för att avlägsna en person från gränsbevakningsväsendets lokaler eller ett område som gränsbevakningsväsendet besitter, om inte något annat följer av annan lagstiftning.*

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

71 §

Begränsningar av rätten att röra sig i gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet kan utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att röra sig i lokaler eller områden som gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom gränsbe-

vakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

vakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att röra sig inom en del av ett militärt övningsområde *eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten* kan för den tid en övning pågår utfärdas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

(nu)

73 a §

Obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem, uniform och gränsbevakningsmännens emblem

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet obehörigen använder gränsbevakningsväsendets emblem, antingen som sådant eller upptaget i märke eller bildlig framställning, eller använder ett märke som är förvil-lande likt gränsbevakningsväsendets emblem, ska för obehörig användning av gränsbevakningsväsendets emblem dömas till böter.

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet bryter mot förbudet i 23 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, ska för obehörig användning av gränsbevakningsväsendets uniform dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet bryter mot förbudet i 23 § 2 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, ska för obehörig användning av gränsbevakningsmans emblem dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

77 §

Handräckning av gränsbevakningsväsendet

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan gränsbevakningsväsendet på begäran lämna statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet. Bestämmelser om bistånd som gränsbevakningsväsendet lämnar polisen och tullen finns i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet är skyldig att

77 §

Handräckning av gränsbevakningsväsendet

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan gränsbevakningsväsendet på begäran lämna statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet. Bestämmelser om bistånd som gränsbevakningsväsendet lämnar polisen och Tullen finns i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet är skyldigt att

lämna räddningsmyndigheter, polisen, tullverket och försvarsmakten handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som gränsbevakningsväsendet har och som nämnda myndigheter för närvarande inte har tillgång till. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet.

Beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att handha uppdraget. Beslut om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman *eller någon annan undersökningsledare*.

(nu)

lämna räddningsmyndigheter, polisen, *Tullen* och försvarsmakten handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som gränsbevakningsväsendet har och som nämnda myndigheter *vid den tidpunkten* inte har tillgång till. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som *ska skötas* av gränsbevakningsväsendet.

Beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att sköta uppdraget. Beslut om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

77 a §

Handräckning av gränsbevakningsväsendet till polisen på havsområden

För att förhindra eller avbryta sådana brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen har polisen rätt att på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon få sådan handräckning av gränsbevakningsväsendet som kräver användning av militära maktmedel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att under polisens ledning använda militära maktmedel när gränsbevakningsväsendet bistår polisen vid förhindrande eller avbrytande av terroristbrott i situationer som avses i 1 mom.

Med militära maktmedel avses sådan användning av beväpning som skaffats som krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av en tjänstemans personliga vapen och som lämpar sig för polisuppdrag.

Maktmedlen ska vara försvarliga i förhållande till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, de resurser som står till förfogande och övriga omstän-

digheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Utomstående personers rättigheter och säkerhet måste beaktas särskilt. Föregående varning om att maktmedel kommer att användas bör om möjligt ges.

Polisen fattar beslut om användning av maktmedel enligt denna paragraf och leder användningen av dem. Maktmedlen får användas endast av en gränsbevakningsman som tjänstgör i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Bestämmelser om användning av maktmedel finns i 2 kap. 17 § 3 mom. i polislagen. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. i strafflagen. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

(nu)

77 b §

Fattande av beslut om handräckning till polisen

I situationer som avses i 77 a § begär inrikesministeriet handräckning och beslut om att lämna handräckning fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Om det inte är möjligt att sammankalla statsrådet tillräckligt snabbt, får inrikesministeriet i brådskande fall som direkt och allvarligt äventyrar synnerligen viktiga samhällsfunktioner omedelbart besluta om att handräckning ska ges. Statsrådet och republikens president ska då utan dröjsmål underrättas om begäran och beslutet om att lämna handräckning. Statsrådet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med redan inledd handräckning.

Bestämmelser om tryggnad av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen.

(nu)

77 c §

Ledning av handräckningssituation

Den som beslutar om handräckning ska i situationer enligt 77 a § avgöra handräckningsavdelningens storlek och utrustning.

Handräckningsavdelningen leds enligt anvisningar av den polisman som leder uppdragets utförande av en till dess chef förordnad gränsbevakningsman som tjänstgör i en

militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet. Polisen beslutar när handräckning ska avbrytas och upphöra.

Polisen svarar för den allmänna ledning och samordning av parternas åtgärder som behövs för att handräckningen ska kunna utföras tryggt samt för arbetarskyddsarrangemangen.

Polisen ska i synnerhet se till att handräckningsavdelningens chef får tillräcklig information om handräckningssituationen, verksamhetsmiljön, situationens art och hur allvarlig den är samt om eventuella risker i arbetet.

Gränsbevakningsväsendet svarar för att handräckningsavdelningens personal är yrkesskicklig och får handledning så att personalen känner till den materiel och utrustning den använder samt säkerhetsföreskrifterna som gäller den.

(nu)

77 d §

Kostnaderna för handräckning

För kostnaderna för den handräckning som avses i 77 a § svarar den som ger handräckningen när handräckningen till polisen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om den nämnda handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid gränsbevakningsväsendet eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har gränsbevakningsväsendet rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd med den polisenhet som begärt handräckningen, beslutar den som ger handräckning om ersättningen.

78 §

78 §

*Handräckning till gränsbevakningsväsendet**Handräckning till gränsbevakningsväsendet*

—————
Beslut om begäran om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants

—————
Beslut om begäran om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants

grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att handha uppdraget. Beslut om begäran om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman *eller någon annan undersökningsledare*.

grad som vid förvaltningsenheten skriftligen förordnats att sköta uppdraget. Beslut om begäran om handräckning vid förundersökning och vid användning av maktmedel fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman.

80 §

Person- och egendomsskada

En tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet skall utan dröjsmål göra anmälan hos sin förman om en person- eller egendomsskada som uppstått vid utförandet av ett tjänsteuppdrag, om skadan inte är att anses såsom ringa. En undersökning av skadefallet skall göras på begäran av den skadelidande eller den som vidtagit tjänsteåtgärden eller om det annars framkommer behov av en undersökning. Undersökningen görs av polisen, om det inte är fråga om ett skadeärende som skall handläggas såsom ett militärt rättegångsärende.

En person som skadats i samband med utförandet av ett tjänsteuppdrag skall utan dröjsmål ges den vård som behövs. En person som meddelar att han eller hon har skadats genom en åtgärd av en gränsbevakningsman skall ges möjlighet att bli undersökt av en läkare. Om läkarundersökning inte genast kan ordnas skall personen ges möjlighet att bli undersökt av någon annan ojävig person.

Kostnaderna för den nödvändiga vården av en person som skadats i samband med utförandet av ett tjänsteuppdrag liksom kostnaderna för de nödvändiga undersökningarna skall betalas i förskott av statens medel. Kostnader som har betalats av statens medel och som staten inte är skyldig att ersätta skall återkrävas, om det inte är uppenbart oskäligt.

(nu)

(nu)

80 §

Statens skadeståndsansvar

Person- och saksador som orsakats utomstående genom tvångsåtgärder som gränsbevakningsväsendet vidtagit ska ersättas av statens medel.

Bestämmelserna i detta kapitel inskränker inte den skadelidandes rätt till ersättning med stöd av skadeståndslagen (412/1974) eller någon annan lag.

80 a §

Den skadelidandes medverkan

Ersättning som avses i 80 § kan jämkas eller förvägras, om den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser väsentligen har medverkat till att skadan uppkommit.

80 b §

Anställdas ansvar

Bestämmelser om tjänstemäns och arbetstygares ersättningsansvar då de har orsakat skada och i fråga om deras skyldighet att till staten betala det som staten betalat i ersättning i enlighet med denna lag finns i 4 och 6 kap. i skadeståndslagen.

(nu)

80 c §

Skadeutredning

En tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål göra anmälan hos sin chef om en person- eller sakskada som uppstått vid utförandet av ett tjänsteuppdrag, om skadan inte är att anses såsom ringa.

Vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som utfört tjänsteuppdraget ska det göras en utredning om hur den skada som avses i 1 mom. har orsakats. Vid utredningen ska det utredas bland annat under vilka omständigheter tjänsteuppdraget har utförts, lednings- och ansvarsförhållandena i samband med tjänsteuppdraget, skadans storlek samt i vilken mån den skadelidande genom sitt eget handlande eller sina egna försummelser har medverkat till att skadan uppkommit. Utredningen görs av polisen, om det inte är fråga om ett skadeärende som ska handläggas som ett militärt rättegångsärende.

Den som skadats i samband med ett tjänsteuppdrag ska utan dröjsmål ges vård och vid behov ska läkarhjälp ordnas. Om en person uppger sig ha fått skador på grund av en gränsbevakningsmans åtgärd ska personen så snart som möjligt ges tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omedelbart är möjligt, av en ojävig person. Kostnaderna för vården och läkarhjälp ska betalas i förskott av statens medel.

(nu)

80 d §

Betalning av ersättning

Beslut om ersättning för skador som avses i detta kapitel fattas av den förvaltningsenhet inom vars område tjänsteuppdraget eller hu-

uuddelen av detta har utförts. Vid överföring av ett ersättningsärende till en annan förvaltningsenhet tillämpas det som föreskrivs i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning eller någon annanstans i lag eller i föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Ansökan om ersättning ska göras skriftligen inom sex månader från den dag då tjänsteuppdraget utfördes eller den ersättningsberättigade fick vetskap om skadan. Av särskilda skäl får ersättning sökas också senare.

En förvaltningsenhets beslut om ersättning får inte överklagas.

84 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser

1) om gripande av en person enligt 36 § 2 mom., 37 § och 71 § 2 mom., om omhändertagande av egendom enligt 28, 59, 66 och 69 § samt om protokoll som ska upprättas eller andra anteckningar som ska göras i samband med kroppsvisitation enligt 19 och 28 §,

2) om utrustande av en gränsbevakningsman med maktmedels- och skyddsredskap och vid behov om en gränsbevakningsmans övriga utrustning,

3) vid behov om behandling av ett tillstånds- eller anmälningsärende enligt denna lag och om förfarandet vid anmälan och ansökan om tillstånd,

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser

1) om förfarandet vid förvaring av egendom som omhändertagits,

2) om förfarandet vid stoppande av fordon och användning av maktmedel,

3) om fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

4) vid behov om avspärrningsband och andra markeringar som enligt tvångsmedelslagen kan användas för att märka ut en byggnad, ett rum eller ett område som gränsbevakningsväsendet har stängt för att säkerställa utredningen av ett brott,

5) vid behov om förbudsskyltar och andra

84 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser

1) om gripande av en person enligt 36 § 2 mom., 37 § och 71 § 2 mom., om omhändertagande av egendom enligt 28, 59, 66, 66 a och 69 § samt om protokoll som ska upprättas eller andra anteckningar som ska göras i samband med kroppsvisitation enligt 28 §,

2) om utrustande av en gränsbevakningsman med maktmedels- och skyddsredskap och vid behov om en gränsbevakningsmans övriga utrustning,

3) vid behov om behandling av ett tillstånds- eller anmälningsärende enligt denna lag och om förfarandet vid anmälan och ansökan om tillstånd,

4) om den utbildning som krävs av den som förordnas till undersökningsledare vid gränsbevakningsväsendet.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser

1) om förfarandet vid förvaring av egendom som omhändertagits,

2) om förfarandet vid stoppande av fordon och användning av maktmedel,

3) om fasttagande, förvaring och avlivande av djur,

4) vid behov om avspärrningsband och andra markeringar som enligt tvångsmedelslagen kan användas för att märka ut en byggnad, ett rum eller ett område som gränsbevakningsväsendet har stängt för att säkerställa utredningen av ett brott,

5) vid behov om förbudsskyltar och andra

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

markeringar som kan användas för att märka ut sådana lokaler, områden och övningar som avses i 71 § och den gränsson som avses i 7 kap.,

6) vid behov om tekniska förfaranden när det gäller säkerhetskontrollåtgärder vid gränsbevakningsväsendets objekt eller områden, och om det praktiska ordnandet av säkerhetskontroll.

markeringar som kan användas för att märka ut sådana lokaler, områden och övningar som avses i 71 § och den gränsson som avses i 7 kap.,

6) vid behov om tekniska förfaranden när det gäller säkerhetskontrollåtgärder vid gränsbevakningsväsendets objekt eller områden, och om det praktiska ordnandet av säkerhetskontroll,

7) vid behov om innehållet i en begäran om handräckning enligt 77 a §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 24 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 24 § 2 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

24 §

24 §

*Tjänstetecken**Tjänstetecken*

Bestämmelser om skyldigheten att medföra tjänstetecknet samt att på begäran visa upp det utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om skyldigheten att medföra tjänstetecknet samt att på begäran visa upp det finns i 8 a § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) den svenska språkdräkten i 9 § 1 mom. och det inledande stycket i 3 mom., 9 § 3 mom. 2 punkten, 19 § 2 mom., 21 § samt den finska språkdräkten i 46 § 2 mom.,

av dem den svenska språkdräkten i de inledande styckena i 9 § 1 och 3 mom. och 9 § 3 mom. 2 punkten sådana de lyder i lag 1230/2013 samt 19 § 2 mom. sådant det lyder i lag 689/2009 och

fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

Gällande lydelse

9§

Registret för övervakningsärenden

Registret för övervakningsärenden kan innehålla uppgifter som måste behandlas för att de åligganden som avses i 1 kap. 1 § 2 mom. i polislagen och som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag ska kunna utföras.

I registret får även andra behövliga uppgifter som inhämtats för utförande av de i 1 kap. 1 § 2 mom. i polislagen avsedda åligganden som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

2) för den identifiering som gränsbevakningsväsendet enligt 29 § i gränsbevakningslagen ska utföra behövliga bilduppgifter om personer som ska gripas för förebyggande eller utredning av eller för väckande av åtal för ett brott som bestraffas med fängelse eller för verkställighet av fängelsestraff (*uppgifter för automatisk identifiering*),

Föreslagen lydelse

9 §

Registret för övervakningsärenden

Registret för övervakningsärenden kan innehålla uppgifter som måste behandlas för att de åligganden som avses i 1 kap. 1 § 1 mom. i polislagen och som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag ska kunna utföras.

I registret får även andra behövliga uppgifter som inhämtats för utförande av de i 1 kap. 1 § 1 mom. i polislagen avsedda åligganden som gränsbevakningsväsendet har enligt vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

2) bilduppgifter som *är nödvändiga* för identifiering enligt 31 § i gränsbevakningslagen av personer som ska gripas för förebyggande eller utredning av *brott på vilka kan följa fängelsestraff* eller för väckande av åtal eller för verkställande av fängelsestraff (*uppgifter för automatisk identifiering*),

19

Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen

Föraren av ett fordon som anländer till eller avgår från Finland och passerar den yttre gränsen ska till gränskontrollmyndigheten vid in- respektive utresestället lämna uppgifter om personerna i fordonet. Befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare ska till gränskontrollmyndigheten vid in- eller utresestället lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller i övrigt uppgifter om trafikmedlets personal och passagerare samt övriga personer i trafikmedlet (*passagerar- och besättningsförteckning*). Uppgifterna kan lämnas genom teknisk anslutning.

(nu)

21 §

Påföljder för transportörer

Bestämmelser om den påföljdsavgift för åsidosättande av skyldigheten enligt 20 § som

19 §

Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen

Föraren av ett fordon som anländer till eller avgår från Finland och passerar den yttre gränsen ska till gränskontrollmyndigheten vid in- respektive utresestället lämna uppgifter om personerna i fordonet. Befälhavaren för ett fartyg eller luftfartyg samt ägaren eller innehavaren av ett tåg eller något annat trafikmedel eller dennes företrädare ska till gränskontrollmyndigheten vid in- eller utresestället lämna en passagerar- och besättningsförteckning eller i övrigt uppgift om trafikmedlets personal och passagerare samt övriga personer i trafikmedlet (*passagerar- och besättningsförteckning*), om inte uppgifterna redan har lämnats med stöd av 20 eller 20 a §. Uppgifterna kan lämnas genom teknisk anslutning.

20 a §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik

En fysisk eller juridisk person som bedriver yrkesmässig transport av personer eller varor sjövägen eller per järnväg ska lämna de uppgifter om passagerare och besättning som avses i 19 § 2 och 3 mom. till gränskontrollmyndigheten före ankomsten till gränskontrollen.

I tågtrafik ska uppgifterna lämnas senast när tåget har avgått från den sista station där passagerare stigit ombord på tåget. På skyldigheten att i fartygstrafik lämna förhandsuppgifter tillämpas bestämmelserna i kodexen om Schengengränserna samt andra bestämmelser och föreskrifter.

21 §

Påföljder för transportörer

Bestämmelser om den påföljdsavgift för åsidosättande av skyldigheten enligt 20 och

påförs en transportör finns i 179 § i utlänningslagen.

20 a § som tas ut av en transportör finns i 179 § i utlänningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 20 a § tillämpas dock inte innan sex månader har förflutit från lagens ikraftträdande.

4.

Lag**om ändring av sjöräddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjöräddningslagen (1145/2001) 2 § 13 och 17 punkten, 4 § 1 mom. och 2 mom. 5 punkten, 13 § 1 mom., 14 § 2 mom. 2, 3, 10 och 11 punkten, 21 § 2 mom. samt 22 och 23 §, av dem 2 § 13 och 17 punkten, 4 § 1 mom. och 2 mom. 5 punkten, 14 § 2 mom. 2 och 3 punkten och 21 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1660/2009 och 23 § sådan den lyder i lag 380/2011, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder i lag 1660/2009, en ny 18 punkt, till 14 § 2 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 1660/2009, en ny 12 punkt samt till lagen en ny 25 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

2 §

*Begrepp och definitioner**Begrepp och definitioner*

I denna lag avses med

I denna lag avses med

13) *akutvårdstjänst* den helhet som ansvarar för den brådskande vården av en patient i första hand utanför vårdinrättningarna inom hälso- och sjukvården och vid behov för transport av patienten till den ändamålsenligaste enheten för hälso- eller sjukvård,

13) *akutvårdstjänst* den helhet i vilken ingår brådskande vård i första hand utanför en hälso- och sjukvårdsinrättning, av en patient som plötsligt insjuknat eller skadats och vid behov transport av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,

17) *COSPAS-SARSAT-systemet* ett internationellt satellitsystem för efterspaning och räddning som via satellit förmedlar nödmeddelanden från sjöfartens eller luftfartens nödsändare eller från privata nödsändare.

17) *COSPAS-SARSAT-systemet* ett internationellt satellitsystem för efterspaning och räddning som via satellit förmedlar nödmeddelanden från sjöfartens eller luftfartens nödsändare eller från privata nödsändare,

18) *räddningsväsendets specialutbildade insatsstyrka till sjöss (Maritime Incidence Response Group, MIRG)* en specialstyrka som består av personal från räddningsväsendet som har specialutbildning och specialutrustning för särskilda situationer inom sjöräddningstjänsten.

4 §

4 §

Övriga myndigheter och aktörer som deltar i sjöräddning

Övriga myndigheter och aktörer som deltar i sjöräddning

Nödcentralsverket, Meteorologiska institutet, det lokala räddningsväsendet som avses i

Nödcentralsverket, Meteorologiska institutet, det lokala räddningsväsendet som avses i

räddningslagen (468/2003), Trafiksäkerhetsverket, Trafikverket, polisen, försvarsmakten, social- och hälsovårdsmyndigheterna, tullverket och miljömyndigheterna (*övriga sjöräddningsmyndigheter*) är utöver gränsbevakningsväsendet skyldiga att utan ersättning delta i uppgifter inom sjöräddningstjänsten, om det är motiverat med tanke på de uppgifter som ingår i deras verksamhetsområden eller om det är nödvändigt med beaktande av hur allvarligt det kritiska läget är eller dess särskilda karaktär, och utförandet av uppgiften inte avsevärt äventyrar myndighetens utförande av någon annan viktig lagstadgad uppgift.

De övriga sjöräddningsmyndigheterna har följande uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

5) det lokala räddningsväsendet, polisen och tullverket deltar i efterspanings- och räddningsverksamheten genom att ställa personal och materiel till förfogande,

13 §

Uppgifter i sjöräddningsregistret

I syfte att upprätthålla sjöräddningstjänstens aktionsberedskap kan i sjöräddningsregistret föras in beredskaps-, identifierings- och kontaktuppgifter för personer som är beredda att sköta uppgifter inom sjöräddningstjänsten.

14 §

Rätt att få uppgifter av myndigheter

Gränsbevakningsväsendet har rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få följande uppgifter som behövs för pla-

räddningslagen (379/2011), Trafiksäkerhetsverket, Trafikverket, polisen, försvarsmakten, social- och hälsovårdsmyndigheterna, *Tullen* och miljömyndigheterna (*övriga sjöräddningsmyndigheter*) är utöver gränsbevakningsväsendet skyldiga att utan ersättning delta i uppgifter inom sjöräddningstjänsten, om det är motiverat med tanke på de uppgifter som ingår i deras verksamhetsområden eller om det är nödvändigt med beaktande av hur allvarligt det kritiska läget är eller dess särskilda karaktär, och utförandet av uppgiften inte avsevärt äventyrar myndighetens utförande av någon annan viktig lagstadgad uppgift.

De övriga sjöräddningsmyndigheterna har följande uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

5) det lokala räddningsväsendet, polisen och *Tullen* deltar i efterspanings- och räddningsverksamheten genom att ställa personal och materiel till förfogande; *det lokala räddningsväsendet deltar i den specialutbildade insatsstyrkan till sjöss om det regionala räddningsväsendet och gränsbevakningsväsendet särskilt har avtalat om detta,*

13 §

Uppgifter i sjöräddningsregistret

I syfte att upprätthålla sjöräddningstjänstens aktionsberedskap kan i sjöräddningsregistret föras in beredskaps-, identifierings- och kontaktuppgifter för personer som är beredda att sköta uppgifter inom sjöräddningstjänsten *samt identifieringsuppgifter för sjöfartens och luftfartens nödsändare och för privata nödsändare och de kontaktuppgifter som innehavarna meddelat med tanke på olyckor.*

14 §

Rätt att få uppgifter av myndigheter

Gränsbevakningsväsendet har rätt att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få följande uppgifter som behövs för

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

neringen av sjöräddningstjänstens beredskap samt i kritiska lägen för att utföra uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

2) uppgifter om nödmeddelanden och kritiska lägen ur nödcentralsdatasystemet, inbegripet polisens uppdragsregister, och även beredskaps- och positionsuppgifter om de myndighetsenheter som är verksamma till havs,

3) uppgifter om luftfartyg samt ägare och innehavare av luftfartyg ur luftfartygsregistret och registret över luftfartens nödsändare vilka förs av Trafiksäkerhetsverket,

10) uppgifter om fartygs- och godstrafiken ur tullverkets datasystem,

11) uppgifter enligt 4 och 5 § befolkningsdatalagen (507/1993) ur befolkningsregistercentralens befolkningsdatasystem.

21 §

Arvoden och ersättningar

För arbetsredskap, kläder och utrustning som har förstörts eller förkommit betalar staten ersättning till den som med stöd av 10 § 2 mom. deltar i en uppgift inom sjöräddningstjänsten och till den som med stöd av 10 § 3 mom. fått order att delta i en uppgift inom sjöräddningstjänsten. Staten betalar en medlem i en frivillig förening eller en annan sammanslutning ersättning för arbetsredskap, kläder och utrustning som har förstörts eller förkommit i uppgiften, om gränsbevakningsväsendet har anförtrott den frivilliga föreningen eller sammanslutningen uppgiften med stöd av 6 § 2 mom.

planeringen av sjöräddningstjänstens beredskap samt i kritiska lägen för att utföra uppgifter inom sjöräddningstjänsten:

2) uppgifter om nödmeddelanden och kritiska lägen ur nödcentralsdatasystemet, inbegripet polisens uppdragsregister, *behövliga uppgifter med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet* samt beredskaps- och positionsuppgifter om de myndighetsenheter som är verksamma till havs,

3) uppgifter om luftfartyg samt ägare och innehavare av luftfartyg ur luftfartygsregistret *som förs av Trafiksäkerhetsverket* och registret över luftfartens *automatiska nödradiosändare som förs av en leverantör av flygtrafikledningstjänster*,

10) uppgifter om fartygs- och godstrafiken ur *Tullens* datasystem *samt* *behövliga uppgifter med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet*,

11) *de uppgifter från Befolkningsregistercentralen som avses i 13—17 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009)*,

12) *behövliga uppgifter ur polisens personregister med tanke på en persons egen säkerhet eller säkerheten i arbetet*.

21 §

Arvoden och ersättningar

För arbetsredskap, kläder och utrustning som har *skadats* eller förkommit *i en uppgift* inom sjöräddningstjänsten *betalas ersättning av statens medel till den som*

1) *med stöd av skyldigheten enligt 10 § 2 mom. har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ*,

2) *med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå i uppgifter inom sjöräddningstjänsten*,

3) *med stöd av 6 § 2 mom. deltar i uppgifter inom sjöräddningstjänsten som medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning*,

4) *deltar i en sjöräddningsövning som leds av gränsbevakningsväsendet*.

22 §

Sökande av arvode och ersättning

Arvode eller ersättning som avses i 21 § skall sökas hos gränsbevakningsväsendet inom tre månader efter det att grunden för arvodet eller ersättningen uppstod. Ett villkor för utbetalning av ersättning för skadad, förkommen eller förstörd egendom är att skadan eller förlusten genast har anmälts till sjöräddningsledaren.

23 §

Ersättning för olycksfall

Till den som i enlighet med 10 § 2 mom. börjat eller med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå vid en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som deltar i en uppgift inom sjöräddningstjänsten med stöd av 6 § 2 mom. i egenskap av medlem i en frivillig förening eller någon annan sammanslutning, men som inte har rätt till ersättning enligt 1 § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), betalas för olycksfall som inträffat i uppgiften ersättning av statens medel på samma grunder som i fråga om olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom. Ersättning betalas endast till den del som den skadelidande inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökande av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

22 §

Ansökan om arvode och ersättning

Arvode och ersättning som avses i 21 § ska sökas hos gränsbevakningsväsendet inom tre månader efter det att grunden för arvodet eller ersättningen uppstod. Ett villkor för utbetalning av ersättning för skadad, förkommen eller förstörd egendom är att skadan eller förlusten genast har anmälts till sjöräddningsledaren eller ledaren för sjöräddningsövningen.

23 §

Ersättning för olycksfall

För olycksfall som har drabbat någon i en uppgift inom sjöräddningstjänsten betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom, till den del den skadelidande inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag. Rätt att få ersättning har den som

1) med stöd av skyldigheten enligt 10 § 2 mom. har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ,

2) med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå i uppgifter inom sjöräddningstjänsten,

3) med stöd av 6 § 2 mom. deltar i uppgifter inom sjöräddningstjänsten som medlem av en frivillig förening eller någon annan sammanslutning,

4) deltar i en sjöräddningsövning som leds av gränsbevakningsväsendet.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökande av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), yrkessjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

(nu)

25 a §

Överklagande av tillståndsärenden som gäller användning av nödsignaler

Beslut enligt 25 § 2 mom. om att ge tillstånd att använda nödsignaler får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 2 kap. 17 och 21 § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen (872/2011) 2 kap. 17 § 4 mom. och 21 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Allmänna befogenheter

17 §

Användning av maktmedel

Polisen har rätt att med försvarsmaktens bistånd använda militära maktmedel för att förhindra eller avbryta ett terroristbrott enligt vad som föreskrivs i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980).

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att i gränskontrollupdrag utföra gränskontroll enligt gränsbevakningslagen (578/2005) vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med de befogenheter som anges i 28 och 29 § i den lagen.

Föreslagen lydelse

2 kap.

Allmänna befogenheter

17 §

Användning av maktmedel

Polisen har rätt att med försvarsmaktens bistånd *samt på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon med gränsbevakningsväsendets bistånd* använda militära maktmedel för att förhindra eller avbryta ett terroristbrott enligt vad som föreskrivs i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980) *och i 77 a—77 d § i gränsbevakningslagen (578/2005).*

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt *att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe, som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 14 a § i tullagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen (1466/1994) 14 a §, sådan den lyder i lag 961/2012, som följer:

Gällande lydelse

14 a §

En tullman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som anges i 28, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Dessutom har tullverket vid automatisk identifiering på ett gränsövergångsställe motsvarande befogenhet att använda bilder och ljud som genereras vid övervakning så som därom bestäms om gränsbevakningsväsendet i 29 § i gränsbevakningslagen.

Föreslagen lydelse

14 a §

En tullman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som *föreskrivs för en gränsbevakningsman* i 28, 28 a, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Dessutom har *Tullen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av utlänningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 174 § 2 mom., 179 §, 181 § 1 mom., 182 § 2 mom. samt 185 § 2 mom.,
sådana de lyder, 174 § 2 mom., 179 §, 182 § 2 mom. och 185 § 2 mom. i lag 581/2005 samt 181 § 1 mom. i lag 1261/2013, som följer:

Gällande lydelse

174 §

*Anmälnings- och övervakningsskyldighet för
fordonsförare och transportörer*

Bestämmelser om anmälingsskyldighet för

Föreslagen lydelse

174 §

*Anmälnings- och övervakningsskyldighet för
fordonsförare och transportörer*

Bestämmelser om anmälingsskyldighet

fordonsförare och transportörer finns i 19 och 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005).

för fordonförare och transportörer finns i 19, 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005).

179 §

Påföljdsavgift för transportör

En transportör som bryter mot den kontrollskyldighet som föreskrivs i 173 § eller den skyldighet att lämna uppgifter som avses i 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet påförs en påföljdsavgift (*påföljdsavgift för transportör*). Avgiften för brott mot 173 § utgör 3 000 euro per person som transporterats. Avgiften för brott mot 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet utgör 3 000 euro för varje sådan resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats.

Påföljdsavgift för transportör påförs inte, om

1) transportören visar att han iakttagit skyldigheten att försäkra sig om att utlänningen vid medtagandet för transport haft ett sådant resedokument samt ett sådant visum eller uppehållstillstånd som krävs,

2) det resedokument, visum eller uppehållstillstånd som krävs har visat sig vara förfalskat och förfalskningen inte har kunnat urskiljas klart,

3) transporten av en person utan ett sådant resedokument, visum eller uppehållstillstånd som krävs eller felet i fråga om de uppgifter som skall lämnas om passagerare i flygtrafik har berott på ouppmärksamhet som med beaktande av samtliga omständigheter är ursäktlig,

4) om det i övrigt, med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att påföra avgift.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten tillämpas inte vid påförande av avgift för brott mot 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

179 §

Påföljdsavgift för transportör

Av en transportör som bryter mot den kontrollskyldighet som föreskrivs i 173 § eller den skyldighet att lämna uppgifter som avses i 20 eller 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet tas det ut en påföljdsavgift (*påföljdsavgift för transportör*). Avgiften för brott mot 173 § är 3 000 euro per person som transporterats. Avgiften för brott mot 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet är 3 000 euro för varje sådan resa för vilken uppgifter om passagerare inte meddelats eller för vilken bristfälliga eller felaktiga uppgifter meddelats.

Påföljdsavgift för transportör tas inte ut, om

1) transportören visar att han iakttagit skyldigheten att försäkra sig om att utlänningen vid medtagandet för transport haft ett sådant resedokument samt ett sådant visum eller uppehållstillstånd som krävs,

2) det resedokument, visum eller uppehållstillstånd som krävs har visat sig vara förfalskat och förfalskningen inte har kunnat urskiljas klart,

3) transporten av en person utan ett sådant resedokument, visum eller uppehållstillstånd som krävs eller felet i fråga om de uppgifter som ska lämnas om passagerare i flygtrafik eller yrkesmässig fartygs- eller tågtrafik har berott på ouppmärksamhet som med beaktande av samtliga omständigheter är ursäktlig,

4) om det i övrigt, med hänsyn till omständigheterna, skulle vara oskäligt att ta ut en avgift.

Bestämmelserna i 2 mom. 1 punkten tillämpas inte när det tas ut en avgift för brott mot 20 och 20 a § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

En påföljdsavgift för transportör får inte tas ut av den som är misstänkt för samma

gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller tas ut av den som genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff för samma gärning.

181 §

Påförande av påföljdsavgift för transportör

Påföljdsavgiften för transportör påförs i samband med gränskontrollen av kommandören eller biträdande kommandören för den gräns- eller sjöbevakningssektion eller chefen för den gräns- eller sjöbyrå inom vars verksamhetsområde överträdelsen av 173 § i denna lag eller av 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet har konstaterats. Om polisen har varit gränskontrollmyndighet, påförs påföljdsavgiften för transportör av en polisman som hör till befälet vid polisinrättningen. Om Tullen har varit gränskontrollmyndighet, påförs påföljdsavgiften för transportör av en till uppgiften förordnad tullman i överordnad ställning vid verksamhetsenheten vid den ansvariga enheten vid Tullen.

181 §

Uttag av påföljdsavgift för transportör

Påföljdsavgiften för transportör *tas ut* i samband med gränskontrollen av kommandören eller biträdande kommandören för den gräns- eller sjöbevakningssektion eller chefen för den gräns- eller sjöbyrå inom vars verksamhetsområde överträdelsen av 173 § i denna lag eller 20 *eller 20 a* § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet har konstaterats. Om polisen har varit gränskontrollmyndighet, *tas* påföljdsavgiften för transportör *ut* av en polisman som hör till befälet vid polisinrättningen. Om Tullen har varit gränskontrollmyndighet, *tas* påföljdsavgiften för transportör *ut* av en till uppgiften förordnad tullman i överordnad ställning vid verksamhetsenheten vid den ansvariga enheten vid Tullen.

182 §

Avlyftande av påföljdsavgift för transportör

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte en påföljdsavgift som påförs för brott mot 20 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

182 §

Avlyftande av påföljdsavgift för transportör

Bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten gäller inte en påföljdsavgift som *tas ut* för brott mot 20 *eller 20 a* § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

185 §

Utlänningsförseelse

För utlänningsförseelse döms även den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 174 eller 175 § i denna lag eller 19 *eller 20* § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

185 §

Utlänningsförseelse

För utlänningsförseelse döms även den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar sin skyldighet enligt 174 eller 175 § i denna lag eller 19 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens
179 § 1 mom. träder dock i kraft först den
20 .

8.

Lag

om ändring av 38 och 42 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 38 § 3 mom. och 42 § 1 mom., av dem
42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 816/2011, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

38 §

38 §

Verkställighet av en förverkandepåföljd

Verkställighet av en förverkandepåföljd

I fråga om verkställighet av en förverkan-
depåföljd som bestämts i ett tullbrottmål gäll-
er dessutom vad som bestäms särskilt.

I fråga om verkställighet av en förverkan-
depåföljd som bestämts i ett tullbrottmål och
i ett brottmål som gränsbevakningsväsendet
utreder gäller dessutom vad som bestäms
särskilt om dem.

42 §

42 §

Bestämmande över egendom som dömts för- verkad

Bestämmande över egendom som dömts för- verkad

Polisstyrelsen bestämmer om de verkstäl-
lighetsåtgärder som avser egendom som
dömts förverkad, och den kan ge polisinrätt-
ningen rätt att förordna om åtgärder. Tullsty-
relsen bestämmer om de verkställighetsåtgär-
der som avser egendom som dömts förverkad
i tullbrottmål.

Polisstyrelsen bestämmer om de verkstäl-
lighetsåtgärder som avser egendom som
dömts förverkad, och den kan ge polisinrätt-
ningen rätt att förordna om åtgärder. Tullen
bestämmer om de verkställighetsåtgärder
som avser egendom som dömts förverkad i
tullbrottmål och staben för gränsbevaknings-
väsendet om de verkställighetsåtgärder som
avser egendom som dömts förverkad i brott-
mål som gränsbevakningsväsendet utreder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vägtrafiklagen (267/1981) 48 § 5 mom., sådant det lyder i lag 527/2005, samt
fogas till lagen en ny 96 b § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

48 §

48 §

*Undantagsstadganden**Undantagsstadganden*

En polisman, en tullman och en gränsbevakningsman har i observationsuppgifter, *en polisman och en tullman* i tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

En polisman, en tullman och en gränsbevakningsman har i observationsuppgifter *och vid* tekniska observationsuppgifter och en polisman i täckoperationsuppgifter och uppgifter som har samband med bevisprovokation genom köp samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i denna lag.

(nu)

96 b §

Tillsyn över användningen av terrängfordon

En gränsbevakningsman och en tullman har i tjänsteutövning som hänför sig till trafikövervakning samma rätt som polisen att övervaka användningen av terrängfordon enligt 91 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .